

NEUARJ

NEU ACADEMIC AND
RESEARCH JOURNAL

วารสารวิชาการและวิจัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 4

ตุลาคม - ธันวาคม 2565

ISSN 2697-3731 (Online)

Thai-Journal Citation Index Centre Tier #2

วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เจ้าของ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คณะที่ปรึกษา

1. ดร.ฉันทวิทย์ สุชาตานนท์	นายกสภามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ศ.ดร.ไชยวัฒน์ คำชู	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒนา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รศ.ดร.สุเทพ บุตรดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บรรณาธิการ

1. ผศ.ดร.กนกกร บุญมี	บรรณาธิการ	5. ดร.นิรนาท เสนาจันทร์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
2. ผศ.ดร.ฐิตารีย์ ศิริมงคล	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	6. ดร.พงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
3. ดร.สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	7. นางสาวสุรีย์ลักษณ์ รักษาเคน	เลขานุการกองบรรณาธิการ
4. ดร.รัชดา ภักดิ์ยิ่ง	ผู้ช่วยบรรณาธิการ	8. นางสาววิไลวรรณ พานสมัน	ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. รศ.ดร.พุทธกาล รัชธร	จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. ผศ.ดร.ประยุทธ ชูสอน
2. รศ.ดร.อิสระ สุวรรณบล	จาก มหาวิทยาลัยบูรพา	2. รศ.ดร.สันติ วิจักขณาลัญจ
3. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	3. ดร.พงษ์เมธี ไชยศรีหา
4. รศ.ดร.อนุวัติ คุณแก้ว	จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	4. ดร.อาคม อึ้งพวง
5. รศ.ดร.ณัฐรงค์ พูนพล	จาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
6. รศ.ดร.กตัญญู แก้วหานาม	จาก มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	
7. รศ.ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	จาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
8. รศ.ดร.ศิวะ ศรีโกคางกุล	จาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น	
9. รศ.ดร.ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา	จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
10. รศ.ดร.สุทนต์ ศรีไสย์	จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
11. ผศ.ดร.สุธินี อัดถาก	จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	
12. ผศ.ดร.กฤษฎา ณ หนองคาย	จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	

กองการจัดการ

1. ดร.ศิริพัฒน์ ศรีจันทร์	ประธานกรรมการ
2. ผศ.ดร.วัลย์จรรยา วีระกุล	กรรมการ
3. ดร.ชูพงษ์ พันธุ์แดง	กรรมการ
4. ดร.นงนุช ไชยผาสุข	กรรมการ
5. อาจารย์นภัสวรรณ ดาทุมมา	กรรมการ
6. อาจารย์ปณิชา ลับเหลี่ยม	กรรมการและเลขานุการ

กองจัดการพัฒนาวารสารอิเล็กทรอนิกส์

1. ดร.พรสวรรค์ ชัยมีแรง	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์สมมาศ สมใจนึก	กรรมการ
3. นายธีรพงศ์ น้อยคุณ	กรรมการ
4. อาจารย์หทัยวรรณ ธีรญาณิษฐ์	กรรมการและเลขานุการ

ฝ่ายการเงิน

1. ดร.ปิยธิดา ศรีพล
2. นางสาวสิริรัตน์ ฐา ธีระวัชรานนท์

กองพิสูจน์อักษร

1. อาจารย์อรรณพ บริวัตร	ประธานกรรมการ
2. ดร.ลักขณา อินทร์ปิง	กรรมการ
3. อาจารย์ธวัช ทะเพชร	กรรมการ
4. อาจารย์ประกายรัตน์ ใจเที่ยง	กรรมการ
5. อาจารย์ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ	กรรมการ
6. อาจารย์พรปาณิน ไชยโสตา	กรรมการ
7. อาจารย์ยุพรัตน์ ภูมิการีย์	กรรมการ
8. ดร.ธินิดา บัณฑวรรณ	กรรมการ
9. อาจารย์สุปวีณา หลักทรัพย์	กรรมการ
10. อาจารย์ศุริยากร ศรีชมชื่น	กรรมการ
11. นางยุภา เกตุแก้ว	กรรมการ
12. ดร.วรรณวงศ์ ศุทธชัย	กรรมการ
13. นางสาวสุกฤดา วงศ์ภาค้า	กรรมการและเลขานุการ

กำหนดเผยแพร่ ออกปีละ 4 ฉบับ เริ่ม ฉบับที่ 1 ปีที่ 12 พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป(ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน และฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม - ธันวาคม)

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 12 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2565 นี้ ซึ่ง ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI จัดคุณภาพให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นคัดสรรผลงานทางวิชาการที่เปี่ยมไปด้วยคุณภาพในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ผู้อ่าน ทั้งในรูปแบบของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการในด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ศึกษาศาสตร์ และที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

สำหรับวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับนี้ นำเสนอผลงานที่ผ่านการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการที่เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา รวม 14 เรื่อง เป็นบทความวิจัย จำนวน 12 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง การนำเสนอบทความจากผลงานวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะนั้น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร จึงต้องผ่านกระบวนการทั้งในส่วนของคณะกรรมการกลั่นกรองบทความของวารสารและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จำนวน 3 ท่าน ที่ทางกองบรรณาธิการได้กำหนดเป็นกรอบที่จะรับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ โดยกองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่นำเสนอในวารสารนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาองค์กรหรือท้องถิ่น หรือการวิจัยต่อยอด ดังนั้น จึงขอเชิญชวนนักวิชาการ นักวิจัยจากทุกสถาบัน ทั้งภายในและต่างประเทศเสนอผลงานทางวิชาการของท่าน ทั้งที่เป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อเผยแพร่เป็นคุณค่าแก่สังคมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ

สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน.....	1
ยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร	
Situations, Needs and Guidelines for the Academic Affairs Administration of Schools in The New Normal Era under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon	
สินีนานา นาสีแสน สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และ วัชรวิ แสงบุญเรือง	
Sineenat Nasisaen Sumalee Sriputtarin and Watcharee Saengboonruang	
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	16
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	
School Administrators' Leadership in the 21 st . Century Affecting the Effectiveness of Schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3	
อัญชลี สิงห์มูล และ วิเชียร รุ้อยืนยง	
Anchalee Singmoon and Wichian Rooyuenyong	
ความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพ.....	30
ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	
The Needs Assessment for Developing the Participation in term of Internal Quality Assurance of the Schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3	
ธนาเดช เขียวแก้ว และ วิเชียร รุ้อยืนยง	
Thanadet Keawkaew And Wichian Rooyuenyong	
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนนิเทศน์.....	42
ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม	
The Development of Training Curriculum to Enhance the Capacity of Technical Education Student	
วิรัช ชินพลอย นีรุต ถึงนาค และ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง	
Wirat Chinploy Nirut Thuenguak and Chomphunut Makemuengthong	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์.....	54
--	----

Community Potential Development Based on Local Resources

For Promote Creative Tourism

วรรณษา แสนลำ ศิริพร เลิศยิ่งยศ และ สุภาวดี มณีเนตร

Wannasa Seanlum Siriporn Loetyingyot and Supawadee Maneenate

การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟ.....	70
---	----

เพื่อสุขภาพแบบออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

Technology Acceptance and Online Consumer Behavior Affecting

on Healthy Coffee Purchase Decision of Thai Gen x Consumers

ปาริชาติ ปัญญาประชุม และ กาญจนา หินธาร์

Parichat Panyaprachum and Kanjana Hinthaw

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน.....	86
--	----

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชโศภน จังหวัดศรีสะเกษ

The Development of Science Learning Achievement on the Topic

of Purification using Gamification Techniques of Grade 8 Students, Rasi Salai

School Sisaket Province

دنุพล สืบสำราญ และ อาภาสรา เพ็งตา

Danupon Suebsurmrarn and Apatsara Peangta

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย	99
---	----

The Impact of Digital Organization Culture on Business Success of Advertising

Media Business in Thailand

สุมาลี ปาปะโม ฉายรุ่ง ไชยกำบัง และ เสาวลักษณ์ จิตติมงคล

Sumalee Papamo Chairung Chaikambang and Saowalak Jittimongkon

สารบัญ (ต่อ)

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผล.....	114
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5	
The Relationship between the Skills of School Administrators in the 21 st	
Century and the Effectiveness of Educational Institutions under	
Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5	
จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยยืนยง	
Chakrawan Sukdee and Wichian Rooyuenyong	
รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	127
A Model of Increase the Service Quality of SMEs in Northeastern	
ชูพงษ์ พันธุ์แดง และ ธินิดา บัณฑรรณ	
Chupong Pundang and Theenida Buntornwon	
ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา.....	146
สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์	
The Effect of Learning Management with the Knowledge Construction Package	
in the Course of Social Studies Learning Management for Elementary Teachers	
According to Constructivist Theory	
พรพิมล ชูสอน สมหวัง นิลพันธ์ นวภา วงษ์อินตา พูลผล ชาญวิรัตน์ และ อารีย์ พาวัฒนา	
Pornpimon Chusorn Somwhang Nillapun Nawapa Wonginta	
Poonpon Chanwirat and Aree Pawattana	
ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถ.....	161
ในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	
แห่งประเทศไทย	
The Impact of Sustainability Management Disclosures on the Profitability of	
Agro and Food Industry Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand	
สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์	
Samrith Sirikanerat	

สารบัญ (ต่อ)

อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในมิติประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว	178
--	-----

The Chiang Mai Local Food In History and Tourism

ทรงสุข บุญทาวงศ์ นรพรรณ โพธิพฤกษ์ รุ่งรติศ เมืองลือ อีสริย์ ดิยะพิพัฒน์ และ
สลธิทิพย์ ตียาภรณ์

Songsuk Boonthawong Naraphan Potipruek rungradith muanglue

Itsaree Tiyaiphath and Slinthip Tiyaorn

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในกายเถรวาท.....	192
---	-----

The Living Pattern of Bhikkhu in Thevarada Buddhism

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม

Phramaha Paijit Uttamadhammo

คำแนะนำในการเตรียมบทความ.....	208
-------------------------------	-----

**สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร**
**Situations, Needs and Guidelines for the Academic Affairs Administration of
Schools in The New Normal Era under the Secondary Educational
Service Area Office Sakon Nakhon**

สินีนาน นาสีแสน¹, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์² และวัชรีย์ แซงบุญเรือง³

Sineenat Nasisaen¹, Sumalee Sriputtarin² and Watcharee Saengboonruang³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

อีเมล: sineenart.taen@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

14 ธันวาคม 2564

22 มกราคม 2565

22 มกราคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็น 3) พัฒนาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 339 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 4 ฉบับคือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม ได้แก่ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานห้องสมุดแหล่งเรียนรู้ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ พบว่ามีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ยุควิถีใหม่, ความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current situations and desirable situations, 2) to assess the needs, and 3) to develop guidelines for the academic affairs administration of schools in the new normal era under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon. The samples were 339 school administrators and teachers using the percentage criterion in the sample size specification, and they were selected by Multi-Stage Random Sampling. There were 4 instruments used in this research: 1) a five-scale rating questionnaire for current situations the academic affairs administration of schools in the new normal era, 2) a five-scale rating questionnaire in desirable situations the academic affairs administration of schools in the new normal era, 3) a structured-interview form, and 4) a five- scale rating questionnaire suitability and possibility assessment form of guidelines for the academic affairs administration of schools in the new normal era. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index. The results were as follows: 1) the overall current situations for the academic affairs administration of schools in the new normal era are at the high level, and the overall desirable situations for the academic affairs administration of schools in the new normal era are at the highest level. 2) Needs Assessment of the academic affairs administration of schools in the new normal era with higher value than the overall value, their priorities were learning process development, Libraries and learning resources and school curriculum development respectively 3) The guidelines for the academic affairs administration of schools in the new normal era revealed the suitability at the highest level and the possibility also at the high level.

Keywords: Academic Affairs Administration, The New Normal Era, Needs

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคม ประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐมนตรีนโยบายการกระทรวงศึกษาธิการ นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ที่มีแนวความคิด “ปลดล็อก ปรับเปลี่ยน เปิดกว้าง” เพื่อให้การทำงานของ

กระทรวงศึกษาธิการมีความรวดเร็วปรับตัวก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำพาให้ประเทศไทยไปต่อหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ประกอบกับการสนับสนุนข้อมูลผลการประชุมองค์การยูเนสโก ได้ระบุถึงเรื่องการศึกษาแบบเรียนรวมหรือการศึกษาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ด้วยหลักสูตรที่ยืดหยุ่น วัดผลตามสมรรถนะเด็ก มีการลงทุนด้านการศึกษาอย่างเป็นธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยหนึ่งในนโยบายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาทั้งหมด สอดรับกับรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ เมื่อปี 2558 ระบุว่า เกือบทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาไทยต้องประสบกับปัญหาในการพัฒนาเชิงคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) การแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอน นักเรียนได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา มีการปรับการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ เกิดนวัตกรรมทางความคิดมีรูปแบบใหม่ทางการเรียนการสอน (เทื่อน ทองแก้ว, 2563)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมานั้น งานวิชาการเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดของสถานศึกษาเป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา (จรูญี แก้วเอี่ยม, 2557) แนวทางการบริหารจัดการศึกษาในการเตรียมรับความปกติใหม่ (New Normal) ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่โดยมีแนวทางในการบริหาร (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2563)

ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครมีการดำเนินงาน การบริหารงานวิชาการที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เพื่อพัฒนาแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนทำให้เกิดผลดีแก่โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดความร่วมมือและเกิดโรงเรียนคุณภาพที่นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในยุควิถีใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

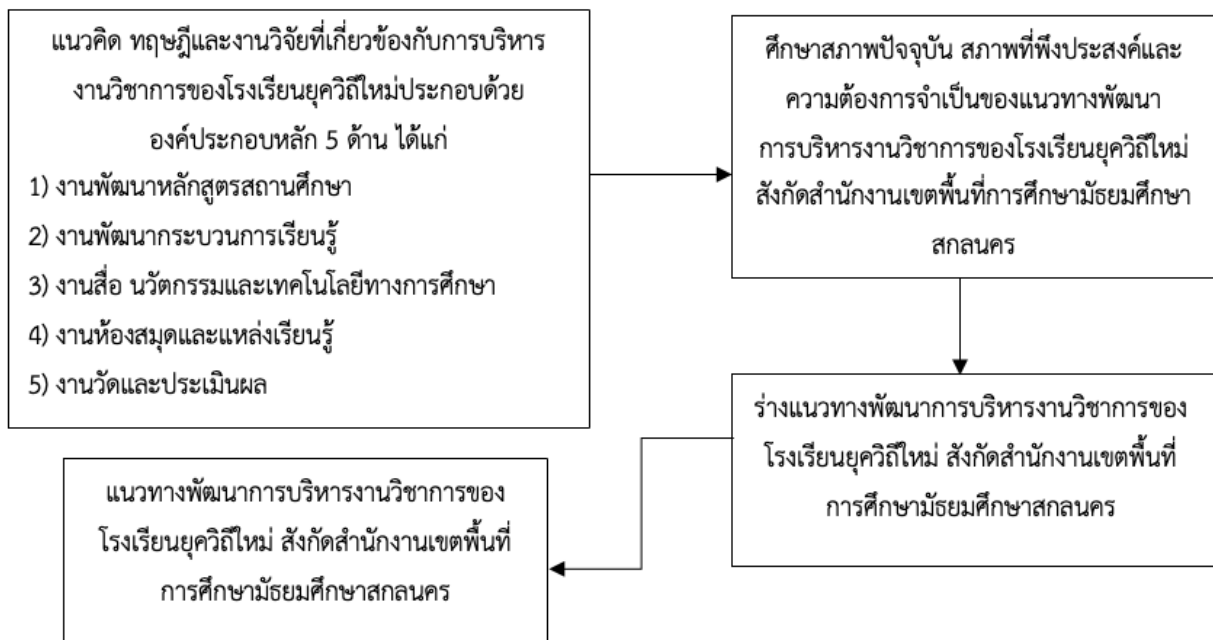
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2,204 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครู จำนวน 2,112 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 339 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 20 คน และครู จำนวน 319 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random

Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ค่าคุณภาพเครื่องมือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.48 – 0.85 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.52 – 0.89 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.98

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นคำถามแบบปลายเปิดตามองค์ประกอบแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ 5 ด้าน คือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้และงานวัดและประเมินผล มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม แล้วส่งหนังสือขออนุญาตพร้อมด้วยแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้วส่งคืนผู้วิจัยตามเวลาที่กำหนดโดยตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และนำมาหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เพื่อเข้าสู่ระยะที่ 2 ของการวิจัยต่อไป

2. นัดหมายและขอสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 ท่าน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและการปฏิบัติที่โดดเด่นในการบริหารงานวิชาการและขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติ

ตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อขอความร่วมมือในการประเมินแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 5 ท่าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) วิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

สรุปผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ยุควิถีใหม่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.06	0.70	มาก	4.81	0.24	มากที่สุด
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.95	0.64	มาก	4.85	0.22	มากที่สุด
3. งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.31	0.55	มาก	4.92	0.18	มากที่สุด
4. งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้	4.06	0.71	มาก	4.90	0.19	มากที่สุด
5. งานวัดและประเมินผล	4.30	0.57	มาก	4.87	0.20	มากที่สุด
รวม	4.14	0.63	มาก	4.87	0.21	มากที่สุด

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.177 เมื่อพิจารณา ลำดับความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมมี 3 ด้าน ได้แก่ งานพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ และงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของ ความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความต้องการ จำเป็น
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.06	4.81	0.185	3
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.95	4.85	0.228	1
3. งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.31	4.92	0.142	4
4. งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้	4.06	4.90	0.207	2
5. งานวัดและประเมินผล	4.30	4.87	0.133	5
รวม	4.14	4.87	0.177	-

3. ผลการศึกษากการพัฒนาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครพบว่า

1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรโดยให้ครูนำหลักสูตรมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ควรออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาโดยเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนให้กระชับ มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ปรับหลักสูตรให้กระชับโดยจัดลำดับความสำคัญของรายวิชาและเน้นตัวชี้วัดที่ผู้เรียนต้องรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นรายวิชาสำคัญที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ใช้กระบวนการ PLC หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 รวมถึงการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

2) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่นในการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน

รายบุคคลมากขึ้น เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่งเสริมทักษะการคิดและการตัดสินใจผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายตลอดจนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีโดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน

3) งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โรงเรียนควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุน อบรม พัฒนาให้ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและสนใจผ่านสื่อตามช่องทางต่าง ๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป Google Classroom Meet DEEP Zoom Line Facebook เป็นต้น อีกทั้งสนับสนุนอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนเป็นคลิปวิดีโอการสอนเป็นรายชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

4) งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้โดยมีฐานข้อมูลที่เป็นอิสระและไม่เสียค่าใช้จ่าย จัดแหล่งการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงบริการแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน จัดให้มีห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและโรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนได้รู้จักห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าเรียนรู้ได้

5) งานวัดและประเมินผล โรงเรียนควรยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา เสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล เน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการสอบจัดอบรมครูด้านการวัดและประเมินผลให้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกด้านทั้งอารมณ์ สังคม สติปัญญาด้วยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในด้านความรู้และทักษะควบคู่กันอย่างยืดหยุ่นและเหมาะสม มีรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมถูกต้องกับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัด อีกทั้งควรวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้และงานห้องสมุด

และแหล่งเรียนรู้ ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ งานวัดและประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 3 การตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนยุควิถีใหม่	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.88	0.28	มากที่สุด	4.45	0.51	มาก
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.83	0.34	มากที่สุด	4.37	0.41	มาก
3. งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.96	0.09	มากที่สุด	4.48	0.55	มาก
4. งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้	4.83	0.38	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก
5. งานวัดและประเมินผล	4.89	0.26	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด
รวม	4.88	0.27	มากที่สุด	4.47	0.50	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยพบว่าประเด็นน่าสนใจที่ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏ เด่นชัดผู้บริหารต้องบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดยนำแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งจะเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาให้มีศักยภาพสูงทันกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (สุมาลี ศรีพุทธรินทร์, 2562) ดังนั้นจึงถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจ เป็นส่วนสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องใส่ใจ ตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตนเอง รู้และเข้าใจงาน วิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนาวิชาการให้ก้าวหน้า ทันทต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะ ได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคมอันจะนำซึ่งความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด (จรรณี แก้วเอียน, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยกับงานวิจัยของ วิไลดา เรืองเจริญ (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่ม

สาระการเรียนรู้ที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินงานโดยการผสมผสานทรัพยากร การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การให้นักเรียนเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพตลอดทั้งการอบรมศิโรตถธรรมจรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้รอบตัวความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา อุ่นคำ (2558) พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ ดังนี้

1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรโดยให้ครูนำหลักสูตรมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ออกแบบหลักสูตรเพิ่มความยืดหยุ่นโครงสร้างเวลาเรียนให้กระชับ วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19 ปรับหลักสูตรให้กระชับโดยจัดลำดับความสำคัญและเน้นตัวชี้วัดที่ผู้เรียนต้องรู้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรโดยเน้นรายวิชาสำคัญที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ใช้กระบวนการ PLC พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ดังที่ ภูมิมา ภิญญ์สินวัฒน์ (2563) กล่าวว่า กระชับหลักสูตรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 ควรมีการปรับหลักสูตรให้ควบคู่ไปกับการจัดลำดับความสำคัญรวมทั้งผ่อนคลายตัวชี้วัดเรื่องโครงสร้างเวลาเรียนต้องเพิ่มความชัดเจนในการสื่อสารแก่ครูและผู้ปกครองและสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับ รสสุคนธ์ อาจวิชัย (2559) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไขที่ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง มีการประชุมวางแผนเพื่อหาแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษา

2) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนควรจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีความยืดหยุ่นในการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน รายบุคคลมากขึ้น เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่งเสริมทักษะการคิดและการตัดสินใจผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีโดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์โควิด-19 เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน ดังที่ กชกร มั่นคงเจริญกิจ (2562) ได้กล่าวว่า ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือส่งผลต่อความปลอดภัยของชีวิตได้โดยการปรับเนื้อหาและตั้งคำถามเกี่ยวกับบทเรียนใหม่เพื่อสร้างความตระหนักต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะชีวิตได้อย่างเชี่ยวชาญในสถานการณ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับ พรพรรณ พรหมธาดา (2559) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์หลัก คือ กลยุทธ์พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนมุ่งสู่การเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) งานสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา โรงเรียนควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุน อบรม พัฒนาให้ครูดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและสนใจผ่านสื่อตามช่องทางต่าง ๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป Google Classroom Meet DEEP Zoom Line Facebook เป็นต้น อีกทั้งสนับสนุนอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้ครูจัดทำสื่อการเรียนการสอนเป็นคลิปวิดีโอการสอนเป็นรายชั่วโมงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ดังที่ พัทธราภรณ์ ดวงชื่น (2563) กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความคิดใหม่โดยการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยี ตรงกับที่ กาญจนา บุญภักดิ์ (2563) ได้กล่าวว่า ผู้สอนอาจเพิ่มสื่อต่าง ๆ เช่นคลิปวิดีโอ หรือผ่านการบรรยาย ผสมผสานการถามตอบ แบบเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือผู้สอนกับผู้สอน แต่ทั้งนี้ผู้สอนต้องพิจารณาคุณภาพผู้เรียนด้วยว่าวิธีไหนถึงจะเหมาะสมที่สุดกับแต่ละช่วงวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา อัจฉา (2558) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาตามความเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพิ่มพูนความรู้ด้านทักษะกระบวนการคิดไตร่ตรอง การคิดอย่างสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีให้แก่ผู้เรียนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alimun (2020) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาด้านภัยพิบัติสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย: ภาพรวมภาวะปกติใหม่ของ COVID-

19 การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) มีความจำเป็นในการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับการศึกษาในยุคปกติใหม่ของ COVID-19 สอดคล้องกับ Richardson & Marianna (2020) ได้วิจัยเรื่อง สื่อสังคมในห้องเรียนปกติใหม่สำหรับศึกษามหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาครั้งนี้กำลังเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของอาจารย์อย่างรวดเร็วครูที่ใช้สื่อสังคมและทรัพยากรออนไลน์อย่างชาญฉลาดในชั้นเรียนกับความปกติใหม่ของการสอนห้องเรียนออนไลน์ ครูควรพิจารณาหลักการต่อไปนี้ในขณะที่เกิดเปลี่ยนแปลงการส่งข้อมูล ผู้สอนควรมีความชำนาญในการใช้สื่อทางสังคมและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ก่อนที่จะใช้ในห้องเรียน ควรใช้สื่อทางสังคมในทางยุทธศาสตร์

4) งานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนควรพัฒนาห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และมีฐานข้อมูลอย่างอิสระและไม่เสียค่าใช้จ่าย จัดแหล่งการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นให้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงบริการแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนได้รู้จักห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าเรียนรู้ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) ได้กล่าวว่าให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่มากขึ้น การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการงาน (Project – Based Learning) ที่บูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏชาวบ้าน เป็นโค้ชการเรียนรู้ในพื้นที่มากขึ้น ผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น ตรงกับที่จริยา ปันทวัฏกุล และกิตติศักดิ์ ดิยา (2563) ได้กล่าวว่าควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประมวลความรู้ การจัดเก็บที่เป็นระบบและให้ผู้ที่ต้องการใช้ความรู้สามารถเข้าถึงได้ง่ายอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลดา เรืองเจริญ (2558) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนต้องการให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5) งานวัดและประเมินผล โรงเรียนควรยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา เสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน ควรประเมินเพื่อรับผิชอบเน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการสอบ จัดอบรมครูด้านการวัดและประเมินผลให้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกด้านทั้งอารมณ์ สังคม สติปัญญาด้วยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในด้านความรู้และทักษะควบคู่กันอย่างยืดหยุ่นและเหมาะสม มีรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม ถูกต้องกับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัดอีกทั้งวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์ (2563) ได้กล่าวว่าควรยกระดับการ

ประเมินเพื่อการพัฒนา (formative assessment) เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะโดยการเสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน มีการให้เอกชนและภาคประชาสังคมที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินเข้ามาร่วมพัฒนาเครื่องมือการประเมินใหม่ ๆ มีการเปิดเวที (Platform) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เชี่ยวชาญ และสอดคล้องกับ พรพรรณ พรหมธาดา (2559) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์หลักคือกลยุทธ์ปฏิบัติการวัดและประเมินผลมุ่งสู่การเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นการพัฒนากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนรายบุคคลมากขึ้นเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่งเสริมทักษะการคิดและการตัดสินใจผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนส่งเสริม สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีโดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในสถานการณ์โควิด-19 รวมทั้งโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนากกระบวนการเรียนรู้ให้ตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน

2. ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นมากที่สุดได้แก่ งานพัฒนากกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่งานพัฒนากกระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นการพัฒนากความรู้ความสามารถของผู้สอนจึงเป็นเรื่องสำคัญ และควรให้การสนับสนุนการพัฒนาดตนเองของผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์ การจัดกระบวนการเรียนรู้ออนไลน์ในรูปแบบใหม่ ๆ รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องมีความเข้าใจและมีความยืดหยุ่นในการวัดและประเมินผลตามสถานการณ์ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ

3. ควรนำแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ งานวัดและประเมินผล โดยมีแนวทางพัฒนาดังนี้ โรงเรียนควรยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนาเสริมศักยภาพครูในการใช้และออกแบบเครื่องมือประเมิน ควรประเมินเพื่อรับผิตชอบเน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการสอบ จัดอบรมครูด้านการวัดและประเมินผลให้ถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกด้านทั้งอารมณ์ สังคม สติปัญญาด้วยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในด้านความรู้และทักษะควบคู่กันอย่างยืดหยุ่นและ

เหมาะสม มีรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม ถูกต้องกับลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัดอีกทั้งวัดและประเมินผลผู้เรียนโดยคำนึงถึงโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. ควรวิจัยและเปรียบเทียบการบริหารวิชาการของโรงเรียนยุควิถีใหม่ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางขนาดใหญ่น้อยและขนาดใหญ่มาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
3. ควรวิจัยพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านงานกระบวนการเรียนรู้ยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กขกร มั่นคงเจริญกิจ. (2562). ครูผู้สร้างการเรียนรู้ในสถานการณ์แห่งชีวิต. ใน รายงานเรียนออนไลน์ ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กรรณิกา อาจญาทา. (2558). บทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด).
- กาญจนา บุญภักดี. (2563). บทความปริทัศน์ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ ยุค New Normal. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 19(2), 1-6.
- จรรยา ปันทังกูร และ กิตติศักดิ์ ดิยา. (2563). การจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(3), 289-303.
- จรรณี แก้วเย็น. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติ สำหรับผู้บริหารมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19 New Normal Based Design in Education: Impact of COVID-19, *ครุสภาวิทยาสาร Journal of teacher professional development*. 1(2), 1-10.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พรพรรณ พรหมธาดา. (2559). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามแนวคิดการเสริมสร้างคุณภาพนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต อุดรดิตถ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์).
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารศิลปการจัดการ, 4(3), 784-794.
- ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. (2563). จัดการเรียนรู้การสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย, ใน รายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19 : วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- รสสุคนธ์ อาจริชัย. (2559). *สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต อุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี).
- วรรณมา อุ่นคำ. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2563). *New normal ทางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลดา เรืองเจริญ. (2558). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2564). *ข้อมูลพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564 [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], จาก https://data.boppobec.info/emis/Schooldata-view.php?School_ID=1047540663&Area_CODE=101723.
- _____. (2564). *แผนปฏิบัติงาน ประจำปีการศึกษา 2564*. สกลนคร: เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564 [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], จาก https://www.sesarea23.go.th/home/?name=page&link=Plan_budget64.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค.
- สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2562). *การประคุณภาพทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นครพนม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.
- Alimun N, A. (2020). Environmental Disaster Education at University: An Overview in New Normal of COVID-19. *International Journal for Educational and Vocational Studies*, 2(8), 714-719.
- Richardson and Marianna, E. (2020). Social Media in the Classroom. The New Normal for University Education after COVID. *International Dialogues on Education*, 7(Special Issue).

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น
เขต 3

School Administrators' Leadership in the 21st. Century Affecting the
Effectiveness of Schools under Khon Kaen Primary Educational Service
Area Office 3

อัญชลี สิงห์มูล¹ และ วิเชียร รุ้ยยืนยง²

¹ Anchalee Singmoon and ² Wichian Rooyuenyong

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University

อีเมล: n-anchalee@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

18 มิถุนายน 2565

13 กรกฎาคม 2565

30 กรกฎาคม 2565

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 313 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้ระดับความเที่ยง (Reliability) 0.959 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21,
ประสิทธิผลของสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the leadership of school administrators in the twenty-first century, 2) study the schools' effectiveness, and 3) study the school administrators' leadership in the twenty-first century affecting the effectiveness of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. The sample group comprised 313 school administrators and teachers under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3. The sample size was founded on Yamane's formula at the 0.05 error level selected by using the stratified random sampling technique and reliability at 0.959. The research instrument was a five-rating scale questionnaire. The statistics used were the mean and standard deviation (SD). The research findings revealed that 1) the transformational leadership of the school administrators in the twenty-first century overall were much the same level. 2) The schools' effectiveness under the jurisdiction of Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 overall were also much the same level. 3) The transformational leadership of the school administrators in the twenty-first century affecting the schools' effectiveness under the jurisdiction of Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 3 in every aspect appeared to correlate with the research hypothesis to have a positive relationship. Furthermore, they correlated with much the same level with a statistical significance level of 0.01.

Keywords: Transformational leadership, school administrators, the twenty-first century, school effectiveness

บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล ความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือผู้นำ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำในการบริหารงาน เพื่อรวมพลังและใช้ประโยชน์ของบุคลากรที่มีอยู่ให้ช่วยกันทำงาน และต้องรู้จักเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อ

ผู้ตาม อีกทั้งประสิทธิผลของสถานศึกษาจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (นนทร อรุณโน, 2559)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การที่ผู้นำหรือผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่าง หรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตามหรือบุคลากร ผู้นำจะเป็นที่ยกย่องเคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน และเป็นกระบวนการที่ผู้นำเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้ดีขึ้น จากความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกิดความคาดหวังโดยผู้แสดงบทบาททำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดี จงรักภักดี และนับถือทำให้ผู้ตามกลายเป็นผู้มีศักยภาพ เป็นนักพัฒนา เป็นผู้ที่เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้นำจะต้องยกระดับความรู้สึกของผู้ตามให้มีความสำคัญและคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการและวิธีการที่จะบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ (Bass & Avolio, 1990)

ประสิทธิผลขององค์กร คือ การที่องค์กรได้ดำเนินงานใด ๆ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายต่าง ๆ ที่องค์กรตั้งไว้ ตามแนวคิดของ Zamuto (1982) คือ 1) ความหมายที่ใช้ในแนวทางเป้าหมาย เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ 2) ความหมายที่ใช้แนวทาง เพื่อพิจารณาว่าองค์กรนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และ 3) ความหมายที่ใช้แนวทางกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้ (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557) โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการที่เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้ ทักษะ เช่น ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านมนุษย (Human Skills) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) และทักษะด้านความรู้ความคิด (Cognitive Skills) เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง (พรทิพย์ พลประเสริฐ, 2561)

ประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ความสำเร็จของสถานศึกษาที่เกิดจากพฤติกรรมและความสามารถในการดำเนินงาน จนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและความสามารถในการแก้ปัญหาสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี (ขจรเดช มิตรอุดม, 2562)

สภาพปัญหาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 บางแห่ง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวมมีการแสดงออกอยู่ในระดับที่ควรพัฒนาให้สูงขึ้น วัดได้จากการวัดระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลคะแนน ONET ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 37.58 จัดอยู่ในเกณฑ์การเข้ารับการพัฒนามีผลสูงขึ้นเพื่อเทียบเท่ามาตรฐานทั้งระดับสังกัด สพฐ. และระดับประเทศ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็เช่นกันมีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.8 จัดอยู่ในเกณฑ์การเข้ารับการพัฒนามีผลสูงขึ้นเพื่อเทียบเท่ามาตรฐานทั้งระดับสังกัด สพฐ. และระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่นเดียวกัน ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก เช่น การมีคุณธรรมจริยธรรม ยังอยู่ในเกณฑ์เร่งพัฒนาให้เทียบเท่าระดับมาตรฐาน การปรับเปลี่ยนพัฒนาสถานศึกษาสมควรดำเนินการยกระดับให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563) ซึ่งการดำเนินการด้านประสิทธิผลให้สูงขึ้นได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยที่มีอิทธิพลหลายด้านของผู้บริหารสถานศึกษา ในบทบาทต่างๆ เช่น 1) เป็นผู้นำแบบสร้างบารมี สร้างพื้นฐานการเคารพซึ่งกันและกัน สามารถแสดงออกถึงบทบาทที่เหมาะสมของการเป็นผู้นำ 2) เป็นผู้นำแบบผู้สร้างแรงบันดาลใจในการทำงานและความสามารถในการชี้แนะของผู้บริหารได้อย่างเหมาะสม 3) การเป็นผู้นำที่ควรกระตุ้นการใช้ปัญญาของผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนพยายามพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ มาพัฒนาแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง การส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลข้อมูลหลักฐานและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 4) การเป็นผู้นำที่คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารยกระดับนโยบายการวางตำแหน่งการทำงานด้านต่างๆภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร และ 5) การสร้างวิสัยทัศน์ ในการบริหารงานในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการระบบการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถยืดหยุ่น และสร้างเป้าหมายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมและมีศักยภาพ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อนำมาพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

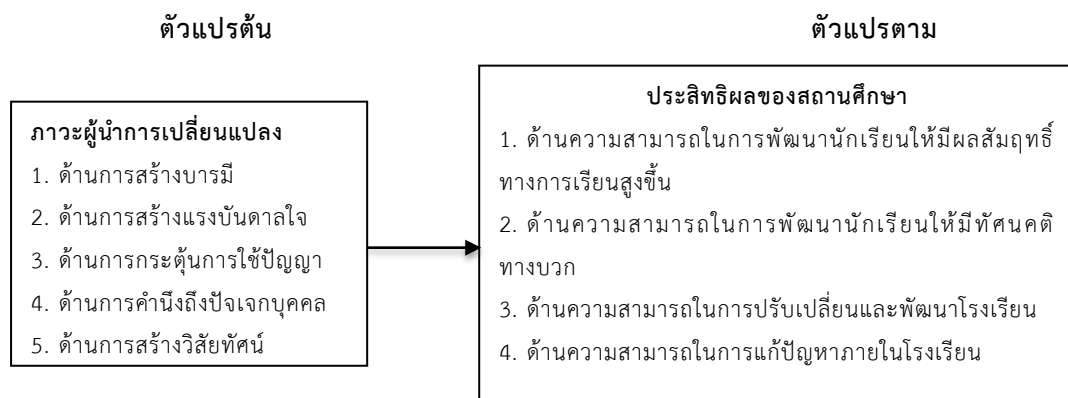
1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลเชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามตารางสังเคราะห์องค์ประกอบแนวคิดของ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เมื่อทำการสังเคราะห์โดยการสร้างตารางสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นให้เกิดเขว่นปัญญา ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อาศัยแนวคิดของมอท (Mott, 1972) ซึ่งกล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 172 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 1,272 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 1,444 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 37 คน และครูผู้สอน 276 คน รวมทั้งหมด 313 คน ด้วยวิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ประกอบด้วย สถานภาพ ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คัดเลือกคำถามที่มี ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ที่คำนวณได้มากกว่า 0.5 ซึ่งค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทุกข้อคำถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้สร้างบารมี 2) ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการเป็นผู้กระตุ้นการใช้ ปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คัดเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ที่คำนวณได้มากกว่า 0.5 ซึ่งค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทุกข้อคำถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปาน กลาง น้อย และน้อยที่สุด ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติบวก 3) ด้านความสามารถ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทำหนังสือจากหลักสูตร ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสนอต่อผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อขออนุญาตเข้าดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามถึงสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน ภายใน 2 สัปดาห์

3. เก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับคืน และแจกแบบสอบถามอีกครั้งในรายที่แบบสอบถามสูญหาย หรือไม่ได้รับคืน โดยขยายเวลาอีก 5 วัน และขอความอนุเคราะห์ส่งคืนเอกสารทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมซองเพื่อบรรจุแบบสอบถามทั้งหมด จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย และติดตราไปรษณีย์ไว้เรียบร้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

3. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

4. ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น
เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการสร้างบารมี	4.20	0.60	มาก	2
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.18	0.64	มาก	3
3. ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.27	0.58	มาก	1
4. ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.13	0.62	มาก	5
5. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	4.16	0.64	มาก	4
ภาพรวม	4.19	0.57	มาก	

จากตารางพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างบารมี ($\bar{X} = 4.20$) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.13$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.33	0.63	มาก	4
2. ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.47	0.68	มาก	3
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.50	0.65	มาก	1
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน	4.48	0.66	มาก	2
ภาพรวม	4.44	0.61	มาก	

จากตารางพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือ

ด้านความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.48$) และด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.47$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1.000					
X_2	0.811**	1.000				
X_3	0.830**	0.824**	1.000			
X_4	0.795**	0.776**	0.842**	1.000		
X_5	0.977**	0.795**	0.836**	0.851**	1.000	
Y	0.786**	0.729**	0.813**	0.739**	0.733**	1.000

จากตารางพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย มีความสัมพันธ์กันในทางบวก เมื่อเรียงจากมากไปน้อย คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างบารมี ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีพฤติกรรมแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ด้านการเป็นผู้สร้างบารมี ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ ด้านการเป็นผู้กระตุ้นปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ อย่างชัดเจน อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูในการพัฒนาศักยภาพให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครู ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูในการพัฒนาศักยภาพให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครู ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มี

วิสัยทัศน์ มีการวางแผนการทำงานที่ชัดเจน อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู มีการกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์จนสามารถผลิตนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ มีการดูแลเอาใจใส่ครูโดยการคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างจริงจัง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูจนกระทั่งครูเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาและจงรักภักดี มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัสญา เพชรร่วงมาคำ และวิเชียร รุ้ยนิยง (2561) ได้ศึกษากลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 15 มาตรการ 8 ตัวชี้วัด 2) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 14 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด 3) การใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 14 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด 4) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย 11 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้มีผลดำเนินงานประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาจนทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของสังคม อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา โกจรรย์ศรี และนิดา เปี่ยมพิชนะ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายแก่นชัยลำภู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกด้านมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทางบวก เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการเป็นผู้สร้างบารมี ด้านการเป็นผู้กระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของณกร ภาโนมัย และเพียงแข ภูผายาง (2564) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า 1) ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนและความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวกของนักเรียน ตามลำดับ 2) ระดับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และบรรยากาศองค์การ ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน ตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และบรรยากาศองค์การ ทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการสร้างบารมี ($r = 0.786$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($r = 0.729$) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($r = 0.813$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($r = 0.739$) และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($r = 0.733$) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษา มีคุณลักษณะการเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย การเป็นผู้สร้างบารมี การกระตุ้นการใช้ปัญญา การเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการสร้างวิสัยทัศน์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ที่เหมาะสมกับยุคใหม่ทำให้การบริหารสถานศึกษาที่มีศักยภาพที่ดี จะส่งผลต่อประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัสญา เพชรรวงมาคำ และวิเชียร รุ้อยินยง (2561) ได้ศึกษากลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคลค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารวิชาการค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก 2) กลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 15 มาตรการ 8 ตัวชี้วัด 2) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 14 มาตรการ 4 ตัวชี้วัด 3) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 14 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด 4) การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 11 มาตรการ 6 ตัวชี้วัด

4. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_3) เป็นด้านที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยอยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ 0.545 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การส่งเสริมให้ครูใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดของตน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การส่งเสริมให้ครูวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การมีความสามารถเชิงครูในการทำงานอย่างเหมาะสมกับความสามารถ การมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถของครูในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แซ่มอินทร์ (2555) ทำการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้ เรียงลำดับความสำคัญตามสมการถดถอย หรือสมการพยากรณ์ ประกอบด้วย การบริหาร การเปลี่ยนแปลง การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการสร้างแรงจูงใจ โดยมีอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 45.00

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ด้านที่มีค่าปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.27 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.58 ซึ่งสามารถนำงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดทำนโยบายเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เช่น การเน้นกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมให้ครูใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มที่ การเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดของตน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การส่งเสริมให้ครูวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การมีความสามารถเชิงครูในการทำงานอย่างเหมาะสมกับความสามารถ

1.2 ด้านประสิทธิภาพของสถานศึกษา ที่ได้ทำการศึกษาข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ด้านที่มีค่าปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.65 ซึ่งการนำผลวิจัยในครั้งนี้จะช่วยในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร ภายใต้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น โดยการวางกลยุทธ์ และพัฒนาโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติ ในรูปแบบนโยบายและโครงการพัฒนา เช่น การมีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงบริการจัดการโรงเรียนให้ทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมยุคปัจจุบัน การประชุมเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การสนับสนุนให้ครูจัดหาและผลิตสื่อวัตกรรมการใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา จากสมการพยากรณ์ในด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาเป็นด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามากที่สุด จึงควรพัฒนาการกระตุ้นการใช้ปัญญาในสถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อสามารถพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาตัวบ่งชี้งานด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ในด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยจัดทำเป็นลักษณะการบริหารงาน หรือกิจกรรมที่มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ มีการใช้วิธีการกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย การเป็นแบบอย่างที่ดีในการอุทิศตัวในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา เพื่อหาสาเหตุของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในด้านที่อยู่ในระดับต่ำ เพื่อลงข้อสรุปของปัญหาที่แท้จริงโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

2.3 ควรศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ ตัวแปรต้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยพัฒนารูปแบบหรือแนวทางเป็นการวิจัยแบบผสมผสานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขจรเดช มิตรอุดม. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).
- จิรัสญา เพชรร่วมมาคำ และ วิเชียร รุ้ยนิยง. (2561). กลยุทธ์การใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).

- เจนจิรา โกจารย์ศรีและ นียดา เปี่ยมพีชนะ. (2563). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายแก่นชัยลำภู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).
- ณธกร ภาโนมัย และ เพียงแข ภูผายาง. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(2), 212-225.
- นนทกร อรุณโน. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 17*. (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- พรทิพย์ พลประเสริฐ. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยนครพนม*, 1258-1264. นครพนม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2563). *รายงานแผนปฏิบัติการประจำปี 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*, 13-20. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สุกัญญา แชมอินทร์. (2555). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้*. (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Bass, B.J., & Avolio, B.J. (1990). *Transformational Leadership development*. PaloAlto, CA: Consulting Psychologists.
- Lunenburg, F.C. and Ornstein, A. C. (2004). *Educational Administration Concepts and Practices*. New York: Thomson Learning, Inc.
- Mott, P.E. (1972). *The Characteristic of Effective Organization*. New York: Harper and Row.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3d Ed. New York: Harper and Row Publications.
- Zamuto, R.F. (1982). *Assessing Organizational Effectiveness, System Change, Adaptation and Strategy*. Albany: state University of New York press.

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
The Needs Assessment for Developing the Participation in term of
Internal Quality Assurance of the Schools under the Office of Khon
Kaen Primary Educational Service Area 3

ธนาเดช เขียวแก้ว¹ และ วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Thanadet Keawkaew¹ And Wichian Rooyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Northeastern University

อีเมล: thanadet1994@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

18 มิถุนายน 2565

26 กรกฎาคม 2565

30 กรกฎาคม 2565

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากร ผู้บริหาร 172 คน ครู 1,272 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 1,518 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 352 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane 1973) ที่ใช้ระดับเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) เครื่องมือของการวิจัย ครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนเกณฑ์ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC 0.67 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน 0.969 ค่าความเชื่อมั่นสภาพที่พึงประสงค์ 0.969 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ส่วนความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงตามลำดับได้ดังนี้

1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ 5) ด้านการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 6) ด้านการติดตามและการดำเนินการ และ 7) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาการมีส่วนร่วม, การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study current situation and desirable condition of the internal quality assurance of the schools and 2) study the needs assessment for developing the participation in operating internal quality insurance of the schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3. Population consisted of 172 administrators, 1,272 teachers and 1,518 the school committees. The sample group included 352 school directors, teachers and the school committee under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3. The sample size was fixed through Taro Yamane's formula at the 0.05 error level and selected by using the stratified random sampling method. The research instrument was a five-rating scaled questionnaire with an IOC between 0.67 - 1.00, current conditions reliability at 0.969 and desired conditions at 0.969. The data analysis composed of Frequency, Percentage, Mean, Standard deviation and PNI Modified index.

The research findings revealed that:

1. The study results of current situation, desirable condition and needs assessment of the participation in operating internal quality insurance of the schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3, as a whole, were found at a moderate level; as the desirable condition, in overall, was at the highest level.

2. The needs assessment (PNI_{Modified}) for developing the participation in operating in the school internal quality insurance of the schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3 rearranged from the most to the least were as follows: 1) managing the school education development plans,

2) regulating the school education standard, 3) operating as the education development plans, 4) developing the education for quality, 5) evaluating and checking the educational quality in schools, 6) follow-ups and operation and 7) managing self-assessment report.

Keywords: Needs Assessment, Participation Development, Operation of School Internal Quality Assurance

บทนำ

แนวทางปฏิบัติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 จากประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 ได้กำหนดระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาอันส่งผลให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลหรือหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกที่สะท้อนสภาพการดำเนินงานที่แท้จริงและเกิดประสิทธิภาพและกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนการประกันด้านคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับให้เกิดผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ทำแนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาขั้นเพื่อให้หน่วยงานของต้นสังกัด สำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการเพื่อการพัฒนา ส่งเสริม กำกับดูแลและติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) การประกันคุณภาพการศึกษาจะต้องมีการจัดทำดังนี้ 1) กำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวการดำเนินการ 2) การจัดทำแผนการพัฒนากิจการการศึกษาของหน่วยงานสถานศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา 4) การตรวจสอบและการประเมินผล 5) การติดตามและดำเนินการ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนควรดำเนินการประเมิน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายในโรงเรียน 2) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563) เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานมีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษานั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวก แบ่งมอบหมายภาระงาน รวมถึงการจัดทำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย โดยจำเป็นจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม 4 ประการ อันได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลตอบแทน

และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จรัส อติวิทยากรณ์, 2561)

จากสภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบางโรงเรียน มีปัญหาด้านงานการประกันคุณภาพจากที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน พบว่า ครูขาดความเข้าใจด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครูไม่เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการรายงานผลดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไม่ต่อเนื่อง ครูต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจวิธีการประเมิน ประเมินให้เป็นไปตามสภาพจริง ระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนต้องมีการพัฒนาระดับ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสร้างความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครู คือ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในด้านการจัดกระบวนการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการรับผลตอบแทน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผล หากผู้บริหารของสถานศึกษามีการพัฒนาจนก่อให้เกิดความสามารถในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา และสามารถจัดทำรายงานการประเมินตนเองภายในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง จะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสถานศึกษามีประสิทธิผล ดังนั้นสถานศึกษาควรทราบถึงลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามลำดับความต้องการจำเป็น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2563) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนา การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากร ใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของตนเองและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้วางแผนการดำเนินการและวางแผนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการจำเป็นหรือสภาพปัญหาที่แท้จริง และสามารถพัฒนาและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดขึ้น และผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

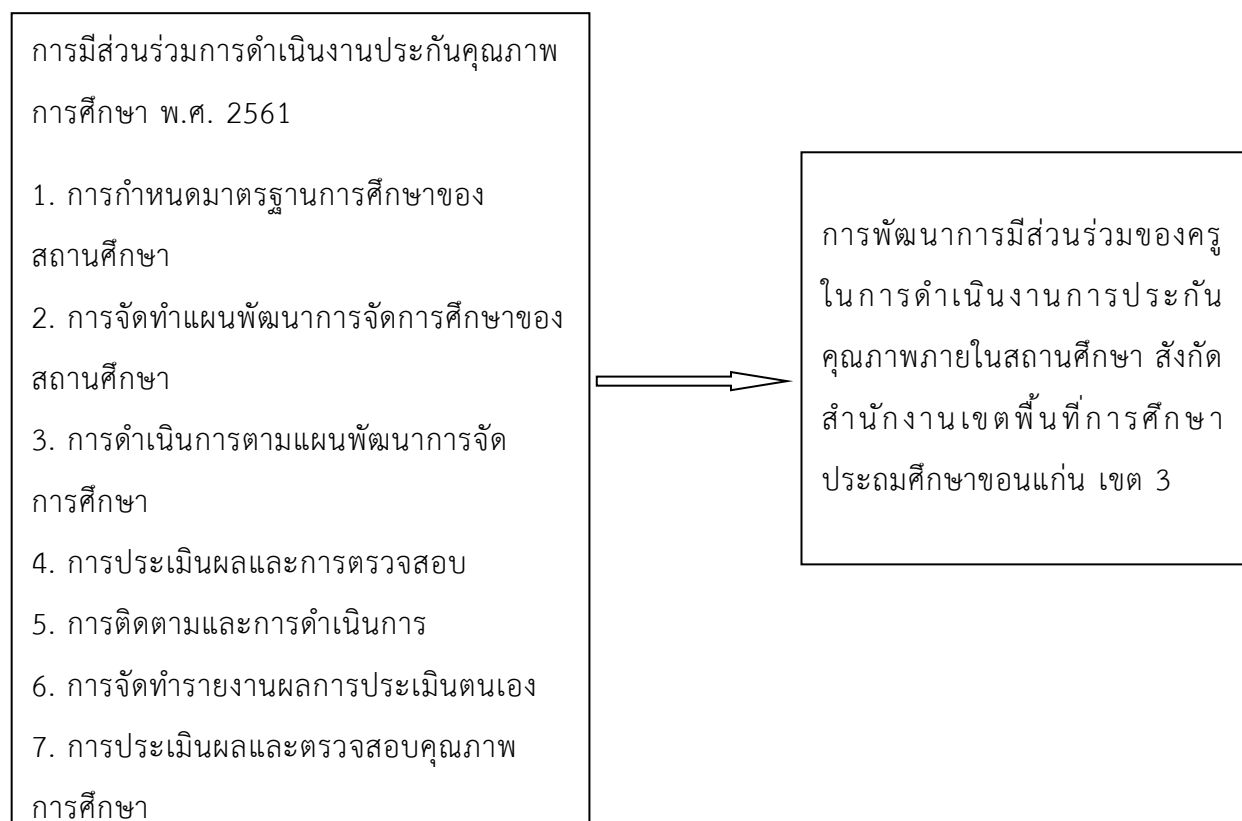
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากหลักการและแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Shadid, Prins, and Nas (1982) และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกรอบของ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวทางปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา พ.ศ. 2561 พอสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอฟล อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ อำเภอโนนศิลา และอำเภอหนองสองห้อง จำนวน 180 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 172 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,272 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,518 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 2,964 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 180 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 172 คน ครู 1,272 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 1,518 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูผู้สอน จำนวน 151 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 180 คน รวมทั้งหมด 352 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) ด้านการประเมินผลและการตรวจสอบ 5) ด้านการติดตามและการดำเนินการ 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานแนวคิดของลิเคิร์ท 5 ระดับมีค่า IOC 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบัน 0.969 และค่าความเชื่อมั่นสภาพพึงประสงค์ 0.969 มีเกณฑ์ ดังนี้

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ

คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือการวิจัยถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ตามโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยระบบ Google form

3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก่อนการนำไปวิเคราะห์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (สุวิมล ร่องวานิช, 2550)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมพบว่า

สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.91) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.91) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.94)

สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.40) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.39) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40)

2.การศึกษาความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็น คือ

- 1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (PNI_{Modified} = 0.51)
- 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (PNI_{Modified} = 0.50)
- 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (PNI_{Modified} = 0.49)
- 4) ด้านการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ (PNI_{Modified} = 0.49)
- 5) ด้านการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (PNI_{Modified} = 0.49)
- 6) ด้านการติดตามและการดำเนินการ (PNI_{Modified} = 0.48)
- 7) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (PNI_{Modified} = 0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปรากฏผล ดังนี้

จากการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานเพื่อยกร่างมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยพร หินซุย และนิยดา เปี่ยมพิชนะ (2563) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นใน

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 มีผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรินทร์ ภูมิภาค และบุญชม ศรีสะอาด (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายัญมิ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุวิทย์ จันทร์เสถียร (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กระทรวงศึกษาธิการ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยปูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนคร เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายใน ด้านคุณภาพผู้เรียนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดในการต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานในการปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาต้องพัฒนาเร่งด่วน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อใช้เทคนิคการบริหารจัดการการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้มีความต้องการยกระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุลัยพร หินชุย และนิยา เปี่ยมพิชนะ (2563) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 มีผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรินทร์ ภูมิภาค และบุญชม ศรีสะอาด (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายัญมิ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี (PNI_{Modified}) ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.48 โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัด

การศึกษา 4) ด้านการพัฒนาศึกษาให้มีคุณภาพ 5) ด้านการประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 6) ด้านการติดตามและการดำเนินการ และ 7) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เท่ากับ 0.52 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อสร้างจิตสำนึกการพัฒนาตนเองให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา อยู่ในระดับการต้องการพัฒนามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐ ภัทรยศพงศ์ และวิเชียร รุ้ยนิยง (2563) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ เป้าประสงค์: สร้างพลังความร่วมมือในการพัฒนามาตรฐานของสถานศึกษาให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่กลยุทธ์ที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 3 การปฏิบัติตามแผนสู่ผลงานคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 การยกระดับการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา กลยุทธ์ที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) กลยุทธ์ที่ 7 การเสริมศักยภาพพลังขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องครบวงจร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านที่มีค่าสภาพปัจจุบัน ที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.94 เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติที่ต่ำที่สุด

1.2 ด้านที่มีค่าสภาพที่พึงประสงค์ ที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาศึกษาให้มีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.55 สืบเนื่องมาจากการได้มาซึ่งข้อมูลด้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นด้านที่มีความต้องการของสภาพที่พึงประสงค์ให้เกิดกับการพัฒนาในโรงเรียนมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำองค์ประกอบไปพัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อนำผลจากตัวบ่งชี้ไปใช้ในการประเมินในการพัฒนาที่ดีขึ้น

2.2 ศึกษาปัจจัยด้านอื่น มาใช้ในการพัฒนาต่อ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการจัดการบริหารงานในโรงเรียนอื่นต่อไป

2.3 ควรนำองค์ประกอบด้านการมีคุณภาพที่มาก ไปพัฒนารูปแบบโดยการจัดทำแนวทางการวางแผนนโยบาย การกำหนดกลยุทธ์ ของสถานศึกษาอย่างผสมผสานเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.

จรัส อติวิทยากรณ์. (2561). *หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ

ณัฐ ภัทรยศพงศ์, วิเชียร รุ้ยยืนยง (2563). *กลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).

วัชรินทร์ ภูมิภาค, บุญชม ศรีสะอาด. (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วารสารมหาจุฬานาคทรรศน์*. 7(6), 281-294.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2563*.
ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรประเทศไทย.

สุวิทย์ จันทร์เสถียร. (2554). *การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ:กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยปูนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุรินทร์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัยพร หินชุย, นียดา เปี่ยมพีชนะ. (2563). ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).

Shadid, W., Prins, W. & Nas, P.J.M.. (1982). *Access and Participation: A Theoretical Approach in Participation of the Poor the Development*. Leiden: University of Leiden.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rdEd). New York: Harper and Row Publications.

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์
ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม**
**The Development of Training Curriculum to Enhance the Capacity
of Technical Education Student**

วิรัช ชินพลอย¹, นิรุต ถึงนา² และชมพูนุท เมฆเมืองทอง³

Wirat Chinploy¹, Nirut Thuengnak², and Chomphunut Makemuengthong³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สังกัดสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²รองศาสตราจารย์ ดร. สังกัดสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สังกัดสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹Doctor of Education in Curriculum and Instruction, Rajabhat Maha Sarakham University

²Associate Professor, Dr. in Curriculum and Instruction, Rajabhat Maha Sarakham University

³Assistant Professor, Dr. in Thai Language, Chiang Mai Rajabhat University

อีเมล: wirat.ch@rmuti.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

6 กันยายน 2565

7 ตุลาคม 2565

9 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม 2) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม 3) เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ นักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมเชื่อมประกอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 30 คน กลุ่มที่ใช้ประเมินผลการวิจัยเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 3 แผนกช่างเชื่อมโลหะ วิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ สถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม แบบทดสอบวัดความรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรมที่มีต่อการอบรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Guarded : G) ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (Participate :P) ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนมโนทัศน์ (Repeat : R) ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ (Exhibit :E) ที่พัฒนาขึ้นเท่ากับ 83.33/89.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมีนวัตน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model นักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรมมีมีนวัตน์ทางการสอนเท่ากับ 81.56/90.07 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมีนวัตน์ของนักศึกษาครูช่าง อุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model กับนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง นักเรียนมีมีนวัตน์เพิ่มขึ้นเท่ากับ 85.73/91.40 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, นักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม, การสอนมีนวัตน์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop a training course to enhance the concept teaching competence of industrial technician students; 2) to test the training course to enhance the concept teaching competency of industrial technician students; 3) to evaluate the results after using the training course to enhance the concept teaching competence of industrial technician students. The sample group used by students, teachers, industrial technicians Field of Education in welding industry Rajamangala University of Technology Isan Khon Kaen Campus, a total of 30 people. The group in evaluate the research results is a 3rd year diploma student in the welding program at Amnat Charoen Technical College Northeastern Vocational Education Institute 4 who are studying in the second semester of the academic year 2021, 30 people. The research tools consisted of a training course to enhance the teaching competency of industrial technician students, knowledge test and a questionnaire on the opinions of industrial technician students towards the training. The statistics used in the data analysis were mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.). The research findings were as follows; 1) Training courses to enhance the conceptual competence of industrial technician students using the GPRE Model technique it consists of 4 steps: steps 1 Guarded: G, steps: Participate: P, steps: 3 Repeat: R, steps 4 Exhibit: E. The developed efficiency was 83.33/89.33, which was higher than the specified threshold statistically significant at the .05 level 2) A training course to enhance the conceptual competence of industrial technician students using the GPRE Model technique has shown the teaching attitude of industrial technician students was 81.56/90.07 with a statistical significance at the .05 level. 3) Expansion of the training course for enhancing the competence in teaching the concepts of industrial technician students using techniques

GPPE Model with students at the Diploma level caused the student's conception was 85.73/91.40 with a statistical significance at the .05 level.

Keywords: Course Development, Technical Education Student, Concept Teaching

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบในหมวด 3 ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องสาระความรู้ให้บูรณาการความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาด้านภาษา โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย ด้านคณิตศาสตร์ ด้านการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา นอกจากนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต้องส่งเสริมให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัด การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ การประเมินผลผู้เรียนให้สถานศึกษาพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และ การทดสอบ ส่วนการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทต้องมีความหลากหลาย โดยส่วนกลางจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองดี การดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มเรื่องการพัฒนาวิชาการวิชาชีพขั้นสูงและ การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสังคมศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยความก้าวหน้าทาง

ด้านเทคโนโลยีทำให้การฝึกอบรมและการหาความรู้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปและการแสวงหาความรู้มีหลายวิธี โดยได้มีการปรับเปลี่ยนไปจากระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมโดยที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียนเพียงฝ่ายเดียว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ซึ่งนำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยนักเรียนนั้นสามารถแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นสิ่งท้าทายครูในยุคใหม่เป็นอย่างยิ่งในการจัดองค์ความรู้เพื่อก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 2556) จึงมีการให้นิยามความหมายของคำว่า “สมรรถนะ (Competency)” ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristics) ที่ทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จและบรรลุผลสัมฤทธิ์ขององค์การ (Spencer & Spencer, 1993) หรืออาจกล่าวสรุปได้ว่าสมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีตามเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้ดีกว่าผู้อื่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง สมรรถนะหมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่สามารถทำให้สร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานในองค์กร (ฤกษ์มนต์ วัฒนาณรงค์, 2553) ดังนั้นสมรรถนะครู จึงหมายถึงองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะของครูที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในอาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสมรรถนะครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการองค์การทางการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นตามที่ต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555)

การพัฒนาครูที่ผ่านมาของประเทศไทยยังประสบปัญหาเป็นอย่างมาก จากผลวิจัยยืนยันว่าในการพัฒนาครูนั้น สิ่งที่ยังขาดคือการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ เช่น งบประมาณ เพราะงบประมาณจำกัด ไม่ตรงกับความต้องการของครู และขาดการติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างจริงจัง และยังพบว่าการพัฒนาครูในปัจจุบันนั้นยังไม่มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ จะจัดโครงการพัฒนาครูเป็นจำนวนมากแต่ก็ไม่เกิดประโยชน์มากนักและยังซ้ำซ้อน ไม่เป็นระบบ ขาดประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง พบว่าส่วนใหญ่หน่วยงานกลางเป็นผู้จัด วิธีการส่วนใหญ่ใช้การอบรม บรรยาย ประชุมกลุ่มย่อย และสรุปความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ อีกทั้งมีผู้เข้าประชุมค่อนข้างมาก และที่สำคัญคือครูต้องละทิ้งการสอนเข้ามารับการอบรมจึงมีค่าใช้จ่ายสูงและไม่สามารถติดตามผลการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่เห็นผลการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (ชัชรินทร์ ขวนวัน, 2552) ซึ่งนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น พบว่ายังไม่เข้าใจถึงขั้นตอนในการสร้างผังมโนทัศน์ในด้านต่าง ๆ คือ การกำหนดหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่จะนำมาสร้างเป็นผังมโนทัศน์ การรวบรวมมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ การนำเสนอมนทัศน์มาจัดเป็นแผนผังในรูปแบบที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุด รวมถึงการเชื่อมโยงมโนทัศน์ทั้งหมดตามระดับขั้นตอน พร้อมกับการเชื่อมโยงด้วยคำบรรยายความสัมพันธ์และการทบทวนเพื่อพัฒนามโนทัศน์

ดังนั้น เพื่อเป็นการแสวงหามาตรการและแนวทางใหม่ในการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคสมัยของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะทำให้ครูสามารถนำผู้เรียนไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ นำโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม แสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับงบประมาณการลงทุนเพื่อมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาโดยต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาครูเป็นประการสำคัญ (ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์, 2563) จากการกำหนดเป็นสมรรถนะเชิงวิชาชีพเป็นฐานการพัฒนาผังมโนทัศน์เป็นแผนภาพหรือแผนผังที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนองค์ความรู้ หรือภาพโครงสร้าง มโนทัศน์ภายในใจของตามความเข้าใจของผู้สร้าง โดยจะเริ่มเขียนมโนทัศน์หลักที่กว้างครอบคลุมอยู่ บนสุด แล้วเขียนมโนทัศน์รองและมโนทัศน์ย่อยที่มีความหมายแคบหรือเฉพาะเจาะจงลดหลั่นกันลงมา ทำให้สามารถอ่านความสัมพันธ์จากแผนผังได้เป็นประโยคหรือเป็นข้อความที่มีความหมาย ถือเป็นเทคนิคการจัดระเบียบข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกรอบความคิด ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเป็นเครื่องมือประเมินประเภทหนึ่งที่สามารถตรวจสอบกระบวนการคิดหรือเสนอความคิดอย่างมีลำดับขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยความหมาย และเก็บฝังความรู้นั้นไว้ในหน่วยความจำระยะยาว ทำให้การเรียนรู้มีความคงทน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิค GPRE Model ในการวิจัยครั้งนี้ โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Guarded : G) ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (Participate :P) ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนมโนทัศน์ (Repeat : R) ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ (Exhibit : E)

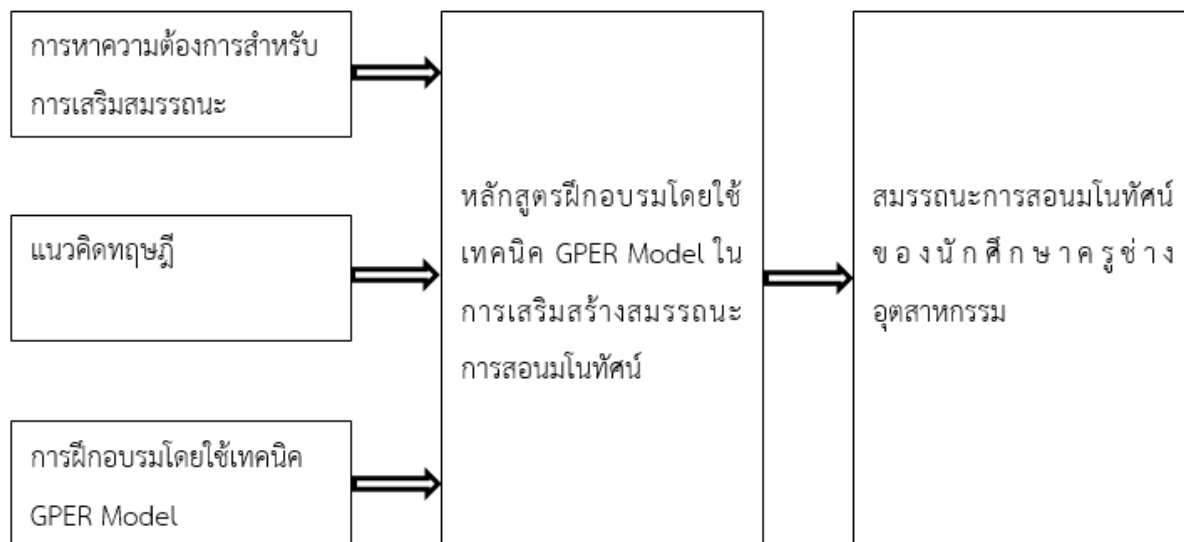
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม
2. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม
3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมเชื่อมประกอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมเชื่อมประกอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 1 ห้อง 30 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างขยายผลการทดลอง คือ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 วิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ จำนวน 30 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม

ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะการสอนโน้ตส์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม
แบบประเมินผลการฝึกอบรม แบบแบบประเมินผลการสอนโน้ตส์ และแบบสอบถามเพื่อติดตามผลการฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม

ระยะที่ 2 เป็นการดำเนินการร่วมกับการออกแบบและการพัฒนาหลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม การสร้างเครื่องมือสำหรับการจัดกิจกรรมในการฝึกอบรม โดยที่ผู้วิจัยพัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรม แล้วนำไปเพื่อตรวจสอบร่างหลักสูตรในลักษณะ (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แล้วนำผลข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมสำหรับการทดลอง (Try-out Process) ก่อนนำไปใช้จริง

ระยะที่ 3 เป็นการนำหลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ที่ได้ดำเนินการในระยะที่ 2 โดยได้ผ่านกระบวนการปรับปรุงแล้วและได้ทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปใช้ทดลองการฝึกอบรม ซึ่งในระหว่างการใช้และหลังการใช้หลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมินผลการฝึกอบรม แบบประเมินผลการสอนมโนทัศน์ และแบบสอบถามเพื่อติดตามผลการฝึกอบรม

ระยะที่ 4 เป็นการติดตามผลของหลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม โดยนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อการวิเคราะห์หน้าที่ บทบาทหลัก หน่วยสมรรถนะ สมรรถนะย่อย เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความคิดเห็น เพื่อความเหมาะสมที่จะสามารถนำเอาหลักสูตรไปใช้ในการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์ หน่วยสมรรถนะ สมรรถนะย่อย เพื่อร่างเป็นหัวข้อที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ซึ่งได้แยกหน่วยสมรรถนะ ออกเป็น 2 หน่วยสมรรถนะ การเตรียมการสอนมโนทัศน์ และการเขียนแผนการสอนมโนทัศน์ ผลการประเมินการพิจารณาความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญมีคะแนนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 โดยในหัวข้อดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้ การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการฝึกอบรมได้ การประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินการฝึกอบรม ซึ่งผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยภาพรวมของแบบประเมินความเหมาะสมในระดับมาก การประเมินความสอดคล้องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model โดยผู้เชี่ยวชาญ

มีความคิดเห็นโดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 หลังจากนั้นผู้วิจัยก็นำเอาหลักสูตรฝึกอบรมทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งโดยภาพรวมค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม เท่ากับ 83.33/89.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พร้อมกับการประเมินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมกับกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ความเหมาะสมในระดับมากและการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมกับกลุ่มทดลองโดยการประเมิน 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ความคิดเห็นในระดับมาก

2. ทดลองการนำหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม กับนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม สาขาเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรมเพื่อประกอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 1 ห้อง 30 คน ตามกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้เทคนิค GPPE Model พบว่าผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอน มโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ด้านความรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการอบรมและหลังการอบรมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 81.56/90.07 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสอดคล้องกับงานวิจัย (ปพนวิจน์ ลภัสสิญญ์โชค, 2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมมโนทัศน์และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีชื่อว่า “ 5P Model ” มีองค์ประกอบคือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing : P) 2) ขั้นมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการเรียน (Participating : P) 3) ขั้นทบทวนมโนทัศน์และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น (Processing :P) 4) ขั้นนำเสนอ มโนทัศน์ใหม่ (Presenting: P) และ 5) ขั้นฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ (Practicing : P) โดยที่รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.33/ 83.03 ผลการประเมินการจัดหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม กับกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม กับกลุ่มตัวอย่างโดยการประเมิน 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70 ความคิดเห็นในระดับมาก

3. การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 3 แผนกช่างเชื่อมโลหะ วิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ สถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ด้านความรู้กับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา

ก่อนการอบรมและหลังการอบรมเพิ่มขึ้น เท่ากับ 85.73/91.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การประเมินผลการฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการประเมิน 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 ความคิดเห็นในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Guarded : G) ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (Participate :P) ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนมนทัศน์ (Repeat : R) ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ (Exhibit: E) ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม มีคุณภาพด้านเนื้อหา ด้านโครงสร้างและด้านสมรรถนะเพียงพอต่อการนำไปใช้งานในการจัดการฝึกอบรมมีความเหมาะสมและครอบคลุมความจำเป็นต้องการส่งเสริมมนทัศน์ในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์

2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม มีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการเก็บข้อมูลกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมทั้งผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน ผนวกกับการศึกษา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมนทัศน์ของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม มีขั้นตอนการจัดกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เตรียมความพร้อม 2) ฟังด้วยใจอย่างลึกซึ้ง 3) สนทนาสนทนา 4) สะท้อนความคิด 5) บันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ (กนกพร พรหมสุวรรณ และ อริยพร คุโรตะ, 2564) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอย่างรอบด้านจึงนำไปสู่การออกแบบการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาเครื่องมือ นวัตกรรมประกอบการสอน การนำไปใช้และการประเมินผล โดยสอดคล้องกับ Kruse (2008) องค์ประกอบของระบบการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา 2) การออกแบบ เป็นขั้นตอนของการระบุกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ การเลือกสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ 3) การพัฒนา เป็นขั้นตอนของการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการฝึกอบรม 4) การนำไปใช้ เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง 5) การประเมินผล เป็นขั้นตอนของการประเมินผลการฝึกอบรม

และยังสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการสร้างความสนใจ 2) ขั้นการสำรวจและค้นหาคำตอบด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 3) ขั้นการอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นการขยายความรู้ 5) ขั้นการประเมินผล เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เจตินาร์ สายนัย และ อัมพร วัจนะ, 2565)

3. การประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ใช้กระบวนการจัดฝึกอบรมในการเสริมสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ โดยใช้เทคนิค GPRE Model ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Guarded: G) วิทยากรเตรียมความพร้อมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมที่วิทยากรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กัน หรือการจัดแบ่งกลุ่มในการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีการอธิบายบทบาทของการเรียนรู้เป็นรายกลุ่มย่อย แล้วนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมในแต่ละกลุ่มทำการแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม รับผิดชอบงาน ขั้นตอนที่ 2 มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย (Participate :P) เป็นขั้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้หรือทำกิจกรรม วิทยากรกระตุ้นเพื่อให้นักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ซึ่งอาจจะนำเสนอสถานการณ์/ปัญหา/แนวคิดที่นักเรียนมีประสบการณ์ที่มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง พร้อมกับสอดคล้องกับมโนทัศน์ใหม่ที่อยากให้เกิดกับนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม เพื่อให้นักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมได้เกิดข้อสงสัย อยากรู้คำตอบ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การกำหนดเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนมโนทัศน์ (Repeat : R) เป็นขั้นที่วิทยากรทบทวนมโนทัศน์พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมโนทัศน์ใหม่ด้วยวิธีการทดสอบ/อภิปราย/ซักถาม หลังจากนั้นก็ดำเนินการแก้ไขหรือทบทวนมโนทัศน์ จากนั้นก็ให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการสอนมโนทัศน์ ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ (Exhibit : E) เป็นขั้นที่วิทยากรต้องพยายามกระตุ้นให้นักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมได้เรียนรู้มโนทัศน์ใหม่ที่ต่อเนื่องจากมโนทัศน์เดิม ซึ่งอาจจะสืบเสาะหาความรู้ภายใต้กระบวนการของกลุ่มย่อยจนสามารถนำไปสู่การสรุปผล การนำเสนอมนทัศน์ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งมีวิทยากรเป็นผู้สังเกตการณ์และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจในการอบรมเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าหลังการอบรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model นักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมมีสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ที่เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยที่พบว่าความสามารถด้านมโนทัศน์ด้านการสอนของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model มีพัฒนาการสูงขึ้น ดังนั้นในการฝึกอบรมหลักสูตรในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนมโนทัศน์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ที่วิจัยนี้ไปใช้กับนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม

1.2 เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่วง
 อุดสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model ดังนั้นในการจัดฝึกอบรมจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มย่อย การสร้าง
 ความรู้ด้วยตนเองและการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนครู/วิทยากร จึงควรจัดสภาพแวดล้อมของห้องอบรมที่
 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีการจัดผู้เข้าอบรมเข้าเป็นกลุ่ม อาจจะมีแหล่งข้อมูลให้ผู้เข้าอบรมได้
 สืบเสาะหาความรู้อย่างพอเพียง โดยครู/วิทยากรทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ตรวจสอบความถูกต้องของ
 มโนทัศน์และเติมเต็มในส่วนที่ไม่สมบูรณ์ให้กับผู้เข้าอบรม

1.3 การนำหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่วง
 อุดสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ครู/วิทยากร ควรเตรียมความพร้อมเรื่อง
 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม การจัดเตรียมแหล่งข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน
 การฝึกอบรมและจัดกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่วง
 อุดสาหกรรม โดยใช้เทคนิค GPRE Model ได้ทดลองใช้กับนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม ดังนั้นควรนำ
 หลักสูตรฝึกอบรมในการเสริมสร้างสมรรถนะการสอนโน้ตส์ของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม โดยใช้เทคนิค
 GPRE Model นี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับอื่นเพื่อหาข้อค้นพบถึงคุณภาพของหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร พรหมสุวรรณ และ อริยพร คุโรดะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะการ
 จัดการชั้นเรียนตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารสันติ
 ศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 9(3), 1079.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขา
 วิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
 ลาดพร้าว.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2553). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. (2556). *การพัฒนากรอบการกำหนดมาตรฐานสมรรถนะครูอาชีวศึกษา*.
 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
 ทหารลาดกระบัง.
- เจตินาร์ สายนัย และ อัมพร วัจนะ. (2565). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ
 สืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ

- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(1), 229-243.
- ซัชรินทร์ ชวนวัน. (2552). รูปแบบสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์. (2563). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2563, จาก <https://tdri.or.th/2016/08/vocational-education-reform/>
- ปพนวัจน์ ลภัสสิญญโชค. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมโนทัศน์ และ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์ วิจัย, 8(2), 205-218.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2555 - 2569). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- Kruse, K. (2008). *Instruction to Instruction Design and ADDIE Model*. Retrieved June 19, 2008, from [http:// www.e-learningguru.com/artcles/art_1.htm](http://www.e-learningguru.com/artcles/art_1.htm).
- Spencer, L.M., and Spencer, S.M. (1993). *Competence at Work: Model for Superior Performance*. New York: Wiley & Sons.

การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Community Potential Development Based on Local Resources For Promote Creative Tourism

วรรณษา แสนลำ¹ ศิริพร เลิศยิ่งยศ² และ สุภาวดี มณีเนตร³

Wannasa Seanlum¹, Siriporn Loetyingyot² and Supawadee Maneenete³

¹หัวหน้ากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา.สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อีเมล: Wannasa.s@nrru.ac.th

วันที่รับบทความ(Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
16 พฤษภาคม 2565 16 ตุลาคม 2565 8 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำและผู้ประกอบการจำนวน 30 คน และภาคีเครือข่าย 5 หน่วยงาน บ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้แบบเชิงพรรณนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสำรวจภาคสนาม ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ เหนียววิเคราะห์ศักยภาพเวทีพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของชุมชนบนฐานทรัพยากรใน 2 พื้นที่พบว่า จุดแข็งคือ ความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ผู้นำมีความเข้มแข็ง จุดอ่อนขาดความรู้ ทักษะเรื่องงานปั้นที่หลากหลาย และไม่มีแผนที่ชุมชนบอกเส้นทางในชุมชน โอกาส การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียง และลูกค้าเปลี่ยนมาซื้อสินค้าทางออนไลน์เพิ่มขึ้น และอุปสรรคจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ทำให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวซื้อสินค้าด้วยตนเองในพื้นที่น้อยลง 2) การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านด่านชัยพบว่า กลยุทธ์เชิงรุกคือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ ให้ความรู้ด้านให้บริการแก่ลูกค้า กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว กลยุทธ์เชิงรับคือ จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน สำหรับบ้านหนองโสนพบว่า กลยุทธ์เชิงรุกคือ ผลิตสินค้าให้หลากหลาย กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ จัดทำหน่วยงานในการสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวในรูปแบบการเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ การจัดอบรมความรู้ด้านการตลาดออนไลน์กับผู้ประกอบการในชุมชนและ กลยุทธ์เชิงรับคือ จัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน งานวิจัยนี้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นและสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชน, ฐานทรัพยากรท้องถิ่น, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to analyze community potential based on local resources to promote creative tourism and 2) to develop community potential towards creative tourism. This research was a qualitative research. Participative practice research method. The sample was 30 leaders and entrepreneurs and 5 network partners at Danchai house. Dan Kwian Subdistrict and Ban Nong Son, Tha Ang Sub-district, Chokchai District, Nakhon Ratchasima Province. Research instruments was a structured in-depth interview, used Descriptive statistics, Data collection was conducted by field survey, document study, interview, and potential analysis forum for tourism network development. The results found that 1) The communities on local resource base in 2 areas was found Strengths aspect distinguished by pottery and sandstone products and had strong leaders, Weaknesses aspect lack of knowledge. A variety of sculpting skills and no community map showing directions in the Opportunity aspect Building a network to connect tourism with nearby areas and more customers turning to shop online. Threats aspect the situation of the Covid-19 epidemic cause fewer tourists come to travel and buy products by themselves in the area. 2) The community has developed community potential at Danchai house found that SO strategy aspect Building a network of cooperation between communities. WO strategy aspect training to provide knowledge on service to customers, ST strategy aspect connecting tourism network, WT strategy aspect community mapping. For Ban Nong Son found that SO strategy aspect produce a variety of products, WO strategy aspect provide agencies to create tourism network partners in creative tourism, ST strategy aspect develop online marketing knowledge with entrepreneurs and WO strategy aspect community mapping. This research resulted participating of community in the development of community potential based on local resources to promote creative tourism.

Keywords: Community Potential, Local Resource Base, Creative Tourism

บทนำ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะระบบการศึกษาไทย ค่านิยมคนไทย และวินัยคนไทยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนไทยเป็นคนที่มีความสมรรถนะชีวิตทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และลักษณะชีวิต (Life Characteristic) และประชาชนอาศัยอยู่ในชนบทของประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่สามารถนำนวัตกรรมสมัยใหม่ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 20 ล้านคน และปัจจุบันนี้ ค่าครองชีพของประชาชนปรับเปลี่ยนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับอดีตที่ผ่านมา เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหลายด้านที่จำเป็นต้องจ่าย

เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในยุคปัจจุบันได้ จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอยู่ในเขตชนบท คิดเป็นร้อยละ 75.70 เมื่อพิจารณาจากทิศทางย้อนหลังลงไป 3 ปี พบว่า ประชากรในเขตชนบทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ที่ทำการปกครองจังหวัดนครราชสีมา, 2564) ดังนั้น การพัฒนาชุมชนให้มีศักยภาพจะทำให้ครัวเรือนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดมูลค่าเพิ่มจะทำให้หมู่บ้านมีเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและกลายเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ต่อไป การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เป็นอยู่ในสังคมจะมีวิถีชีวิตตามสภาพของแต่ละท้องถิ่นสามารถนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ได้อย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์ เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้าน พบว่า ชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาศักยภาพบนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในทางตรงข้าม ชุมชนที่มีศักยภาพจะสามารถพึ่งพาตนเองโดยอาศัยวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก้ไขปัญหาในชุมชน มีความผูกพันกัน รักสามัคคีกัน สามารถควบคุมและจัดการปัญหาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาเป็นชุมชนที่เข้มแข็งพร้อมรับผลกระทบจากภายนอกได้ (อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามพิทยาพงศ์, 2540) อำเภอโชคชัยเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน แบ่งเขตการปกครองออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ตำบลด่านเกวียนเป็นหนึ่งในอำเภอโชคชัยเป็นชุมชนขนาดใหญ่อยู่ริมฝั่งลำน้ำมูล เมื่อสมัยก่อนเป็นที่พักของกองเกวียนบรรทุกสินค้าที่จะเดินทางค้าขายระหว่างโคราชกับเขมร โดยผ่านทางนางรอง บุรีรัมย์ ชุขันธ์ ขุนหาญ จนถึงเขมร ชาวด่านเกวียนส่วนใหญ่มีอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผามาแต่โบราณ นับเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีนักท่องเที่ยว นิยมมาชมการผลิตและซื้อหาเครื่องปั้นดินเผาอยู่เสมอ

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยข้อมูลและความรู้จำนวนมากเพื่อช่วยในการตัดสินใจวางแผนและต้องเชื่อมโยงการพัฒนาและการเปิดให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ดังนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักความสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการผลิต ดำรงชีพด้วยการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อันนำไปสู่เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเกิดความมั่นคงและพึ่งตนเองได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและสมาชิกชุมชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งและความเจริญของชุมชน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวชุมชนส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงชุมชนพึ่งตนเองได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาทุนมนุษย์และแนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถูกกำหนดโดยนักวิชาการหลากหลายโดย Crispin Raymond และ Greg Richards เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดดังกล่าวและนิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้เดินทางได้พัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของตน ผ่านการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมาย (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556) กิจกรรมมีหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการทดลองทำอาหาร การทดลองทำศิลปหัตถกรรม การทดลองใช้ชีวิตตามแบบอย่างผู้คนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่ นั้น ๆ ผ่านประสบการณ์ตรง Sutipisan (2013) ให้คำจำกัดความของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นแนวคิดหนึ่งทางการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้แก่ การสร้างประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนผ่านกิจกรรม เหล่านั้น ด้วยการใช้ทรัพยากรในชุมชนมาสร้างสรรค์คุณค่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดรายได้และ ผลประโยชน์และสามารถแบ่งรายได้หรือผลประโยชน์เหล่านั้นสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ซึ่งรูปแบบของ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น อาทิเช่น นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน รวมถึงการได้ใช้ชีวิต อยู่ร่วมกับคนในชุมชนอันมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่มาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมแรงให้กับ การตระหนักรู้ในคุณค่าของชุมชนของตนเองแล้วขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อนำประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง โดยมุ่งเน้นรูปแบบของ การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสเรียนรู้ เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยว การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บริบทของประเทศไทยประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ (ภูริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556) 1) ค้นหาอัตลักษณ์และทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมและจัดกิจกรรม ทางวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของผู้คนในชุมชน 2) ค้นหาความโดดเด่นและสร้างความแตกต่างของ ชุมชน 3) การหยั่งรู้ความต้องการของตลาดในเชิงลึก 4) สร้างเสริมคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจะใช้ออกแบบ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การออกแบบแนวคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์การออกแบบบริการ 5) ปรับเปลี่ยนกลวิธีการพัฒนาตลาดด้วยวิธี การตลาดที่ใช้คุณค่าเป็นฐาน (Value-Based Marketing) มาพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดย เชื่อมคุณค่าของความดั้งเดิมและความเป็นตัวตนเข้ากับความสัมพันธ์อย่างกลมกลืน ดังนั้น การพัฒนา

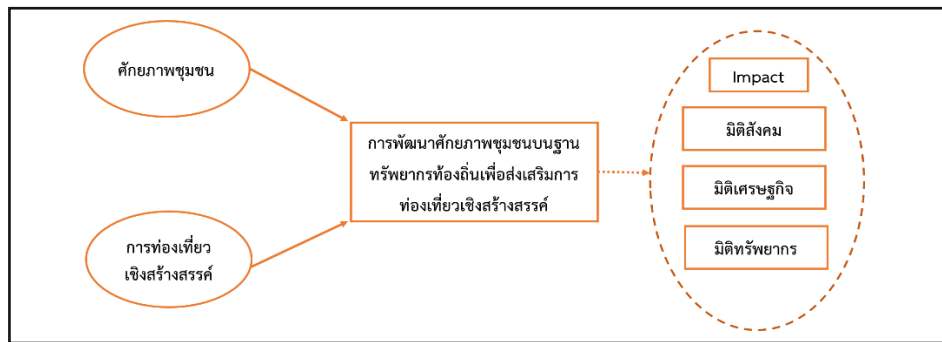
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชาวบ้าน หน่วยงานระดับท้องถิ่นและจังหวัด

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งความเป็นผู้นำทางการเมืองที่แข็งแกร่งเพื่อให้แน่ใจว่ามีส่วนร่วมและสร้างความเห็นเป็นเอกฉันท์ การประสบความสำเร็จ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรรักษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับสูงและสร้างความมั่นใจในประสบการณ์ที่มีความหมายต่อนักท่องเที่ยว สร้างความตระหนักรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับความเป็นชุมชนอยู่ที่ความร่วมกัน ชุมชนที่มีพลังเข้มแข็งล้วนเกิดขึ้นจากความสมานฉันท์ของปัจเจกบุคคลในชุมชน โดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักอยู่ 4 ข้อ คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ และ 4) การเรียนรู้ นอกจากนี้แล้วการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวมอีกด้วยเนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวกับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิต เป็นทรัพยากรเดียวกัน วัฒนธรรมและสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องจิตวิญญาณของชุมชนในการสร้างสัมพันธ์กัน ภายในชุมชนและการสัมพันธ์กับภายนอก (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2564) เนื่องจากคำว่า "ชุมชน" ปัจจุบันถูกนำไปใช้ในความหมายที่กว้างออกไปจากเดิม เช่น ความสัมพันธ์ของคนในขอบเขตพื้นที่ (Area) ได้ เปลี่ยนไปเป็นลักษณะของเครือข่ายของกลุ่มที่มีกิจกรรมทางสังคม (วันทนี แชนภักดี, 2562) ดังนั้น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ดำเนินการอยู่แต่ละชุมชนต้องมีการปรับตัวให้มีการบริหารจัดการในรูปของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนระบบเศรษฐกิจชุมชนฐานราก กับการพึ่งพาตนเองโดยการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาสังคมที่ยืนอยู่บนพื้นฐานระบบเศรษฐกิจฐานรากนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชน

3. การวิเคราะห์สถานการณ์หรือวิเคราะห์สวอท (SWOT Analysis) ได้นำมาใช้เป็นฐานการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร ข้อมูลที่รวบรวมและได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT จะเป็นการแนะนำว่าองค์กรควรจะมีการเปลี่ยนแปลงภารกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย กลยุทธ์องค์การอย่างไร โดยอภิชัย ศรีเมือง (2555) กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์สภาพองค์กรหรือหน่วยงานในปัจจุบันเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต สอดคล้องกับ นฤมล สุนทสวัสดิ์ (2553) ที่กล่าวว่า SWOT Analysis เป็นเทคนิคในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคามที่มีต่อการทำให้ทราบว่าองค์กรยืนอยู่จุดใด มีสภาพปัจจุบันอย่างไร สภาพแวดล้อมภายนอกเอื้อหรือทำให้องค์การติดขัด สภาพแวดล้อมภายในมีสมรรถนะส่งเสริมสมรรถภาพให้้องค์การสามารถสู้ในสนามแข่งขันได้ดีเพียงใด จะใช้จุดแข็งหรือหยุดจุดอ่อน ช่วงชิงโอกาส ป้องกันแรงข่มหรือภัยคุกคามได้อย่างไรโดย David (2011) อธิบายว่า หลังจากทีบริษัทได้ใช้ SWOT Analysis มาประเมินสถานการณ์โดยผลสรุปสามารถนำจัดทำกลยุทธ์ทางเลือกได้ด้วยการนำมาจับคู่กันในรูปแบบของ แมทริกซ์ ที่ส่วนใหญ่เรียกกันว่า การจัดทำ TOWS Matrix ซึ่งมาจากการกลับด้าน

ของคำว่า SWOT ทั้งนี้ การจัดทำ TOWS Matrix เป็นการจับคู่ของปัจจัยภายในและภายนอก ได้แก่ กลยุทธ์ SO กลยุทธ์ WO กลยุทธ์ ST กลยุทธ์ WT ซึ่งการสร้าง SWOT Matrix คือ การดำเนินการระบุโอกาส (O) ภายนอกที่สำคัญขององค์การระบุภัยคุกคาม (T) ภายนอกที่สำคัญ ระบุจุดแข็ง (S) ที่สำคัญและระบุจุดอ่อน (W) ที่สำคัญภายในขององค์การและจับคู่จุดแข็งภายในกับโอกาสภายนอกและบันทึกผลลัพธ์ SO Strategy จับคู่จุดอ่อนภายในที่มีโอกาสภายนอกและ WO Strategies จับคู่จุดแข็งภายในที่มีภัยคุกคามจากภายนอกและบันทึกผลลัพธ์ ST Strategies จับคู่จุดอ่อนภายในที่มีภัยคุกคามจากภายนอก WT Strategies

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิลาสินี ธนพิทักษ์ และคณะ (2561) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงทางอาหาร และการพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันสำรวจวางแผน โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ (PDCA) และสร้างเส้นทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง และชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิต และเป็นต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องกับ เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา (2562) ศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง จ.สมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์กำหนดแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่าการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับแนวคิดประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านการเรียนรู้ในพื้นที่ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกัน ด้านการดูแล คือ การส่งเสริมและพัฒนาคนในชุมชนที่มีความรู้และสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการตลาดทำคือ พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเรียนรู้ร่วมกัน โดยออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่มีและการซื้อต้องเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมถึงส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักและยกระดับผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่เพิ่มมูลค่าการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน เตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยชุมชน จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีเป็นฐานคิดเพื่อพัฒนากรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **ประชากร** คือ ผู้นำ และผู้ประกอบการชุมชนบ้านด่านซ้าย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดนครราชสีมา
2. **กลุ่มตัวอย่าง** ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้นำและผู้ประกอบการ 2 ชุมชนได้แก่ บ้านด่านซ้าย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 30 คน และภาคีเครือข่ายจำนวน 5 หน่วยงานได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอ่าง เทศบาลตำบลด่านเกวียน ที่ว่าการอำเภอโซ่พิสัย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครราชสีมา
3. **เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไปของพื้นที่ ข้อมูลประชากร วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนที่สำคัญ ข้อมูลทรัพยากรชุมชนด้านการท่องเที่ยว แบบบันทึกวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการการท่องเที่ยวและแนวทางส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
4. **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** 1) การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้นำ 2) สัมภาษณ์บริบทและข้อมูลพหุภูมิ 3) สัมภาษณ์ผู้นำและผู้ประกอบการชุมชน 4) การจัดเวทีวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานและวิเคราะห์ SWOT Analysis และรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์ TOWS Matrix 5) จัดกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการ Up Skill/Re skillเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และแผนที่เครือข่ายชุมชน 6) จัดเวทีคืนข้อมูลชุมชนกับเครือข่ายเพื่อร่วมกันจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยฐานทรัพยากรท้องถิ่น
5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** แบบเชิงพรรณนา มีการจัดระเบียบข้อมูล แสดงข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนาประกอบภาพ เพื่อบรรยายถึงเรื่องราวให้ตรงประเด็นกับสิ่งที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา การสรุป การตีความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย วิเคราะห์ ตีความ เปรียบเทียบข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อสรุปเพื่ออธิบายให้เห็นข้อมูลการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยด้วยการศักยภาพและการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

	ชุมชนบ้านด่านชัย ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	บ้านหนองโสน ต.ท่าอ่าง อ.โชคชัย
จุดแข็ง	- ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นผู้นำ - เครื่องปั้นดินเผาของชุมชนมีดินที่ดีกว่าหลายจังหวัด เนื้อดินมีความแข็งแรง เนื้อแน่น คงทน - ผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าที่ยกระดับเป็นสินค้าที่มีข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความเป็นผู้นำสามารถจูงใจให้สมาชิกในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน
จุดอ่อน	- ขาดความรู้ ทักษะเรื่องงานปั้นที่หลากหลาย - ไม่มีแผนที่ชุมชนที่ชัดเจน	- ขาดความรู้ ทักษะงานปั้นที่หลากหลาย - แผนที่ชุมชนบอกเส้นทางในชุมชนไม่ชัดเจน - ขาดองค์ความรู้ด้านการตลาดออนไลน์
โอกาส	- ชุมชนเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรดินที่มีคุณภาพมีผิวดิน เนื้อดิน น้ำหนักดินที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ - พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้หาประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	- พฤติกรรมลูกค้าซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้น - ชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรประติมากรรมพื้นบ้าน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น
อุปสรรค	- สถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง มีนักท่องเที่ยวซื้อสินค้าด้วยตนเองน้อยลง - ขาดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน	- มีการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์จากคู่แข่งจำนวนมาก - ขาดหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพประสานงานการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน

จากตารางวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์ โดยใช้เครื่องมือ TOWS Matrix และกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1.1 แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาพบว่า มี 4 แนวทางดังนี้ 1) กลยุทธ์เชิงรุกคือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยว 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนในเรื่องการให้บริการและสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า 3) กลยุทธ์เชิงป้องกันคือ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม 4) กลยุทธ์เชิงรับคือ จัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน

1.2 แนวทางพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มีแนวทางดังนี้ 1) กลยุทธ์เชิงรุกคือ ผลิตรายการให้มีความหลากหลายเพื่อนำไปใช้ตกแต่งบ้านและสวนเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไขคือ จัดหาหน่วยงานหลักในการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการเชิงสร้างสรรค์ 3) กลยุทธ์เชิงป้องกันคือการจัดอบรมความรู้ด้านการตลาดออนไลน์กับผู้ประกอบการในชุมชน 4) กลยุทธ์เชิงรับคือ จัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน

2. ผลการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยผู้วิจัยได้นำแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

2.1 การพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ

2.1.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การได้แก่ พัฒนาการอำเภอโชคชัย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน เทศบาลตำบลด่านเกวียน ชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.1.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนเรื่องการให้บริการและสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ด้วยการทำกิจกรรมสร้างความประทับใจด้วยรอยยิ้ม ผู้ประกอบการต้องรู้จัก เข้าใจลูกค้าและสามารถจดจำลูกค้าเพื่อสร้างความประทับใจให้ลูกค้า การเข้าใจลูกค้า เมื่อลูกค้ามีปัญหาหรือมีข้อสงสัยสามารถช่วยแก้ปัญหาอย่างเต็มใจไม่ใช่แค่ตั้งใจจะจำหน่ายสินค้าเพียงอย่างเดียว ขายของตัวเองเพียงอย่างเดียว และใช้ภาษาเดียวกันกับลูกค้า เมื่อให้สัญญาอะไรกับลูกค้าแล้วเช่น ออกแบบ หรือ จัดส่งให้ตรงตามกำหนดเวลา ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ให้คำสัญญากับลูกค้าเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า สำหรับกิจกรรมการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะให้กับผู้ประกอบการในชุมชนซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะใหม่เรื่องของการสื่อสารการตลาดในโลกออนไลน์เพื่อให้ชุมชนสามารถสื่อสารและกับลูกค้าได้ในโลกออนไลน์ ด้วยการบอกเล่าประสบการณ์ออกมาเป็นเนื้อหา เรื่องราว รูปภาพ และวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีองค์ประกอบของการสื่อสารทางการตลาด คือ 1) การโฆษณาสินค้าเพื่อแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า 2) การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับธุรกิจเช่น การประชาสัมพันธ์

กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น 3) การส่งเสริมการขายเช่น การจัดกิจกรรม ลด แลก แจก แถม เพื่อจูงใจลูกค้าให้เกิดการซื้อและซื้อซ้ำและบอกต่อให้ผู้อื่นกลับมาซื้อสินค้าในชุมชน โดยการพัฒนาด้านการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นทักษะที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ารู้จักสินค้าของชุมชนเพิ่มขึ้น และยังเป็นการสร้างมูลค่าทางการตลาดด้วยการใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งการสื่อสารประชาสัมพันธ์ต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นภาพ ภาษา เนื้อหา และเป็นเทคนิคที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้สะดวก รวดเร็วมากขึ้นจากการจัดกิจกรรมหนุนเสริมในครั้งนี้ ทำให้ผู้ประกอบการในชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการบริการเพื่อสร้างความประทับใจกับลูกค้าและ กิจกรรมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถนำไปใช้ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนทั้งการให้บริการแบบเผชิญหน้าและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนเรื่องการให้บริการแก่ลูกค้า

2.1.3 จัดกิจกรรมประชุมภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวส่งผลให้ได้รูปแบบการท่องเที่ยวทำให้ได้เส้นทางการท่องเที่ยวแบบครึ่งวันและ 1 วัน ได้แก่ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวครึ่งวันที่บ้านด่านชัย ต.ด่านเกวียน มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ 1) ศูนย์การเรียนรู้บ้านผู้ใหญ่เมี้ยน (มีการสอนปั้น 1 ชั่วโมง = 100 บาท) 2) พาไปดูแหล่งดินที่จะมีปอดินเหนียว ดินทราย 3) เตาหลอมใจ 4) พิพิธภัณฑ์เกวียน 4 ภาค บ้านอาจารย์วิโรจน์ และรับประทานอาหารกลางวัน 2) เส้นทางการท่องเที่ยว 1 วันบ้านด่านชัย ต.ด่านเกวียน มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ 1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน 2) เตาหลอมใจ 3) ศูนย์การเรียนรู้บ้านผู้ใหญ่เมี้ยน (มีการสอนปั้น 1 ชั่วโมง = 100 บาท) 4) พิพิธภัณฑ์เกวียน 4 ภาค บ้านอาจารย์วิโรจน์ 5) รับประทานอาหารกลางวัน 6) วัดบ้านด่านเกวียนและสะพานร้อยใจ 7) ชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตลาดเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

2.1.4 คนในชุมชนดำเนินการร่วมกันจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนบ้านด่านเกวียนซึ่งชุมชนร่วมกันจัดทำแผนที่เพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง โดยพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประกอบด้วย ศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนแหล่งผลิตเครื่องปั้นบ้านนายเมี้ยน สิ่งหะเลปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เตาหลอมใจ วัดบ้านด่านเกวียน และสะพานร้อยใจ หรือสะพานด่านเกวียนเป็นวัดที่อยู่คู่กับชุมชนบ้านด่านเกวียนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนในชุมชนมีความผูกพันกับวัดมาอย่าง

ภาพที่ 4 กิจกรรมพัฒนาทักษะสร้างต้นแบบกระถางหินทรายจากพื้นผิวและรูปทรงธรรมชาติ

2.2.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การได้แก่ พัฒนาการอำเภอโชคชัย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโสน เทศบาลตำบลด่านเกวียน ชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายด้านพัฒนาการท่องเที่ยว มีเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง 2 พื้นที่ในรูปแบบ 2 วัน 1 มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ 1) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเครื่องปั้นดินเผาตำบลด่านเกวียน 2) เตาหลอมใจ 3) ศูนย์การเรียนรู้บ้านผู้ใหญ่เมี้ยน (การสอนปั้น 1 ชั่วโมง = 100 บาท) 4) พิพิธภัณฑ์เกวียน 4 ภาค บ้านอาจารย์วิโรฒ 5) รับประทานอาหารกลางวัน 6) วัดบ้านด่านเกวียนและสะพานร้อยใจ 7) ชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตลาดเครื่องปั้นดินเผาตำบลด่านเกวียน 8) เดินทางพักที่ศิลานครบาลลี รีสอร์ท (หมู่บ้านหนองโสน) 9) ศูนย์การเรียนรู้หินทรายบ้านผู้ใหญ่อุทัย (กิจกรรมทาสีปฏิมากรรมหินทราย) 10) ชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตลาดประติมากรรมหินทรายบ้านหนองโสน

2.2.3 การสร้างทักษะใหม่ (Re Skill) ด้วยการจัดอบรมความรู้ด้านการตลาดออนไลน์กับผู้ประกอบการในชุมชนซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะใหม่เรื่องของการสร้างตลาดออนไลน์และสร้างเครือข่ายทางการตลาด โดยชุมชนได้รับองค์ความรู้ด้านการสร้างช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลายได้แก่ สร้างเพจเฟซบุ๊ก ไลน์ นำเสนอสินค้าและเป็นช่องทางสื่อสารและรับส่งข้อความกับผู้สนใจสั่งซื้อสินค้าชุมชน และเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์สินค้าชุมชนให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยลูกค้าสามารถทราบรายละเอียดและค้นหาสินค้าของชุมชนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในกิจกรรมนี้มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการตลาดกับผู้ประกอบการในชุมชนซึ่งช่วยให้เกิดการสร้างพลังเครือข่ายการดำเนินธุรกิจที่สามารถเชื่อมโยงการตลาด ราคาและแหล่งผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น และเทคนิคการสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์ด้วยการวิเคราะห์จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ในชุมชนด้วยการสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจของผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำไปประชาสัมพันธ์บนโลกออนไลน์ให้กับกลุ่มเป้าหมายของชุมชน เพราะพฤติกรรมของผู้บริโภคปัจจุบันส่วนใหญ่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านสมาร์ทโฟน ดังนั้น ช่องทางการสร้างตลาดออนไลน์จึงเป็นช่องทางที่สำคัญในการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้อย่างดีและนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน

2.2.4 คนในชุมชนได้ดำเนินการร่วมกันจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่างอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนที่

เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนบ้านหนองโสน ต.ท่าอ่าง อ.โชคชัย จ.นครราชสีมาซึ่งชุมชนร่วมกันจัดทำแผนที่เพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้ประกอบการหล่อหินทรายเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการ และสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง โดยพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยว ตลาดประติมากรรมหินทรายบ้านหนองโสนที่เป็นศูนย์รวมสินค้าหลากหลายประเภท ทั้งผลิตภัณฑ์ประติมากรรมบนหินทรายแบบดั้งเดิมที่เป็นการสลัก และแกะสลักลายบนก้อนหินทราย ที่ต้องอาศัยช่างที่มีความชำนาญ และใช้ความละเอียดประณีตในการทำใช้ระยะเวลานานในการทำ พิพิธภัณฑสถานชุมชนคนต้นแบบบ้านหนองโสนเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติและความเป็นมาหมู่บ้านภูมิมากรรมหินทราย บ้านหนองโสน (OTOP Village) สวนลุงพูนโคกหนองนาโมเดล แหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรสวนมัลเบอร์รี่ ณ ลมเหนือ และสวนมะขามเทศ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ให้เยาวชนสามารถเข้ามาเรียนรู้ในด้านวิถีเกษตรและสักการะหลวงพ่อหน้าโชค วัดบ้านดอนพรมณ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกันโดยอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

อภิปรายผล

งานวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis ของชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน และบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาตามแนวคิดของอภิชัย ศรีเมือง (2555) ว่าการวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์สภาพองค์กรหรือหน่วยงานในปัจจุบันเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต โดยหลังจากที่บริษัทได้ใช้ SWOT Analysis มาประเมินสถานการณ์ด้วยการจัดทำ TOWS Matrix เป็นการจับคู่ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก David (2011) ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของ 2 ชุมชนคือ บ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย มี 4 แนวทางได้แก่ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยว 2) การจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนในเรื่องการให้บริการและ

สร้างความประทับใจแก่ลูกค้า 3) การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม 4) การจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มี 4 แนวทางคือ 1) การผลิตสินค้าให้มีความหลากหลายเพื่อนำไปใช้ตกแต่งบ้านและสวน เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ 2) การจัดหาหน่วยงานหลักในการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการชุมชน และภาคีเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการเชิงสร้างสรรค์ 3) การจัดอบรมความรู้ด้านการตลาดออนไลน์กับผู้ประกอบการในชุมชน 4) การจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน

2. เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ การจัดการกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนเรื่องการให้บริการและสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า ซึ่งการจัดอบรมทำให้ผู้ประกอบการในชุมชนได้มีการพัฒนาทักษะองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการบริการเพื่อสร้างความประทับใจกับลูกค้าและกิจกรรมการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่นำไปใช้ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งการให้บริการแบบเผชิญหน้าและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการกิจกรรมประชุมภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวส่งผลให้ได้รูปแบบการท่องเที่ยวทำให้ได้เส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และร่วมกันจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านด่านชัย ตำบลด่านเกวียนอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนบ้านด่านเกวียนซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกันโดยอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้สอดคล้องกับเบญจมาภรณ์ ชำนาญญา (2562) ศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการว่า แนวทางพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกัน การส่งเสริมและพัฒนาคนในชุมชนที่มีความรู้และความสามารถในการเผยแพร่วัฒนธรรมและการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยวและชุมชนเรียนรู้ร่วมกันโดยออกแบบการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กิจกรรมในชุมชนและสอดคล้องกับวิลาสินี ธนพิทักษ์ และคณะ (2561) ที่ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนที่มีการพัฒนาศักยภาพชุมชนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนทำให้ได้สร้างเส้นทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง และชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิต และเป็นต้นแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ (Up Skill) ด้วย

การฝึกปฏิบัติสร้างต้นแบบกระถางหินทรายจากพื้นผิวและรูปทรงธรรมชาติซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่จัดซื้อเพื่อนำไปตกแต่งบ้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างภาคีเครือข่าย สร้างทักษะใหม่ (Re Skill) ให้กับชุมชนด้านการตลาดออนไลน์กับผู้ประกอบการในชุมชนซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะใหม่เรื่อง การสร้างตลาดออนไลน์และสร้างเครือข่ายทางการตลาด โดยชุมชนได้รับองค์ความรู้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนา ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลายซึ่งช่องทางการสร้างตลาดออนไลน์จึงเป็นช่องทางที่สำคัญในการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้อย่างดีและนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน มีจัดทำแผนที่ชุมชนเพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหนองโสน ตำบลท่าอ่าง อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนซึ่งชุมชนร่วมกันจัดทำแผนที่เพื่อบอกเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้ประกอบการหล่อหินทรายเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สามารถนำเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย

1.1 หน่วยงานภาคราชการควรศึกษาข้อมูลและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทุกระดับตั้งแต่ ระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

1.2 หน่วยงานภาคราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชน ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สามารถขยายผลการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น หรือศึกษาแหล่งท่องเที่ยวอื่นของจังหวัดนครราชสีมาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพิ่มเติม

2.2 การศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

ที่ทำการปกครองจังหวัดนครราชสีมา. (2564). ข้อมูลพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2564

จาก<https://www.amphoe.com/dods/front/base/html/page-info.php?catm=30000000>
นฤมล สุนทสวัสดิ์. (2553). การจัดการเชิงยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: วันทิพย์.

เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา. (2562). ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งจังหวัดสมุทรปราการ.วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 25 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม.

- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติ สำหรับประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33(2), 329-364.
- วันทนี แสนักดี. (2562). แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลกในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 36-49.
- วิลาสินี ธนพิทักษ์, วิวัฒน์ ฤทธิมา, ณติกา ไชยานุพงศ์ และ ศิริชัย กุมารจันทร์. (2561). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 14(2), 28-38.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2564). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2564 จาก <http://www.cbt-i.or.th/index.php>.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพลกุล และ ชีระ สินเดชารักษ์. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ร่วมกับคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2552). *Foresight Research โดยการสังเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์จากผลงานวิจัยสาขาสังคมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อภิชัย ศรีเมือง. (2555). *เทคนิควิเคราะห์ธุรกิจอย่างละเอียด (สไตล์ผู้บริหารมืออาชีพ)*. นนทบุรี: ริงค์ ปิยอนด์ บุ๊คส์ จำกัด.
- อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามพิทยาพงศ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- David, Fred R. (2011). *Strategic Management: Concepts and Cases* (13th ed). (Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- Suttipisan, S. (2013). Adaptive Uses of Local Textiles for Creative Tourism Product Development in Thailand. *International Journal of Cultural and Tourism Research*, 6(1), 47- 55.

การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟ
เพื่อสุขภาพแบบออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย
Technology Acceptance and Online Consumer Behavior Affecting on
Healthy Coffee Purchase Decision of Thai Gen x Consumers

ปาริชาติ ปัญญาประชุม¹และกาญจนา หินเธาว์²

Parichat Panyaprachum¹, and Kanjana Hinthaw²

¹นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจและนวัตกรรมดิจิทัล คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Student of Master of Business Administration, Mahasarakham Business School,
Mahasarakham University

²Professors in Management, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University
อีเมล: 63010987004@msu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)
26 สิงหาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)
7 ตุลาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
9 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย 2) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์กับการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย และ 3) เพื่อทดสอบผลกระทบของการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่ม Gen X ที่มีพฤติกรรมการซื้อหรือบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพ และอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่ม Gen X ที่ซื้อหรือบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 40-45 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานราชการ มีรายได้ต่อเดือน 25,001-35,000 บาท ซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยซื้อเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งมีราคาเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้ออยู่ที่ 501-1,000 บาท มีปริมาณในการบริโภค คือ 1 แก้วต่อวัน และชำระค่าสินค้าโดยโอนจ่ายผ่านบัญชีธนาคาร 2) การยอมรับเทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ในแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ ด้านความต่อเนื่อง และด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพ

ผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ โดยปรับการนำเสนอสินค้า คือ กาแฟเพื่อสุขภาพ ให้เข้ากับพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ โดยมุ่งเน้นที่จะสร้างทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ ทั้งในด้านความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความทันสมัยของข้อมูล และการรับรู้ทางออนไลน์ ทั้งช่องทาง และการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่อง จะทำให้กลุ่ม Gen X เกิดการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กาแฟเพื่อสุขภาพ, เจนเอกซ์, การยอมรับเทคโนโลยี, พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์, การตัดสินใจซื้อ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the demographic characteristics and consumer behavior of Thai Gen X group in purchasing healthy coffee via online shopping platforms, 2) to test the relationship between technology adoption, online consumer behavior and online healthy coffee buying decisions of Thai Gen X group and 3) to test the effect of technology acceptance, online consumer behavior, and purchase decisions of Thai Gen X in purchasing healthy coffee through online shopping platforms in Thailand. The population in this research was Thai Gen X who had behavior on online healthy coffee purchasing through online platforms and currently living in Thailand. Questionnaires were used to collect data from 384 participants. Descriptive statistics, multiple correlation and multiple regression were used to analyze the data. The research results were found that 1) females are more likely to buy healthy coffee than males with the age between 40-45 years. They worked as government employees with earning between 25,001 and 35,000 baht per month. The average spending on shopping for healthy coffee was 501-1,000 baht and spending was once a month. They drank with a cup of coffee per day and the most common payment method they used to pay for healthy coffee shopping was bank transfer. 2) Acceptance of technology and online consumer behavior in each aspect correlated with purchasing decisions statistically significantly. 3) Online consumer behavior, including online cognitions, emotions, entertainment, flow, and attitude, had a significantly positive relationship with purchasing decisions. The research results could help entrepreneurs understand online consumer behavior and could aid in the development and adaptation of technology to suit product characteristics and target market.

Keywords: Healthy Coffee, Gen X, Technology Acceptance, Online Consumer Behavior, Purchasing Decision

บทนำ

ในปัจจุบันกาแฟถือเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เพราะมีประชากรส่วนหนึ่งบริโภคกาแฟในชีวิตประจำวัน โดยผลสำรวจของ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2562) ชี้ว่าธุรกิจผลิตกาแฟมีแนวโน้มเติบโตไปในทิศทางเดียวกับปริมาณการบริโภคกาแฟในประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้การขยายตัวของธุรกิจร้านกาแฟมีจำนวนมากขึ้นทั้งในเขตเมืองและต่างจังหวัด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2562) อีกทั้งกลุ่มคนดื่มกาแฟยังเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อยลง เมื่อเทียบกับรุ่นก่อน ๆ แต่อย่างไรก็ตามในกาแฟหนึ่งแก้วนั้นมีความหวานทั้งจากน้ำตาล น้ำเชื่อม นมข้นหวาน และครีมเทียม ส่วนผสมเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดกลุ่มโรค NCDs ที่เกิดจากไขมันทรานส์ (Trans Fat) เช่น โรคหลอดเลือด โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน เป็นต้น (Mekhora, 2015; World Health Organization: WHO, 2021) ปัจจุบันจึงมีการวิจัยเกี่ยวกับการดื่มกาแฟเพื่อสุขภาพ ที่มุ่งเน้นบริโภคคุณสมบัติของสารจากธรรมชาติ เพื่อป้องกัน หรือช่วยลดความรุนแรงของโรคและผลข้างเคียงต่อร่างกาย (Mekhora, 2015) ทั้งนี้ กลุ่มผู้บริโภคกาแฟส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากคนเหล่านี้ชอบดื่มกาแฟเป็นสารกระตุ้น เช่น ช่วยลดอาการง่วง เป็นต้น (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2562) โดยหนึ่งในกลุ่มที่มักพบปัญหาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน และน้ำตาลในเลือดคือ กลุ่ม Gen X เพราะกินอาหารที่มีไขมัน แต่ไม่ชอบออกกำลังกาย เพื่อเผาผลาญพลังงานส่วนเกินจนกลายเป็นปัญหาสุขภาพในระยะยาว (Muang Thai Life Assurance Public Company Limited., 2021) ซึ่งผู้บริโภคกาแฟควรมีทางเลือกในการดูแลสุขภาพตัวเองควบคู่ไปกับการดื่มกาแฟต่อไปได้ ซึ่งก็คือ การบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพแทน ถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการดื่มกาแฟ

ปัจจุบันกลุ่ม Gen X หรือกลุ่มคนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 42-57 ปี (Electronic Transactions Development Agency: ETDA, 2022) ถือเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีพฤติกรรม นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คิดเป็นร้อยละ 87.90 ใช้ค้นหาข้อมูลออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 72.00 และใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ประมาณ 9 ชั่วโมง 49 นาที ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตในการทำงาน 9 ชั่วโมง 20 นาที นอกจากนี้ ส่วนใหญ่รู้จักการชำระสินค้าหรือบริการออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 90.90 แสดงให้เห็นว่ากลุ่ม Gen X มีพฤติกรรมใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อค้นหาข้อมูลและสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ในปัจจุบัน รวมทั้งคนกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาผลิตภัณฑ์จากรีวิวก่อนเลือกซื้อ โดยมีอัตราการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ เฉลี่ยร้อยละ 59.6 และมีอัตราการชำระเงินทางออนไลน์ เฉลี่ยร้อยละ 64.8 (Electronic Transactions Development Agency: ETDA, 2019) ชี้ให้เห็นว่าคนกลุ่ม Gen X เป็นกลุ่มคนที่มีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในการบริโภค และมีพฤติกรรมเป็นผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior) คือ มีการแสดงออกที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้บริการระบบออนไลน์

การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance) เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างความตั้งใจและพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติของบุคคล (นิชาภา ใจชื่อ, 2562) ประกอบด้วย การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) ความง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of

Use) ทักษะที่มีต่อการใช้งาน (Attitude Toward Using) การรับรู้ถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) และอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) (กรณษา แสนละเอียด และคณะ, 2560) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจของบุคคลในแง่ของการใช้งานเทคโนโลยี จึงอนุมานได้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior) เป็นการแสดงออกของผู้บริโภคที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้บริการระบบออนไลน์ ประกอบด้วย การรับรู้ทางออนไลน์ (Online Cognitions) อารมณ์ทางออนไลน์ (Online Emotions) ความบันเทิงทางออนไลน์ (Online Entertainment) ความต่อเนื่อง (Flow) และทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (Online Attitudes) (Richard & Chebat, 2016) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่สามารถสะท้อนพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคผ่านทางออนไลน์ได้ เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ฉะนั้น การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจออนไลน์

อย่างไรก็ตามการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์เกี่ยวกับกาแฟเพื่อสุขภาพกับกลุ่ม Gen X ยังไม่ได้มีการทำอย่างแพร่หลาย เนื่องจากจำนวนบทความวิจัยเกี่ยวกับกาแฟเพื่อสุขภาพในฐานข้อมูลวารสารยังมีค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย เพื่อตอบคำถามการวิจัยว่า การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X หรือไม่ เพื่อผลลัพธ์ที่ได้จะช่วยให้ผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจกาแฟเพื่อสุขภาพนำไปใช้เป็นประโยชน์เชิงทฤษฎีและเชิงประยุกต์ สามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมการซื้อของกลุ่มผู้บริโภค และเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนา เพื่อปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของสินค้าและกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์กับการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบผลกระทบของการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพ โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ซึ่งมีเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสามารถกำหนดเป็นสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance)

การยอมรับเทคโนโลยี หมายถึง การที่ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณประโยชน์หรือการยอมรับและความเข้าใจ ต่อการใช้งานเทคโนโลยีทั้งความง่ายในการใช้งานและความเสี่ยงในการใช้งาน (กรณษา แสนละเอียด และคณะ, 2560) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1.1 การรับรู้ถึงประโยชน์ หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่ายเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นก่อให้เกิดประโยชน์และถ้าหากมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น จึงกำหนดสมมติฐานที่ 1 ดังนี้ การรับรู้ประโยชน์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

1.2 ความง่ายต่อการใช้งาน หมายถึง การรับรู้ถึงความไม่ซับซ้อนในการใช้งานเทคโนโลยี ที่ไม่ต้องใช้ความพยายามในการใช้งานมากเกินไป ทำให้รู้สึกเข้าถึงได้ง่าย เกิดความคล่องแคล่ว และความสนใจต่อผู้ใช้งาน จึงกำหนดสมมติฐานที่ 2 ได้ว่า ความง่ายต่อการใช้งานมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

1.3 การรับรู้ถึงความเสี่ยง หมายถึง การรับรู้ถึงความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยี เช่น ความไม่ปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้งานสามารถรับมือ หรือยอมรับผลที่เกิดขึ้นได้ จึงกำหนดสมมติฐานที่ 3 ได้ว่า การรับรู้ถึงความเสี่ยงมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

1.4 ทักษะที่มีต่อการใช้งาน หมายถึง ความตั้งใจของแต่ละบุคคลที่มีพฤติกรรมสนใจในการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งเกิดขึ้นจากมุมมองของผู้ใช้งานที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ โดยเกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการใช้งานเทคโนโลยี สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการรับรู้หรือประสบการณ์ของผู้ใช้งาน จึงกำหนดเป็นสมมติฐานที่ 4 ได้ว่า ทักษะที่มีต่อการใช้งานมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

1.5 อิทธิพลทางสังคม หมายถึง สิ่งเร้าหรือสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีของผู้บริโภค มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามความนิยมหรือกระแสสังคม จึงกำหนดสมมติฐานที่ 5 ได้ว่า อิทธิพลทางสังคมมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

2. พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior)

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริโภคที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้บริการระบบออนไลน์ เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ โดยจากการศึกษาก่อนหน้าของ กนกวรรณ กลั้ววงศ์ (2562) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ (Richard, & Chebat, 2016) ได้แก่

2.1 การรับรู้ทางออนไลน์ (Online Cognitions) หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ ที่สามารถช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ รวมถึงการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่

เป็นประโยชน์ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้บริโภค จึงกำหนดสมมติฐานที่ 6 ได้ว่า การรับรู้ทางออนไลน์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

2.2 อารมณ์ทางออนไลน์ (Online Emotions) หมายถึง อารมณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การกระตุ้นพฤติกรรม การซื้อ เช่น อารมณ์ดี ทำให้เกิดความสุข และเป็นเหตุให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการซื้อสินค้า หรือบริการตามมา จึงกำหนดสมมติฐานที่ 7 ได้ว่า อารมณ์ทางออนไลน์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ กาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

2.3 ความบันเทิงทางออนไลน์ (Online Entertainment) หมายถึง ความบันเทิงที่เกี่ยวข้องกับ ความชอบของแต่ละบุคคลบนเครือข่ายออนไลน์ ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกสนุกสนานกับความบันเทิงที่ได้รับ จนเกิด ความสนใจในเนื้อหา นั้น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ จึงกำหนดสมมติฐานที่ 8 ได้ ว่า ความบันเทิงทางออนไลน์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของ กลุ่ม Gen X

2.4 ความต่อเนื่อง (Flow) หมายถึง สภาพที่เกิดจากการใช้งานอย่างต่อเนื่องของระบบออนไลน์ เช่น ความเป็นระบบ ความลื่นไหลของกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ จึง กำหนดสมมติฐานที่ 9 ได้ว่า ความต่อเนื่องมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทาง ออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

2.5 ทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (Online Attitudes) หมายถึง การแสดงความคิดเห็นของผู้บริโภค ต่อเครือข่ายหรือช่องทางออนไลน์นั้น ๆ หรือทัศนคติที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่าน ทางออนไลน์ จึงกำหนดสมมติฐานที่ 10 ได้ว่า ทัศนคติต่อสื่อออนไลน์มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ กาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X

3. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

การตัดสินใจซื้อ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริโภคต้องการที่จะเลือกสินค้าหรือบริการ ที่คิดว่ามี ประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริโภคและสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงมิติ ความต้องการที่อยู่ภายใต้จิตใจของผู้บริโภค (Kotler, 2003) โดยมีกระบวนการตัดสินใจในการซื้อ 5 ขั้นตอน (Kotler & Keller, 2006) ได้แก่ การรับรู้ปัญหา (Problem recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และ ความรู้สึกภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) (ณัฐญา ปรีชาวนา และสายพิณ ปั่นทอง, 2565) โดยอาจจะข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปหรืออาจจะย้อนกลับมาที่ขั้นตอนใดซ้ำก็ได้ก่อนที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ นั้น ๆ

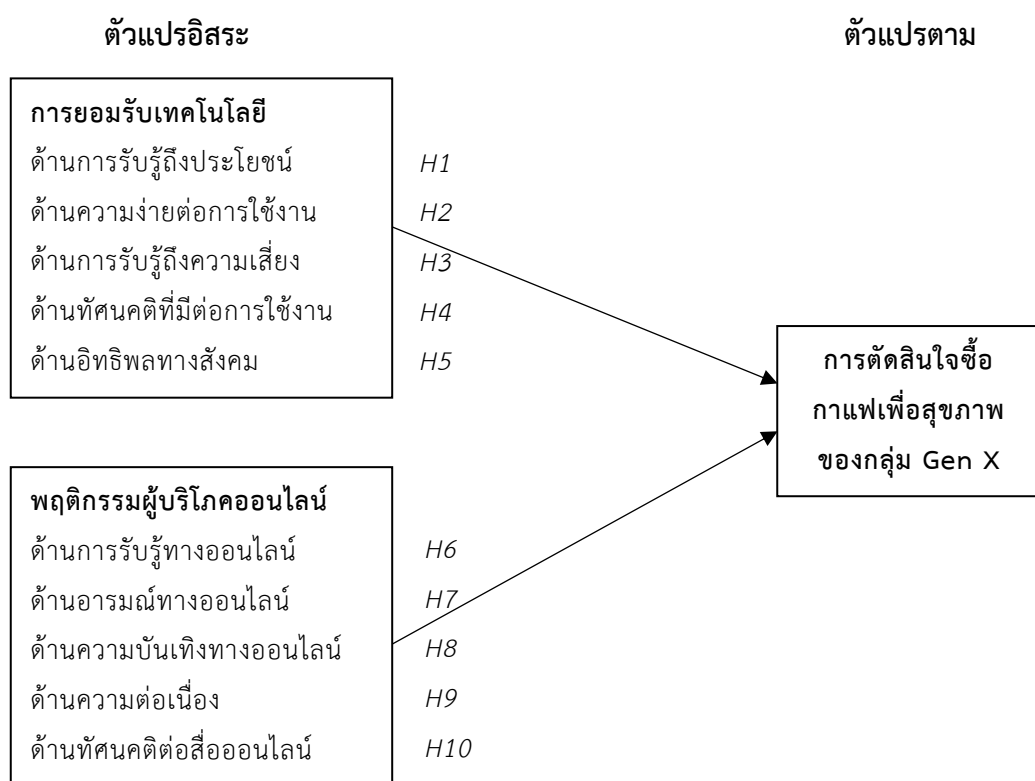
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการตัดสินใจซื้อแอปเพื่อสุขภาพแบบออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย โดยใช้ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี และพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

การยอมรับเทคโนโลยี (Theory of Acceptance) โดยประยุกต์จากแนวคิดของกรณษา แสนละเอียด และคณะ (2560) ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Perceived Ease of Use) 3) ด้านการรับรู้ถึงความเสี่ยง (Perceived Risk) 4) ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude Toward Using) และ 5) ด้านอิทธิพลทางสังคม (Social Influence)

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ (Online Consumer Behavior) โดยประยุกต์จากแนวคิดของ Richard & Chebat (2016) ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ (Online Cognitions) 2) ด้านอารมณ์ทางออนไลน์ (Online Emotions) 3) ด้านความบันเทิงทางออนไลน์ (Online Entertainment) 4) ด้านความต่อเนื่อง (Flow) และ 5) ด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (Online Attitudes)

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) โดยประยุกต์จากแนวคิดของ Kotler (2003)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแอปเพื่อสุขภาพแบบออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่ม Gen X ที่มีพฤติกรรมการซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพ อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Procedure) คือ การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยไม่มีโอกาสความน่าจะเป็น ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ต้องเป็นกลุ่ม Gen X (ผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508-2523) และเคยหรือกำลังบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอน โดยกำหนดที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5% เมื่อคำนวณแล้วได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ $384.16 \approx 384$ ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเนื้อหาครอบคลุมลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพ ซึ่งเนื้อหาครอบคลุม ประเภทของกาแฟ ราคาของสินค้า ความถี่ในการซื้อและค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี โดยเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ (4 ข้อ) 2) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (3 ข้อ) 3) ด้านการรับรู้ถึงความเสี่ยง (5 ข้อ) 4) ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (3 ข้อ) และ 5) ด้านอิทธิพลทางสังคม (3 ข้อ) พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ โดยเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ (4 ข้อ) 2) ด้านอารมณ์ทางออนไลน์ (3 ข้อ) 3) ด้านความบันเทิงทางออนไลน์ (3 ข้อ) 4) ด้านความต่อเนื่อง (4 ข้อ) และ 5) ด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (4 ข้อ) โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ระดับ 1 ถึง 5 (1 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด และ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด)

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ระดับ 1 ถึง 5 (1 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด และ 5 คือ เห็นด้วยมากที่สุด) และข้อความถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ข้อคำถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form)

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามจริยธรรมในมนุษย์อย่างเคร่งครัด โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขออนุมัติการผ่านจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ก่อนนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงดำเนินการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (Google-Form) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ (Google-Form) โดยใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ จึงได้กำหนดข้อคำถามเพื่อคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ข้อคำถาม ได้แก่ 1) ปีเกิด 2) ท่านเคยซื้อหรือบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพหรือไม่ โดยหากผู้ตอบแบบสอบถามไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดจะดำเนินการยุติการตอบคำถามในทันที ทั้งนี้ เนื่องจากข้อจำกัดของแบบสอบถามออนไลน์ที่ไม่สามารถระบุและกำหนดตำแหน่งที่อยู่ของผู้ตอบได้ ผู้วิจัยจึงอนุมานสัดส่วนของแบบสอบถามที่มาจากทุกภูมิภาคในประเทศไทยนั้นมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน การเก็บข้อมูลครั้งนี้จึงได้ข้อมูลจากกลุ่ม Gen X ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 29 วัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นไปตามเกณฑ์กลุ่มตัวอย่างของแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับทั้งสิ้น 384 ฉบับ จากที่มีผู้เข้ามาตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจทั้งหมด 466 ฉบับ และรวบรวมแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 3 ท่าน และทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้แบบสอบถาม (Try-Out) จำนวน 30 ชุด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของแต่ละตัวแปรตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงทำการทดสอบค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นอีกครั้ง เมื่อ $n=384$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Cronbach Alpha (α)	Correlated Item-total Correlation
การรับรู้ถึงประโยชน์	4.11	0.61	0.714	0.454-0.538
ความง่ายต่อการใช้งาน	4.11	0.69	0.741	0.499-0.608
การรับรู้ถึงความเสี่ยง	3.83	0.76	0.817	0.450-0.763
ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน	4.10	0.66	0.741	0.482-0.628
อิทธิพลทางสังคม	4.25	0.64	0.752	0.556-0.600

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	Cronbach Alpha (α)	Correlated Item-total Correlation
การรับรู้ทางออนไลน์	4.21	0.62	0.816	0.617-0.647
อารมณ์ทางออนไลน์	4.09	0.66	0.719	0.489-0.626
ความบันเทิงทางออนไลน์	4.03	0.73	0.829	0.672-0.696
ความต่อเนื่อง	4.10	0.64	0.800	0.566-0.678
ทัศนคติต่อสื่อออนไลน์	4.03	0.66	0.818	0.560-0.688
การตัดสินใจซื้อ	4.15	0.61	0.823	0.582-0.687

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มากกว่า 0.70 (DeVellis & Thorpe, 2021) โดยตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี มีค่าตั้งแต่ 0.714-0.817 พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ มีค่าตั้งแต่ 0.719-0.829 ตัวแปรตามการตัดสินใจซื้อ มีค่าเท่ากับ 0.823 และตัวแปรแต่ละด้านมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Correlated Item-total Correlation) มากกว่า 0.20 (Streiner, Norman & Cairney, 2015) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความเชื่อมั่นรายด้าน และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ในระดับที่ดี

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากร และพฤติกรรมการซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

1.1 กลุ่ม Gen X ที่ซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.58) เพศชาย (ร้อยละ 27.86) มีอายุอยู่ระหว่าง 40-45 ปี (ร้อยละ 46.09) 46-50 ปี (ร้อยละ 37.24) มีอาชีพเป็นพนักงานราชการ (ร้อยละ 30.47) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 29.17) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 63.54) ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 21.88) และมีรายได้ต่อเดือน 25,001-35,000 บาท (ร้อยละ 30.99) น้อยกว่า 25,000 บาท (ร้อยละ 28.13) ตามลำดับ

1.2 กลุ่ม Gen X ส่วนใหญ่ซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านช่องทาง Social Media (เช่น Facebook, Line, IG) (ร้อยละ 39.32) ซื้อผ่านหน้าร้านโดยตรง (ร้อยละ 29.95) ซึ่งซื้อด้วยตนเองเนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมา (ร้อยละ 39.32) ซื้อตามเพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ 38.28) มีความถี่ในการซื้ออยู่ที่ เดือนละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 33.59) 2 สัปดาห์/ครั้ง (ร้อยละ 30.73) มีราคาเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อส่วนใหญ่อยู่ที่ 501-1,000 บาท (ร้อยละ 59.11) มีปริมาณในการบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพต่อวัน คือ 1 แก้วต่อวัน (ร้อยละ 61.72) บริโภค 2-3 แก้วต่อวัน (ร้อยละ 34.64) มีการบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพเมื่ออยู่ที่ทำงาน/บริษัท (ร้อยละ 51.04) ที่บ้าน/

ที่פקอาศัย (ร้อยละ 48.18) และชอบชำระค่าสินค้าโดยโอนจ่ายผ่านบัญชีธนาคารเท่ากับชำระด้วยเงินสด (ร้อยละ 42.45) และจ่ายผ่านบัตรเครดิต (ร้อยละ 15.10) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ และการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

จากตารางที่ 2 ตัวแปรอิสระแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระการยอมรับเทคโนโลยี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ ความง่ายต่อการใช้งาน การรับรู้ถึงความเสี่ยง ทักษะที่มีต่อการใช้งาน และอิทธิพลทางสังคม มีค่าตั้งแต่ 1.285-2.608 และตัวแปรพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ทางออนไลน์ อารมณ์ทางออนไลน์ ความบันเทิงทางออนไลน์ ความต่อเนื่อง และทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ มีค่าตั้งแต่ 2.712-3.686 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์แต่ละด้าน กับการตัดสินใจซื้อ

ตัวแปร	Pd	Pu	Pe	Pr	At	Si	Kr	Ar	Km	Tn	To	VIFs
การตัดสินใจซื้อ (Pd)	1											-
การรับรู้ถึงประโยชน์ (Pu)	0.553	1										2.469
ความง่ายต่อการใช้งาน (Pe)	0.552	0.678	1									2.473
การรับรู้ถึงความเสี่ยง (Pr)	0.350	0.267	0.379	1								1.285
ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (At)	0.550	0.566	0.645	0.420	1							2.483
อิทธิพลทางสังคม (Si)	0.540	0.492	0.574	0.315	0.650	1						2.608
การรับรู้ทางออนไลน์ (Kr)	0.649	0.614	0.626	0.334	0.629	0.733	1					3.139
อารมณ์ทางออนไลน์ (Ar)	0.607	0.577	0.577	0.369	0.600	0.625	0.709	1				2.975
ความบันเทิงทางออนไลน์ (Km)	0.594	0.545	0.483	0.282	0.564	0.485	0.551	0.691	1			2.712
ความต่อเนื่อง (Tn)	0.688	0.668	0.581	0.293	0.583	0.581	0.632	0.683	0.735	1		3.686
ทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (To)	0.681	0.579	0.526	0.343	0.574	0.551	0.610	0.657	0.677	0.766	1	2.834

หมายเหตุ: VIFs (Variance Inflation Factor) หมายถึง ค่าสะท้อนอิทธิพลร่วมของตัวแปร ในภาวะร่วมของตัวแปรในตัวแบบเส้นตรง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามการตัดสินใจซื้อ (Pd) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ไม่เกิน 0.800 ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่ใช่ตัวแปรเดียวกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ และสร้างสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

$$\text{การตัดสินใจซื้อ} = \beta_0 + \beta_6 \text{ การรับรู้ทางออนไลน์} + \beta_9 \text{ ความต่อเนื่อง} + \beta_{10} \text{ ทศนคติต่อสื่อออนไลน์} + \varepsilon_i$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ค่าการตัดสินใจซื้อ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($F = 54.047$: $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR^2) เท่ากับ 0.581 (ตาราง 3) เมื่อนำไปทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์แต่ละด้านกับตัวแปรตามการตัดสินใจซื้อ ผลปรากฏผลดังตาราง 3

3. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อภาพเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างการยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์แต่ละด้าน กับการตัดสินใจซื้อ

การยอมรับเทคโนโลยี และ พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์	การตัดสินใจซื้อ		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.631	0.167	3.782	0.000
การรับรู้ถึงประโยชน์	-0.005	0.051	-0.088	0.930
ความง่ายต่อการใช้งาน	0.067	0.046	1.475	0.141
การรับรู้ถึงความเสี่ยง	0.053	0.030	1.772	0.077
ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน	0.014	0.048	0.288	0.773
อิทธิพลทางสังคม	-0.021	0.050	-0.422	0.673
การรับรู้ทางออนไลน์	0.252	0.058	4.375	0.000***
อารมณ์ทางออนไลน์	-0.002	0.052	-0.036	0.971
ความบันเทิงทางออนไลน์	0.052	0.045	1.161	0.246
ความต่อเนื่อง	0.226	0.060	3.750	0.000***
ทัศนคติต่อสื่อออนไลน์	0.224	0.051	4.371	0.000***

$F = 54.047$ $p = 0.000$ $\text{AdjR}^2 = 0.581$

หมายเหตุ : * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, R^2 หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์แสดงการตัดสินใจ (Coefficient of Determination), Adjusted R^2 หมายถึง ค่า R^2 ที่ปรับ เพื่อให้จำนวนตัวอย่างของประชากรกับจำนวนตัวแปรมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น, F หมายถึง ค่าความแตกต่างการกระจายของข้อมูล และ β หมายถึง ค่าอิทธิพลรวมเส้นทาง

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ ($\beta = 0.252$; $t = 4.375$; $p\text{-value} < 0.05$) ด้านความต่อเนื่อง ($\beta = 0.226$; $t = 3.750$; $p\text{-value} < 0.05$) และด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ ($\beta = 0.224$; $t = 4.371$; $p\text{-value} < 0.05$) มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อภาพเพื่อ

สุขภาพของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย ในขณะที่การยอมรับเทคโนโลยี ไม่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ ด้านความต่อเนื่อง และด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ มีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย จึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 สมมติฐานที่ 9 และสมมติฐานที่ 10 และอภิปรายผลการวิจัยให้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย สอดคล้องกับ กนกวรรณ กลั้ววงศ์ (2562) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคออนไลน์นั้นมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ อาจเกี่ยวเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและยุคสมัยที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับ สุจรรยา น้ำทองคำ และ พชณี เขยจรรยา (2560) พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ โดยหากผู้บริโภคได้รับข่าวสารทางสื่อออนไลน์มากก็จะเป็นไปได้มากที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้า สอดคล้องกับ เกรวรินทร์ ละเอียดตินันท์ (2559) ที่พบว่า การรับรู้ทางออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อในแง่มุมมองของการใช้บริการ โดยเชื่อว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ และสื่อโฆษณามีความสัมพันธ์กับการตอบสนองของผู้บริโภคจนส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการซื้อในที่สุด

2. พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ด้านความต่อเนื่องส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย สอดคล้องกับ กนกวรรณ กลั้ววงศ์ (2562) ที่ชี้ว่าการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์สามารถทำทุกอย่างได้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริการทางออนไลน์มีความเป็นระบบและสิ้นไหล จึงทำให้ผู้บริโภครู้สึกเพลิดเพลิน และตัดสินใจซื้อสินค้าตามมา สอดคล้องกับ Richard & Chebat (2016) โดยชี้ว่าสิ่งมีชีวิตที่มีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้น และตอบสนองนั้นมีองค์ประกอบอยู่ด้วยกัน 5 อย่าง และความสัมพันธ์ทางออนไลน์นั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของการใช้เว็บไซต์ ได้แก่ การรับรู้ทางออนไลน์ อารมณ์ทางออนไลน์ ความบันเทิงทางออนไลน์ ความต่อเนื่อง และทัศนคติที่มีต่อออนไลน์ (Mehrabian, & Russell, 1974)

3. พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย สอดคล้องกับ กนกวรรณ กลั้ววงศ์ (2562) ชี้ว่าผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อเมื่อมีแรงกระตุ้นที่ทำให้อยากใช้ช่องทางออนไลน์สื่อออนไลน์ที่มีความทันสมัยและเข้าถึงได้อย่างง่ายดายในการหาข้อมูลสินค้า พร้อมทั้งคิดว่าข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ Richard & Chebat (2016) ที่ชี้ว่าทัศนคติออนไลน์เป็นตัวกลางที่นำไปสู่ความตั้งใจซื้อทั้งทัศนคติต่อเว็บไซต์ และทัศนคติต่อสินค้าผ่านทางออนไลน์ สอดคล้องกับเกรวรินทร์ ละเอียดตินันท์ (2559) ที่ชี้ว่าทัศนคติต่อสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากผู้บริโภคคิดว่าการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์มี

ความสะดวก เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน รวมทั้งยังมีความปลอดภัยในการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านทัศนคติในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพแบบออนไลน์ของกลุ่ม Gen X ในประเทศไทย โดยศึกษาผลกระทบระหว่าง พฤติกรรมผู้บริโภค และการตัดสินใจซื้อ ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ด้านการรับรู้ทางออนไลน์ ด้านความต่อเนื่อง และด้านทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายสินค้าประเภทกาแฟเพื่อสุขภาพ ควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ในแง่ของการสื่อสาร เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสินค้าหรือบริการที่ทางร้านมี โดยเน้นประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media เช่น Facebook, Line, และ Instagram อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้ ธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับบริการผ่านทางหน้าร้านโดยตรง เพื่อความสอดคล้องกับการบริการทางออนไลน์ให้เกิดความต่อเนื่องรวมทั้งสร้างกิจกรรมให้ผู้บริโภคมีการตอบสนอง และเกิดทัศนคติในทางบวกต่อการบริโภคกาแฟเพื่อสุขภาพอีกด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้บริโภคกลุ่ม Gen X ตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพได้มากขึ้นเช่นกัน

การวิจัยในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาผลกระทบอื่น ๆ เช่น นวัตกรรมบริการ ความภักดีต่อแบรนด์ทัศนคติต่อสินค้าเพื่อสุขภาพ และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเพื่อสุขภาพผ่านทางออนไลน์ของกลุ่ม Gen X เพื่อให้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการบริโภค และพฤติกรรมการซื้อได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ กลัวงศ์. (2562). พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ การยอมรับเทคโนโลยี และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออัญมณีเครื่องประดับผ่านสื่อออนไลน์. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- กรณษา แสนละเอียด, พิรภาว ทวีสุข และ ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความตั้งใจในการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(3), 3-15.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2562). *ธุรกิจผลิตกาแฟ*. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. สืบค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2563, จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2562/T26/T26_201901.pdf
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2562). แนวโน้มอุตสาหกรรมกาแฟ. *วารสารอุตสาหกรรมสาร*, 61(1), 1-44.
- เกวรินทร์ ละเอียดดินันท์. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

- ณัฐญา ปรีชาวนา และสายพิน ปั่นทอง. (2565). อิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เวชสำอางกลุ่มสิวจากร้านสะดวกซื้อของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 219-234.
- ณิชาภา ใจชื่อ. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ของกลุ่ม Gen X และ Gen Y ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเกษตรออนไลน์. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ).
- สุจรรยา น้ำทองคำ และ พัทธนี เขยจรรยา. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 10(2), 121-135.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making*. USA: John Wiley and Son.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3^d ed). New York: John Wiley and Sons Inc.
- DeVellis, R. F., & Thorpe, C. T. (2021). *Scale development: Theory and applications*. Sage publications.
- Electronic Transactions Development Agency. (2019). *Thailand Internet User Behavior 2019*. Retrieved October 20, 2020 from https://www.etcha.or.th/th/Useful-Resource/publications/Thailand-Internet-User-Behavior-2019_EN.aspx.
- Electronic Transactions Development Agency. (2022). *Thailand Internet User Behavior 2022*. Retrieved October 4, 2020 from <https://www.etcha.or.th/th/UsefulResource/publications/iub2022.aspx>
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2006). *Marketing management* (12th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Mehrabian, A. & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. Cambridge, MA: MIT.
- Mekhora, C. (2015). *Coffee for health*. Retrieved October 20, 2020 from <http://158.108.94.117/Public/PUB0762.pdf>
- Muang Thai Life Assurance Public Company Limited. (2021). *Popular diseases of each generation*. Retrieved October 4, 2020 from <https://www.muangthai.co.th/en/article/top-medical-issues-for-all-generations>.
- Richard, M. O. & Chebat, J. C. (2016). Modeling online consumer behavior: Preeminence of emotions and moderating influences of need for cognition and optimal stimulation level. *Journal of Business Research*, 69(2), 541-553.

- Streiner, D. L., Norman, G. R., & Cairney, J. (2015). *Health measurement scales: a practical guide to their development and use*. Oxford University Press, USA.
- World Health Organization. (2021). *Countdown to 2023: WHO report on global trans-fat elimination 2021*. Retrieved October 4, 2020 from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240031876>

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชินีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
The Development of Science Learning Achievement on the Topic of Purification
using Gamification Techniques of Grade 8 Students, Rasi Salai School
Sisaket Province

دنۇپول سۇبساړامۇ¹ ۋە اپاتسارا پىڭتا²

Danupon Suebsurman¹, and Apatsara Peangta²

^{1,2}สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

^{1,2}Program in General Science Faculty of Education Sisaket Rajabhat University

อีเมล: danupon.s@sskru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

2 มิถุนายน 2565

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised)

20 สิงหาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

18 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.80$, $S.D.=0.70$)

คำสำคัญ: เทคนิคเกมมิฟิเคชัน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจของนักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) To Compare the Science learning achievement on purification using gamification techniques 2) To study students' satisfaction with gamification techniques on science subject. The research sample included 40 grade 8 students in academic year 2021 with simple random sampling by classroom units. The research tools consisted of gamification activities, Science learning achievement test, and students' satisfaction assessment with gamification techniques, The collected data were analyzed through basic statistics of arithmetic mean, standard deviation and percentage. The hypothetical test was used t-test

The research results showed that ;

1) The Science learning achievements on the purification of grade 8 students had a statistically significantly between Pretest and Posttest significantly at 0.5 level.

2) The students' satisfaction with Science learning activities using gamification techniques. The was very good ($\bar{X}=4.80$, S.D.=0.70)

Keywords: Gamification, Learning Achievements, Satisfaction

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge based Society) มีบทบาทสำคัญในสังคมโลกปัจจุบัน และอนาคต และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรให้สูงขึ้น ความรู้วิทยาศาสตร์ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจ แข่งขันกับนานาชาติประเทศ และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างมีความสุข การสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์นั้น องค์ประกอบสำคัญ คือ การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนให้อยู่ในสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาประเทศในอนาคตต้องพึ่งพาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ถือเป็นการปลูกฝังความสนใจใฝ่รู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จากความสำคัญของวิทยาศาสตร์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาด้านการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการของสังคมในปัจจุบัน

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 มีการจัดการเรียนรู้โดยดึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนด้วยการสร้างแรงจูงใจเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และมีความหมายมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนในยุคนี้เติบโต

ขึ้นมาด้วยเทคโนโลยี และมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การนำเทคโนโลยีเข้ามาเพื่อจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้พร้อมไปกับความสนุกสนาน โดยเฉพาะการเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น บ่อยครั้งอาจมีปัญหาติดขัด และจะต้องใช้ความอดทนในการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกันไป และช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นด้วยการสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

จากผลทดสอบระดับท้องถิ่น (Local Assessment) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561-2563 และจากผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชสีลา จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์รูปแบบออนไลน์ คือ ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน ขาดแรงจูงใจในการเรียน ไม่สนใจเข้าเรียน และไม่มีความคงทนในการเรียน จากการสังเกตการณ์เข้าเรียน และการส่งงานเป็นรายบุคคล (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนราชสีลา, 2564)

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษาพบว่าแนวคิดเกมมิฟิเคชัน หมายถึง การใช้เทคนิคในรูปแบบของเกมโดยไม่ใช้ตัวเกม เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนาน ใช้กลไกของเกมเป็นตัวดำเนินการอย่างไม่ซับซ้อน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุง และหาวิธีการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะการที่จะให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั้นจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้บทบาทมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายในการเรียนในชั้นเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ซึ่งตรงกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ซึ่งแนวคิดนี้ได้เริ่มนิยมมาปรับใช้ในทางการศึกษามากขึ้น เพราะแนวคิดเกมมิฟิเคชันทำให้ผู้เรียนได้จินตนาการว่าตนเองเป็นตัวละครตัวหนึ่งในเกมดำเนินการตามเกมและสถานการณ์ที่กำหนดให้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ และมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้แก้ไขปัญหาต่างๆเป็นอย่างดี (วชิราพร ภักค์คุณพันธ์, 2561; สิทธิชัย สระตอมอุ้มหมัด 2561)

ด้วยเหตุผลที่นำเสนอข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนต้องการรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดทำวิจัย เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชสีลา จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ เป็นการส่งเสริมทักษะและสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตน อันจะเป็นการส่งเสริมให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

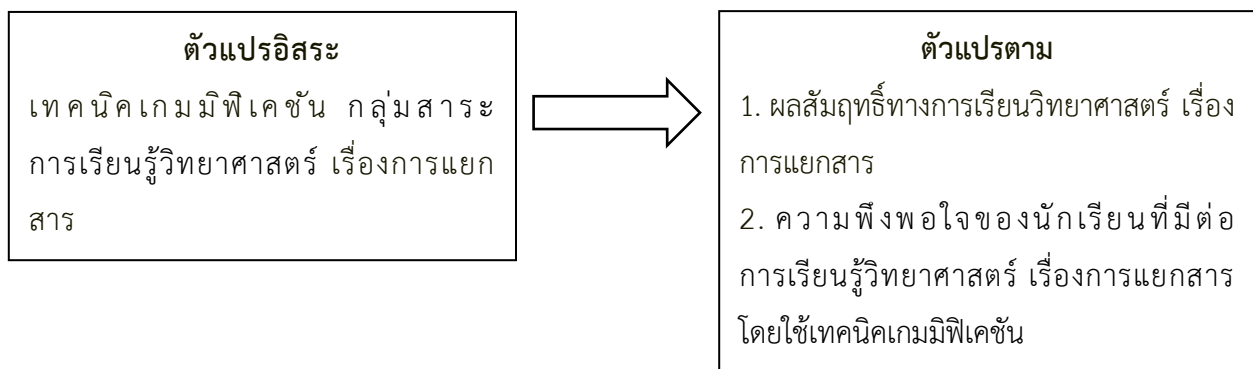
1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้เรียนเรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน มีคะแนนเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้เรียนเรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชินีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 117 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนราชินีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือทดลอง ได้แก่

- 1) ชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องการแยกสาร จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียน-หลังเรียน เรื่องการแยกสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้ศึกษากำหนดรายละเอียดของการสร้าง และหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน

1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) คู่มือสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชินีไศล เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องการแยกสาร

2) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมมิฟิเคชัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้

3) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับตัวชี้วัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์พื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการแยกสาร

4) กำหนดตัวชี้วัด

5) กำหนดจำนวนชั่วโมงเรียน และเนื้อหาในแต่ละชั่วโมงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน

6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการแยกสาร โดยจัดทำให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ตามลำดับ

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการแยกสาร ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัด และการประเมินผล ตลอดจนความถูกต้องของภาษาที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ

8) นำผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการแยกสาร และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริงกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

9) กำหนดการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร ซึ่งประกอบด้วย เอกสารประกอบการเรียนรู้ และชุดเกม

10) จัดทำเอกสารประกอบการเรียนรู้เรื่องการแยกสาร โดยจัดทำให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับ

11) จัดทำชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน โดยพิจารณาสร้างกลไกของเกมจากองค์ประกอบของเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย คะแนนสะสม เหรียญตรา สัญลักษณ์ ระดับชั้น กระดานผู้นำ และความท้าทาย จึงได้องค์ประกอบของชุดกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน

3.2 แบบประเมินความพึงพอใจ

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อเป็นกรอบในการสร้างคำถาม

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจโดยใช้ข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และกำหนดเกณฑ์มาทำข้อมูลในการประเมิน ดังนี้ (Likert, Rensis. 1967)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

จำนวน 14 ข้อคำถาม ซึ่งประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านการออกแบบบทเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ และระดับความพึงพอใจโดยภาพรวม

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยพบว่า แบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 4.80

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องการแยกสาร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีขั้นตอน ในการสร้าง และหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้าง เทคนิคการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ คู่มือการจัดการ เรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการแยกสาร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)

2) สร้างตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหา

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องการแยกสารแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด

4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณา ตรวจสอบ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้สอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

5) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC > 0.5 ขึ้นไป จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งถือว่าเป็น ข้อสอบที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดสามารถนำไปใช้ได้

6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เพื่อนำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ

7) คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ที่มีค่า ความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ โดยพบว่า ข้อสอบที่คัดเลือกไว้ มีค่าความยากง่าย (P) ตั้งแต่ 0.47 ถึง 0.73 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.93

8) นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับ พบว่า แบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99

9) นำแบบทดสอบที่ได้ไปวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองภาคสนามต่อไป

4. วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

4.1 ก่อนการทดลองให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง

4.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองสอนแล้ว นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสารและแบบประเมินความพึงพอใจชุดเดิมไปทดสอบนักเรียนอีกครั้ง จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับข้อมูลทางสังคมศาสตร์ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 นำคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนไปคำนวณผลต่างกับคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

5.2 นำผลต่างของคะแนนไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธีทดสอบนัยสำคัญทางสถิติความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t=test for Dependent Sample)

5.3 นำคะแนนของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐานประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา (IOC) ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2543)

2) ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (P) ใช้สูตร ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2544)

3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20)

4) การคำนวณค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

5) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสารโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบรัค (Conbrach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

6.3 สถิติวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนและหลังเรียน เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสารโดยใช้สูตรการทดสอบค่าที (t-test) กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสารก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค เกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	t	Sig
ก่อนเรียน	20	5.075	1.941	204	11.268*	.000
หลังเรียน	20	9.925	2.758			

P < .05

จากตารางที่ 1 ค่า t ที่คำนวณได้กับค่า t ในตาราง (ค่า t.05, df 39=1.68488) ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่า t ในตาราง สรุปได้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสารที่เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคเกม มิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่อง การแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
1. เทคนิคเกมมิฟิเคชันเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ	3.95	0.60	มาก
2. เทคนิคเกมมิฟิเคชันมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	3.92	0.69	มาก
3. ผู้เรียนมีศักยภาพเพียงพอต่อการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน	3.65	0.70	มาก
4. เทคนิคเกมมิฟิเคชันสร้างความท้าทาย	3.80	0.76	มาก
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชันมีความเหมาะสม	3.70	0.79	มาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่อง การแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เทคนิคเกมมิฟิเคชันมีความทันสมัยและสอดคล้องกับปัจจุบัน	4.00	0.75	มาก
รวมคะแนนเฉลี่ย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	3.84	0.72	มาก
ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน			
7. ผู้เรียนมีความสุขจากการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน	3.70	0.67	มาก
8. ครูเป็นกันเองมากขึ้นเมื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน	4.12	0.69	มาก
9. ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้นเมื่อเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน	3.58	0.64	มาก
10. ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์	3.72	0.72	มาก
รวมคะแนนเฉลี่ย ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน	3.78	0.68	มาก
สรุปคะแนนเฉลี่ยทุกรายการ	3.81	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 และผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่านักเรียนสนุกสนานและชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ทั้งยังสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร สามารถสรุปผลโดยเทียบค่า t (t-test) ที่คำนวณได้กับค่า t ในตาราง (ค่า t .05, df 39=1.6849) ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่า t ในตาราง สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 และ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า นักเรียนสนุกสนาน และชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ทั้งยังสามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชโศก จังหวัดศรีสะเกษ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ผู้เรียนมีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับวชิราพร ภักค์คุณพันธ์ (2561) และสิทธิชัย สระตอมูฮัมหมัด (2561) ผลการทดสอบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียน และการได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้ร่วมอภิปรายกับครู และนักเรียนอื่นในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ มีสุข (2558) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียนบนกลไกของเกมที่มีความหลากหลายกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาการสร้างแรงจูงใจในการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนนั้น สอดคล้องกับผลวิจัยของเจตินาร์ สายนุ้ย และ อัมพร วัจนะ (2565) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการแยกสารโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน

จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องการแยกสาร โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งอยู่ในระดับความพอใจดีมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.70 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากความสนใจ และธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อีกทั้งเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามช่วงวัย นักเรียนจึงสามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรม หรือภารกิจที่ครูมอบหมายให้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย สระตอมูฮัมหมัด (2561) พบว่า นักเรียนมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดสื่อกิจกรรม มีความสวยงาม น่าสนใจ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้กติกาที่สร้างขึ้นช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เรียน ผู้เรียนได้ตื่นตัวกับการรายงาน ผลคะแนน และการรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงชั้น

ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ มีสุข (2558) พบว่า นักเรียนพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันในระดับมากที่สุด เพราะสื่อมีความน่าสนใจ ทันท่วงที สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของนักเรียน ในปัจจุบัน อีกทั้งในปัจจุบันนักเรียนหลายคนมีความสนใจในการเล่นเกมนอยู่แล้ว รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย จึงสอดคล้อง และตรงกับความต้องการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับ เจตินาร์ สายนัย และ อัมพร วัจนะ (2565) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักการของเกมมิฟิเคชันให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทของผู้เรียน และเพื่อป้องกันการเกิดจุดบอดของเกมที่คุณครูสร้างขึ้น

2. การวัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเน้นสัดส่วนแต้มคะแนนเป็นทีม มากกว่าแต้มคะแนนส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบเป็นทีม

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การออกแบบเกมเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรพิจารณาถึงความสนใจของผู้เรียน เพื่อสร้าง เกมที่สอดคล้องกับความสนใจผู้เรียน และสามารถสร้างแรงจูงใจในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างใช้เกมมิฟิเคชัน ครูผู้สอนจะต้องมีความตื่นตัวตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้สึกถึงบรรยากาศการเล่นเกมนจริง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักคณะกรรมการศึกษา ขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จุฑามาศ มีสุข. (2558). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยใช้ เทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาล นารี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คอมพิวเตอร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม).

- เจตินาร์ สายนุ้ย และอัมพร วัจนะ. (2565). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(1), 229-243.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2543). *การวัดและประเมินผลการศึกษาทฤษฎีและประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ฝ่ายวิชาการโรงเรียนราษีไศล. (2564). *พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ*. ศรีสะเกษ: ฝ่ายวิชาการโรงเรียนราษีไศล
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วชิราพร ภักค์คุณพันธ์. (2561). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน 2 ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และสิ่งประดิษฐ์ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561. 18 กรกฎาคม 2561. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจังหวัดปทุมธานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สิทธิชัย สระตอมูฮัมหมัด. (2561). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชันเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องระบบสมการเชิงเส้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการในโครงการวิจัยพัฒนานวัตกรรมแลกเปลี่ยน สพฐ. ปีงบประมาณ 2561.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณา ในประเทศไทย

The Impact of Digital Organization Culture on Business Success of Advertising Media Business in Thailand

สุมาลี ปาปะโม^{1*}, ฉายรุ่ง ไชยกำบัง² และ เสาวลักษณ์ จิตติมงคล³

Sumalee Papamo^{1*}, Chairung Chaikambang², and Saowalak Jittimongkon³

¹นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹Student at Faculty of Administrative, Kalasin University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ³อาจารย์ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²Lecturer in the Modern trade business Management, Administration Science, Kalasin University at Kalasin

อีเมล: Sumalee.Papamo1907@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

31 สิงหาคม 2565

29 ตุลาคม 2565

18 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย 3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลกับความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย 4) เพื่อทดสอบผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลกับความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณา ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จำนวน 375 ราย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter Method ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยกับความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบพหุคูณ พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.683 - 0.818 ผลการวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย พบว่า มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัลส่งผลกระทบต่อทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล, ความสำเร็จของธุรกิจ, ธุรกิจสื่อโฆษณา

ABSTRACT

The purposes of the study were: 1) to study the digital organizational culture of the advertising media business in Thailand, 2) to study the success of the advertising media business in Thailand, 3) to examine the relationship between the digital organizational culture and the success of the advertising media business in Thailand, and 4) to examine the impact of digital organizational culture on the success of the advertising media business in Thailand. The samples were 375 top executives of the advertising media business registered in Thailand. The research instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistics used in analyzing data consisted of percentage, mean, standard deviation, multiple correlation, and multiple regression. The results revealed that: 1) the samples had an overall opinion on the digital organizational culture at a high level ($\bar{X}=4.16$) and also had a general view on the success of the advertising media business in Thailand at a high level ($\bar{X}=4.19$). The analysis using multiple correlations found a statistically significant positive correlation at the 0.01 level and the correlation coefficient at 1.683 -0.818. The results found that there were three variables: digital competency, digital resources usage quality, and digital thinking focus, that there was a highly significant positive relationship at the level of 0.01.

Keywords: Digital Organization Culture, Business Success, Advertising Media Business

บทนำ

จากสภาพเศรษฐกิจที่มีการฟื้นตัวจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด -19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) อันเนื่องจากการเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น อาทิเช่น การเข้ามาของระบบเอไอและคลาวด์คอมพิวติ้ง ทำให้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนกลายเป็นเรื่องง่ายขึ้นจนสามารถใช้เทคโนโลยีได้ด้วยตนเอง เกิดการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ยุคของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล 2.0 องค์กรมีการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน ดังนี้ 1) องค์กรแบบกระจาย (Distributed Enterprise) องค์กรสามารถทำงานและให้บริการลูกค้าจากที่ไหน เวลาใดก็ได้ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้พนักงานสามารถทำงานแบบผสมผสานและทำงานร่วมกันจากหลายแห่งได้ง่ายขึ้น 2) รวมประสบการณ์ (Total Experience) เทคโนโลยีดิจิทัลจะทำให้ประสบการณ์ของลูกค้า พนักงานและผู้ใช้มีการเปลี่ยนแปลงและมีประสบการณ์ที่ดีขึ้นมากกว่าเดิม เห็นได้ชัดว่าปัจจุบันลูกค้าไม่จำเป็นต้องไปใช้บริการในองค์กร และ 3) นวัตกรรมบริการดิจิทัล (Digital Service Innovation) เป็นการพัฒนานวัตกรรมด้านบริการดิจิทัลใหม่ ๆ ที่องค์กรต่าง ๆ ส่งมอบให้กับลูกค้าได้มากขึ้น อาทิเช่น การซื้อสินค้าออนไลน์ ทั้งนี้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จะเป็นตัวผลักดันทำให้การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลเป็นไปได้ง่ายขึ้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาองค์กรและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล

ใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรพร้อมที่จะแข่งขันได้ต่อไปและพร้อมที่จะปรับองค์กรให้ทันยุคดิจิทัล 2.0 (กรุงเทพธุรกิจ, 2565)

ธุรกิจสื่อโฆษณาจึงเป็นธุรกิจที่ถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็วจนบางครั้งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารองค์กรจึงควรเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการองค์กรให้ปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ มาเป็นตัวช่วยสำคัญในการปรับปรุงการดำเนินงานธุรกิจและมีอิทธิพล เพื่อให้องค์กรสามารถเปลี่ยนแปลงให้เป็นองค์กรดิจิทัล (Digital Organization) ได้สำเร็จ(จันทร์จิรา เหลลราช, 2564) วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (Digital Organization Culture) เป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้องค์กรใช้และพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานธุรกิจและบรรลุความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้หากองค์กรมีเป้าหมายถึงความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล ผู้นำองค์กรจะต้องสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการดำเนินงานและกระบวนการธุรกิจมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล (Digital Thinking Focus) 2) การปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง (Continuous Digital Practices) 3) ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร (Digital Competency) 4) การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ (Digital Resource Usage Quality) และ 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างโดดเด่น (Outstanding application of Digital Technology) ซึ่งการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลเป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เป็นตัวช่วยสำคัญในการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานและมีอิทธิพลต่อชีวิตผู้บริหารก่อสร้างปฏิสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลูกค้าส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารธุรกิจ (จันทร์จิรา เหลลราช, 2564)

ความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ (Business Success) พิจารณาจากประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีตัวชี้วัด เพื่อสะท้อนสถานะของการดำเนินงาน โดยองค์กรสามารถวัดผลการดำเนินงานทั้งที่เป็นด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน เพื่อให้เกิดดุลยภาพในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการเงินที่อยู่ในรูปของผลประโยชน์ประกอบประกอบไปด้วยการเติบโตของรายได้และความสามารถในการลดต้นทุน ด้านลูกค้า คือ สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ด้านกระบวนการภายในองค์กร เช่น ระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการกำหนดบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ในแต่ละส่วนงาน การเตรียมความพร้อมของพนักงานให้พร้อมที่จะทำงาน รวมถึงด้านการเรียนรู้และพัฒนาเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ด้วยการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาความสามารถของพนักงานทั้งในส่วนบุคคลและภาพรวมทั้งองค์กร การสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน และการมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่ช่วยให้การทำงานสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ, 2563) การวัดผลการดำเนินงานทั้งที่เป็น ด้านการเงินและไม่ใช้การเงิน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จต่อธุรกิจได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจได้ในระยะยาว

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารองค์กร

นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงานและเกิดความเชื่อมั่นต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

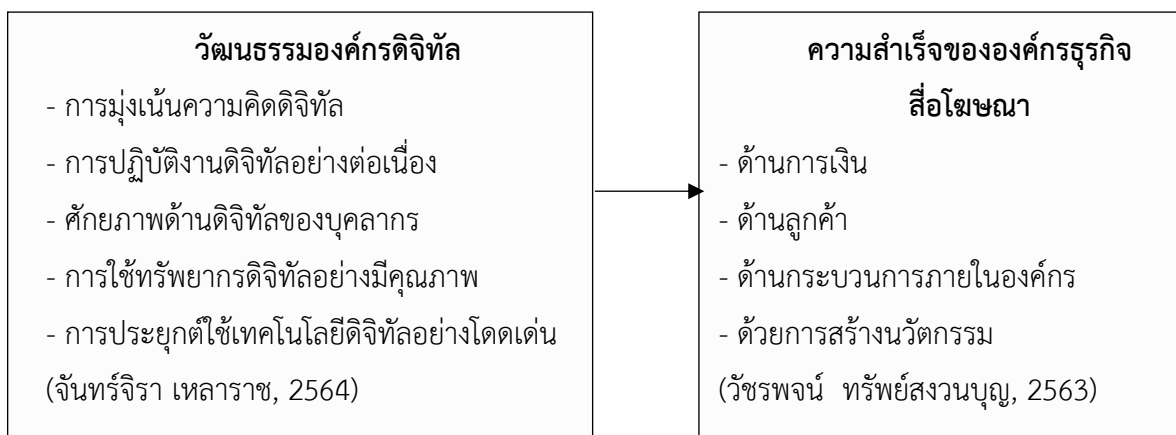
1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย
3. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลและความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย
4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณา ในประเทศไทย
2. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณา ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลของจันทร์จิรา เหลลาราช (2564) และแนวคิดการดำเนินงานการบริหารงานองค์กรของวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2563) ดังรูปที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลและความสำเร็จขององค์กรธุรกิจสื่อโฆษณา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จำนวน 10,293 ราย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จำนวน 375 คน โดยใช้การเปิดตาราง (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างเลขสุ่มจนได้กลุ่มตัวอย่างประชากรครบตามต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดให้ตอบเอง (Self-Administered Questionnaire) ซึ่งมี 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกิจการ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณา

2. คุณภาพของเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และแบบวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของเนื้อหาของข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมาย ของการศึกษ หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขซึ่งอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉายรุ่ง ไขยกำบัง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ อาจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ จิตติมงคล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษาและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ของแต่ละข้อ และแต่ละด้านโดยงานวิจัยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้ถูกต้องสมบูรณ์ และ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยในงานวิจัยค่าความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.733 - 0.937

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย จำนวน 375 ราย จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 375 ชุด ในช่วงระยะเวลา 20 วันแรก ได้รับแบบสอบถามตอบกลับทางออนไลน์ จำนวน 347 ฉบับ ผู้วิจัยจึงได้แจ้งผู้บริหารธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยทางออนไลน์ เพื่อตอบแบบสอบถามแบบตอบกลับในส่วนที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามอีกครั้งและได้รับแบบสอบถามเพิ่มเติมจำนวน 28 ฉบับ รวมแบบสอบถามแบบตอบกลับทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยในครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อนำเสนอในรูปแบบตาราง ด้วยการลงรหัสข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาระดับความคิดเห็น โดยกำหนดการให้คะแนนตามแนวคิดของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลและความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย ดังแสดงในตารางที่ 1 – 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล

วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล	4.28	0.52	มาก
2. การปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง	4.18	0.61	มาก
3. ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร	4.17	0.63	มาก
4. การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ	4.26	0.54	มาก
5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างโดดเด่น	3.94	0.69	มาก
รวม	4.16	0.54	มาก

ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคล มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และเมื่อวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ด้านการใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.26$) และด้านการปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย

ความสำเร็จ ของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการเงินผลประโยชน์การดำเนินงานได้ขององค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.22	0.70	มาก
2. องค์กรสามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลงได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามแผนที่วางไว้	4.02	0.76	มาก
3. องค์กรมีการใช้สินทรัพย์และการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนจากปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา	4.08	0.82	มาก
4. ด้านลูกค้า องค์กรมีลูกค้าใหม่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสื่อสารตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้	4.12	0.75	มาก
5. องค์กรสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.21	0.66	มาก
6. องค์กรสามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้ โดยมุ่งเน้นการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ	4.29	0.69	มาก
7. ด้านกระบวนการภายใน ระบบการปฏิบัติงาน และความพร้อมในการปฏิบัติงานขององค์กรมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ	4.09	0.78	มาก
8. องค์กรมีกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนและแนวทางที่ชัดเจนและเหมาะสม	4.28	0.76	มาก
9. องค์กรมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินงานช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบการและการให้บริการที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น	4.19	0.79	มาก
10. ด้านการเรียนรู้และเติบโต บุคลากรมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานเพิ่มมากขึ้นทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.28	0.67	มาก
11. องค์กรมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของบุคคลทุกฝ่ายในองค์กร	4.28	0.81	มาก
12. องค์กรสามารถเรียนรู้และพัฒนากระบวนการช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน	4.26	0.72	มาก
รวม	4.19	0.57	มาก

ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจโฆษณาที่จัดทะเบียนนิติบุคคลมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และเมื่อวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ องค์กรสามารถรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้ โดยมุ่งเน้นการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา คือ องค์กรมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของบุคคลทุกฝ่ายในองค์กรและด้านการเรียนรู้และเติบโต บุคลากรมีการเรียนรู้การใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานเพิ่มมากขึ้น องค์กรมีกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอนและแนวทางที่ชัดเจน และเหมาะสม ทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 4.28$) และ องค์กรสามารถเรียนรู้และพัฒนากระบวนการช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลและความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย

ตัวแปร	FOCU	PRAC	COMP	USAG	TECH	FERF	VIFs
$\bar{X}$	4.28	4.18	4.17	4.26	3.94	4.19	
S.D.	0.52	0.61	0.63	0.54	0.69	0.58	
FOCU	-	0.763**	0.799**	0.796**	0.778**	0.765**	3.628
PRAC		-	0.753**	0.802**	0.787**	0.683**	3.539
COMP			-	0.847**	0.816**	0.818**	4.701
USAG				-	0.797**	0.801**	4.867
TECH					-	0.747**	4.018

ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรืออาจเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่า ค่า VIFs ระหว่างตัวแปรอิสระ วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล มีค่า 0.683 - 0.818 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ถือว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity (อโนทัย ตรีวานิช, 2552) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.683 - 0.818 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณามากที่สุด คือ ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร (COMP) ($r = 0.818$) รองลงมา คือ การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ (USAG) ($r = 0.801$) ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล (FOCU) ($r = 0.765$) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างโดดเด่น (TECH) ($r = 0.747$) และ ด้าน การปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง (PRAC) ($r = 0.683$)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ
สื่อโฆษณาในประเทศไทย

วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	ความสำเร็จของธุรกิจ (FERF)			t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ค่าความ	สัมประสิทธิ์การ		
	การถดถอย	คลาดเคลื่อน	ถดถอยแบบ ปรับ		
	ไม่ปรับ	มาตรฐาน	มาตรฐาน		
	มาตรฐาน	(S.E.)	(Beta)		
	(B)				
ค่าคงที่ (CONSTANT)	0.389	0.140		2.771	0.006
1. ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล (FOCU)	0.229	0.058	0.206	3.983	0.000***
2. ด้านการปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง (PRAC)	-0.074	0.048	-0.078	-1.534	0.126
3. ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร (COMP)	0.342	0.054	0.373	6.334	0.000***
4. การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (USAG)	0.321	0.064	0.300	5.012	0.000***
5. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง โดดเด่น (TECH)	0.088	0.046	0.105	1.931	0.054
F = 197.586 P = 0.000 R ² = 0.728 Adjusted R ² = 0.724					

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรที่ส่งผลกระทบ เข้าไปในสมการที่ละตัวแปรตามวิธีการ Enter พบว่า 1. ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาทั้งหมด มีความสัมพันธ์พหุคูณกับความสำเร็จของธุรกิจ (FERF) ร้อยละ 72.40 (Adjusted R² = 0.724)

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีจำนวน 3 ตัวแปรและสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เรียงจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในรูปของคะแนนดิบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ 1) ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร (COMP) (B = 0.342) 2) การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (USAG) (B = 0.321) และ 3) ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล (FOCU) (B = 0.229)

ผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร (COMP) ส่งผลกระทบในทิศทางบวกสามารถแปลผลได้ คือ ศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร สูงขึ้น 1 หน่วย ทำให้ความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณา ในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.342 หน่วย รองลงมา คือ การใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (USAG) สูงขึ้น 1 หน่วย ทำให้ความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.321 หน่วยและ การมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล (FOCU) สูงขึ้น 1 หน่วย ทำให้ความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย เพิ่มขึ้น 0.229 หน่วยตามลำดับ

ดังนั้นเมื่อทราบค่าคงที่(a) เท่ากับ 0.389 ทำให้ทราบว่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ และทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน จึงสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$FERF = 0.389 + 0.342 (COMP) + 0.321 (USAG) + 0.229 (FOCU)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลต่อความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคล มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์รายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ สอดคล้องกับมานะ ไชยโชติ (2564) พบว่า ภาวะผู้นำแบบดิจิทัล วัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับธัญรดี ทิรัญกิตติกร (2565) พบว่า ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคลจึงต้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลทุกด้านจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณา

2. ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคล มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ องค์กรสามารถรักษฐานลูกค้าเดิมไว้ได้ โดยมุ่งเน้นการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ องค์กรมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ของบุคคลทุกฝ่ายในองค์กร ด้านการเรียนรู้และเติบโต บุคลากรมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และองค์กรสามารถเรียนรู้และพัฒนากระบวนการช่วยเสริมสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสนธยา แสงส่อง และ ทวี แจ่มจำรัส (2563) พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัลไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการจัดการสินค้าผ่านออนไลน์และพลังโซเชียลมีเดีย การใช้กลยุทธ์การตลาดและการจัดการทูตตราสินค้าอยู่ในระดับมาก การวัดผลความสำเร็จของธุรกิจจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการตัดสินใจของผู้บริหารสูงสุด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล พบว่า องค์กรที่มีทัศนคติมุ่งเน้นความคิดดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มองเห็นโอกาสจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและเข้าใจถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในองค์กรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ

สื่อโฆษณาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสายพิณ ปั่นทอง (2563) พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยภายในองค์กรประกอบด้วย ทักษะด้านการบริหารอารมณ์และความคิด หรือที่เรียกว่า Soft Skill มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร ในยุคดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสำคัญกับ เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล โครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัว เป็นโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล ด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัลมีความรวดเร็วสูงและจำเป็นต้องมีความโปร่งใส ไม่แอบแฝงวาระซ่อนเร้นที่สร้างความสับสนทุกคนในองค์กรต้องเห็นภาพเดียวกัน

4. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง พบว่า องค์กรมีการพัฒนา เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทีมงานด้านดิจิทัลสามารถประสานความร่วมมือเข้ากับธุรกิจหลักขององค์กรได้ และมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานภายในองค์กร ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานทางธุรกิจ เพื่อความสามารถในการปรับตัวระยะยาว มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับกัญญภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ (2564) พบว่า การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์และสภาวะการณ์ย่อมต้องดำเนินการให้เหมาะสมและทันทั่วถึง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติต้องเป็นระบบขององค์กร เพื่อให้วัฒนธรรมองค์กรสามารถสร้างอรรถประโยชน์ในการดำเนินงาน โดยมี แนวการปฏิบัติ การกำหนดทิศทาง แบบแผนของคนในองค์กรและสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

5. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านศักยภาพด้านดิจิทัลของบุคลากร พบว่าองค์กรมีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการพัฒนาบุคลากร ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล มีความสัมพันธ์ ในทางบวกกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ นันทนินิ พงศ์โพธิธรรม (2564) พบว่า เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมีศักยภาพที่ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นรวมถึงยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปิดใช้งานนวัตกรรมและวิธีการทำงานใหม่ ๆ สร้างความสัมพันธ์ในทีมงานที่เข้มแข็ง เกิดการปรับปรุงการสื่อสารและให้ความร่วมมือในการทำงานตลอดจนช่วยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมหาศาล

6. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ พบว่า องค์กรมีการนำเทคโนโลยีและสัญญาณดิจิทัลมาใช้เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมในกระบวนการทำงานที่รวดเร็วขึ้นเพื่อการเข้าถึงข้อมูลลูกค้าได้อย่างรวดเร็วช่วยให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว และองค์กรใช้ระบบดิจิทัลในการสื่อสารกับลูกค้าให้เกิดคุณค่าสูงสุด มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ นันทนินิ พงศ์โพธิธรรม (2564) พบว่า เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมีศักยภาพที่ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นรวมถึงยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปิดใช้งานนวัตกรรมและวิธีการทำงานใหม่ ๆ สร้างความสัมพันธ์ในทีมงานที่เข้มแข็ง เกิดการปรับปรุง

การสื่อสารและให้ความร่วมมือในการทำงานตลอดจนช่วยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมหาศาล คล้องกับวิธาน วิเศษโกสิน (2565) พบว่า การสื่อสารการตลาด การตอบสนองที่รวดเร็ว ความสะดวกในการใช้งานและมุ่งเน้นลูกค้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับความสำเร็จ

7. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างโดดเด่น พบว่าองค์กรมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรเพื่อรองรับอินเทอร์เน็ตสำหรับทุกระบบในการปฏิบัติงานจนเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เสมอ และองค์กรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับโสมวลี ชยามฤต (2564) พบว่า การจัดการความรู้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์กรโดยการสร้างช่องทางและเกิดการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากรด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8. การวิเคราะห์การถดถอยของวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่มีผลต่อความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรที่ส่งผลกระทบเข้าไปในสมการที่ละตัวแปรตามวิธีการ Enter พบว่า ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาทั้งหมด มีความสัมพันธ์พหุคูณกับความสำเร็จของธุรกิจ (FERF) ร้อยละ 72.80 ($\text{Adjusted } R^2 = 0.724$) และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 มีจำนวน 3 ตัวแปรสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้ $\text{FERF} = 0.389 + 0.342 (\text{COMP}) + 0.321 (\text{USAG}) + 0.229 (\text{FOCU})$

จากสมการพยากรณ์ที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอย สามารถอธิบายผลการศึกษา พบว่า

1) วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านดิจิทัลของบุคลากร ส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย ผู้บริหารตระหนัก ให้มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ องค์กรนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการพัฒนาบุคลากรและองค์กรมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสอดคล้องกับเศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ (2560) กล่าวว่า ผู้นำการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์หรือผู้นำทางเทคโนโลยี ตระหนักถึงนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีให้สามารถเข้าสู่ตลาดและประสบความสำเร็จ เอาชนะในการแข่งขันกับธุรกิจในรูปแบบเดิม การรับมือกับดิจิทัลจะต้องมีเทคโนโลยีและทักษะสำหรับแข่งขันเพื่อแบ่งส่วนแบ่งทางการตลาดในอนาคต เพราะลูกค้าเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและต่างคาดหวังว่าจะมีประสบการณ์ทางดิจิทัลที่ง่ายขึ้นและใช้ได้ในทุกอุปกรณ์ ในการซื้อสินค้าและบริการใหม่ ๆ ต้องตรงใจลูกค้า กระบวนการปฏิบัติการต้องทำเป็นระบบอัตโนมัติและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทีมมีข้อมูลที่ชาญฉลาดมากขึ้นและเป็นอัตโนมัติมากขึ้น

2) วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย ผู้บริหารตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีและสัญญาณดิจิทัลมาใช้เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมในกระบวนการทำงานที่รวดเร็วขึ้น เพื่อการเข้าถึงข้อมูลลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัวและองค์กรใช้ระบบดิจิทัลในการสื่อสารกับลูกค้าให้เกิดคุณค่าสูงสุด สอดคล้องกับกัลยารัตน์ อธิระชนชัยกุล (2564) พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัย

ด้านองค์กรแห่งนวัตกรรมและปัจจัยด้านองค์กรแห่งนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อปัจจัยด้านการดำเนินงานทางธุรกิจ ทั้งนี้ปัจจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ และปัจจัยด้านระบบการทำงานมีอิทธิพลทั้งทางตรงเชิงบวกและทางอ้อมต่อผลปัจจัยด้านผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

3) วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการมุ่งเน้นความคิดดิจิทัลส่งผลกระทบในทิศทางเดียวกันกับความสำเร็จของธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย ผู้บริหารตระหนักและมีทัศนคติที่มุ่งเน้นด้านความคิดดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น คิดและมองเห็นโอกาสจากเทคโนโลยีดิจิทัล เข้าใจถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในองค์กร สอดคล้องกับชัยธัช เพราะสุนทร (2561) พบว่า ผลกระทบของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่อธุรกิจสิ่งพิมพ์ขนาดกลาง โดยมี แนวทางการส่งเสริมธุรกิจสิ่งพิมพ์ขนาดกลาง คือ การเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดสู่สากลด้วยดิจิทัล การส่งเสริมการลงทุนขยายฐานการผลิตทั้งในและนอกประเทศ การส่งเสริมการพัฒนาด้านคุณภาพ การผลิต และด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของเศรษฐกิจ Environmental Friendly and Sustainability Influence ยุคแห่งระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล ที่หลอมรวมเข้ากับชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรูปแบบของการดำเนินชีวิตในทุกมิติการเตรียมความพร้อม การรู้จักปรับตัว เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง หากต้องการให้ธุรกิจหรืออาชีพดำเนินต่อไปอย่างหวาดกลัวแต่จงเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับมันและพัฒนาตัวเอง โดยการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคลควรตระหนักถึงวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลด้านการปฏิบัติงานดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เน้นให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ทีมงานด้านดิจิทัลสามารถประสานความร่วมมือเข้ากับธุรกิจหลัก ขององค์กรได้และเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานภายในองค์กร ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานทางธุรกิจเพื่อความสามารถในการปรับตัวระยะยาว ปัจจัยเหล่านี้สามารถลดต้นทุนด้านแรงงานคนและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ

2. ผู้บริหารสูงสุดของธุรกิจสื่อโฆษณาที่จดทะเบียนนิติบุคคลควรตระหนักถึงวัฒนธรรมองค์กรด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างโดดเด่น เน้นให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กร เพื่อรองรับอินเทอร์เน็ตสำหรับทุกระบบในการปฏิบัติงาน มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการทำงานจนเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เสมอและองค์กรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสภาวะการณ์ปัจจุบันสามารถสร้างส่วนแบ่งทางการตลาดได้มากขึ้นตามไปด้วย ทำให้ชนะคู่แข่งในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจสื่อโฆษณา เพื่อควบคุมงบประมาณและใช้เป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจสื่อโฆษณาในประเทศไทย และผู้ประกอบการอื่นที่สนใจนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและดำรงอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). *บทวิเคราะห์ธุรกิจ ประจำเดือนมิถุนายน 2564 (ธุรกิจโฆษณา)*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2564, จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/T26/T26_202106.pdf
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *ปี 2565 เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุค Digital Transformation 2.0*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/980464>
- กัณฑ์ภัทร ศุภะกุลสวัสดิ. (2564). วัฒนธรรมองค์กรกับความเปลี่ยนแปลงในยุค New Normal. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 388 - 401.
- กัลยารัตน์ ชีระชนชัยกุล. (2564). ปัจจัยเหตุและผลของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภาคบริการของประเทศไทย, *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12*, 234 – 555. สงขลา: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จันทร์จิรา เหลลราช. (2564). การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลและผลกระทบต่อองค์กร. *มนุษยศาสตร์สาร*, 22(1), 227-240.
- ชัยธัช เพราชนสุนทร. (2561) *ผลกระทบของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่อธุรกิจสิ่งพิมพ์ : กรณีศึกษาธุรกิจสิ่งพิมพ์ขนาดกลาง*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ธัญรติ หิรัญกิตติกร. (2565). ความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(3), 266 – 278.
- นันท์นิธิ พงศ์โพธิธรรม. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ดสู่การเป็นนวัตกรรมผู้ประกอบการสาธารณะในยุคไทยแลนด์ 4.0 *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(1), 93 – 110.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มานะ ไชยโชติ. (2564). ภาวะผู้นำแบบดิจิทัล วัฒนธรรมองค์กร และประสิทธิผลโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 18 (1), 624 – 630.
- วัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2563). การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลของธุรกิจทางการเงินเพื่อยกระดับความสามารถทางการแข่งขันองค์กร. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(2), 1-17.

- วีสาน วิเศษโกสิน. (2565). กลยุทธ์การตลาดแบบส่งอาหารถึงที่และความสำเร็จทางการตลาดของผู้ประกอบการในพื้นที่กาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(3), 70 - 88.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). *องค์กรดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2564, จาก <http://www.nbt.go.th>
- สนธยา แสงส่อง, ทวี แจ่มจำรัส และ รุ่งรัตนา เจริญจิตต์. (2563). บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5 (8), 211-226.
- สายพิน ปั่นทอง. (2563). กลยุทธ์การจัดการรูปแบบการทำงานเพื่อการพัฒนาสู่องค์กรยุคใหม่, *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 9-10 กรกฎาคม 2563*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4 (1), 38 - 50.
- อินทัย ตริวานิช. (2552). *สถิติธุรกิจ*. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์ ขอนแก่นการพิมพ์.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
The Relationship between the Skills of School Administrators in the 21st
Century and the Effectiveness of Educational Institutions under
Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

จักรวาล สุขดี¹ และวิเชียร รุ้ยยืนยง²

Chakrawan Sukdee¹, and Wichian Rooyuenyong²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration North Eastern University

² Lecturer, Master of Education Program in Educational Administration North Eastern University

อีเมล: krutoe168@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

25 กันยายน 2565

5 พฤศจิกายน 2565

18 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำนวน 349 คน จากสถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 260 สถานศึกษา ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Simple Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

คำสำคัญ : ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, ความสัมพันธ์

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the skills of school administrators in the 21st century, 2) to study the effectiveness of educational institutions, 3) to study the relationship between the skills of school administrators in the 21st century and the effectiveness of educational institutions under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. The sample groups were 349 administrators and teachers from 260 schools under Khon Kaen Primary Educational Service Office Area 5, which were obtained by stratified random sampling and a school-based. The research instruments were 5-level rating scale questionnaires. The statistics used were percentage, mean, standard deviation. Pearson's Simple Correlation Coefficient.

The research results shown that 1) the skills of school administrators in the 21st century under Khon Kaen Primary Educational Service Office Area 5 was at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest level of performance was teamwork skill, 2) the effectiveness of the school under Khon Kaen Primary Educational Service Office Area 5 was at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest level of practice was the ability to solve problems within the educational institutions, 3) the relationship between the skills of school administrators in the 21st century and the effectiveness of educational institutions under Khon Kaen Primary Educational Service Office Area 5 was statistically significant correlation at the 0.01 level in a positive direction and at a high level.

Keywords: Skills of School Administrators in the 21st Century,
Effectiveness of Educational Institutions, Relationship

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการผลิตทรัพยากรที่สำคัญนั่นคือ การสร้างคน ซึ่งคนถือเป็นปัจจัยในการสร้างชาติ การศึกษาจึงเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีศักยภาพและมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่

ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่เข้ามามีบทบาท ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ ซึ่งจำเป็นที่จะต้อง แข่งขันและยืนหยัดบนเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงได้ให้ ความสำคัญพร้อมทั้งทุ่มเททรัพยากรต่างๆ ในการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศ ให้มีความสามารถ พัฒนาขีดจำกัด และมีศักยภาพ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของ ประเทศต่าง ๆ ของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ จุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา การศึกษาของประเทศไทย คือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ เพื่อ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การอบรม การฝึกปฏิบัติ การสืบสาน ประเพณีวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจาก การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือว่าเป็นหัวใจหลัก และกลไกสำคัญซึ่ง มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารกับประสิทธิผล ของสถานศึกษา ความล้มเหลวกับความสำเร็จทางการศึกษานั้นจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารด้วยส่วนหนึ่ง ดังนั้นจึงถือ ว่าผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ จึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะ มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้ทันยุคทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคใหม่ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คิดค้น แสวงหากลยุทธ์การบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในและนอกองค์กรในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีคุณสมบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลง รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ และประกอบการ เป็นต้นแบบที่ดี เป็นนักสร้างพลัง สร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก สร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ ให้ ความสำคัญต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งประสิทธิผล ให้ความสนใจฝึกฝนในเรื่องศาสตร์ทางการสอนที่มีคุณภาพ เหมาะสม และต้องเข้ามาทำหน้าที่ในการเร่งส่งเสริมและพัฒนาการสอนของครู ปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาควบคู่ไปกับการส่งเสริมสนับสนุนให้กับครูผู้สอนพัฒนาทักษะใหม่ ๆ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อเป็น ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจน การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะสำคัญของผู้บริหารที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของการศึกษา และเพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญของการจัด การศึกษานั้นคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

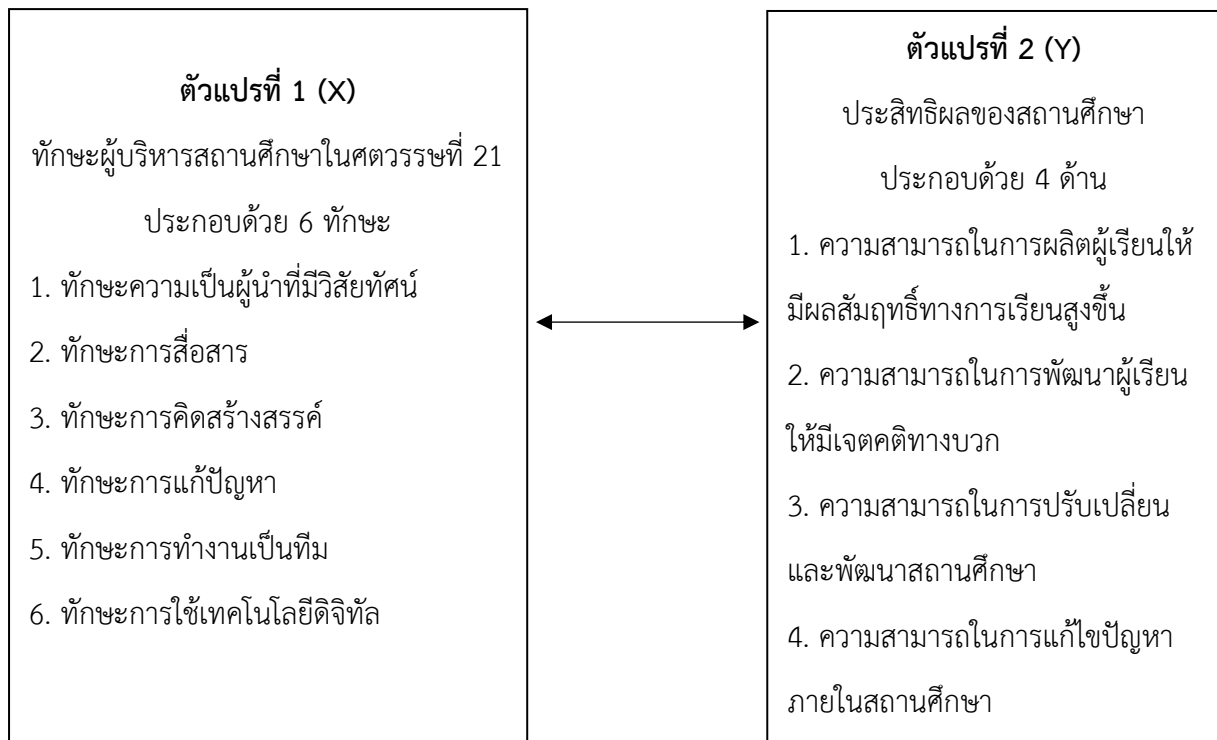
สมมติฐานการวิจัย

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

กรอบแนวคิดงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 บูรณาการจากแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2555) และชัยยนต์ เพาพาน (2559) ที่มีแนวคิดสอดคล้องตรงกันเป็นทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารและปฏิบัติจริงในสถานศึกษาจำแนกเป็น 6 ทักษะ คือ 1) ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 2) ทักษะการสื่อสาร 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการแก้ปัญหา 5) ทักษะการทำงานเป็นทีม 6) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ในส่วนตัวแปรประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหภายในสถานศึกษา โดยสังเคราะห์จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) และ Mott (1972) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 260 สถานศึกษา ปีการศึกษา 2562 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 233 คน ครูผู้สอนจำนวน 2,669 คน รวมทั้งสิ้น 2,902 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 260 สถานศึกษา ปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 320 คน รวมทั้งสิ้น 349 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือ ส่งไปตามสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยการประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่ธุรการ สำหรับการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนนั้น ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำส่งคืนทางไปรษณีย์ในบางส่วน

3.3 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำผลของข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

4.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์แบบสอบถาม มีดังนี้

- 1) ค่าความถี่ (Frequency)
- 2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การใช้วิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Simple Correlation)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน คำนวณจากสูตร

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

4.3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่า สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach,1990)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	29	8.3
2. ครูผู้สอน	320	91.7
รวม	349	100
ขนาดสถานศึกษา		
1. สถานศึกษาขนาดเล็ก	135	38.7
2. สถานศึกษาขนาดกลาง	184	52.7
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่	30	8.6
รวม	349	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งครูผู้สอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7 และผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.3 มีขนาดสถานศึกษาขนาดกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 38.7 และมีขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.6

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้าน

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.03	0.45	มาก	6
2. ทักษะการสื่อสาร	4.27	0.50	มาก	2
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์	4.15	0.51	มาก	4
4. ทักษะการแก้ปัญหา	4.26	0.54	มาก	3
5. ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.34	0.45	มาก	1
6. ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.11	0.54	มาก	5
ภาพรวม	4.19	0.35	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านทักษะการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.50) และด้านทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.45)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.04	0.45	มาก	4
2. ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.12	0.54	มาก	3
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.28	0.50	มาก	2
4. ความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา	4.45	0.45	มาก	1
ภาพรวม	4.20	0.36	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.45$,

S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.50) และความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ($\bar{X} = 4.04$, S.D.=0.45)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y	ระดับ
X1	0.906**	0.244**	0.280**	0.299**	0.584**	ปานกลาง
X2	0.275**	0.380**	0.993**	0.677**	0.788**	มาก
X3	0.154**	0.516**	0.393**	0.353**	0.490**	ปานกลาง
X4	0.144**	0.627**	0.442**	0.372*	0.551**	ปานกลาง
X5	0.289**	0.386**	0.674**	0.980**	0.778**	มาก
X6	0.239**	0.969**	0.383**	0.394**	0.695**	ปานกลาง
X	0.463**	0.753**	0.742**	0.712**	0.910**	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r=0.910$) เมื่อพิจารณาตัวแปรทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในแต่ละด้าน (X1, X2, X3, X4, X5 และ X6) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Y) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือด้านทักษะการสื่อสาร (X2) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r=0.788$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม (X5) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ($r=0.778$) และด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (X6) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r=0.695$) ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ (X3) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r=0.490$) ซึ่งทุกค่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกส่วนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการวางแผนและรับผิดชอบงานร่วมกันมีเป้าหมายทิศทางเดียวกัน ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันสร้างผลงาน ให้บรรลุเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาสามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงส่งผลให้ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านทักษะ การทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) ที่ได้ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับ พัฒนาผู้เรียนให้มีเจตคติทางบวก ผลิตผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562) ที่ได้ศึกษา ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณธกร ภาโนมัย และเพียงแข ภูผายาง (2564) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การบริหารต้องสร้างความมุ่งมั่นและขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ เพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของสังคมโลกในทุกมิติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ของผู้บริหารซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ดังนั้นทักษะการบริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พึงมี และส่วนสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ต้องรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ จึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อิศรา หาญรักษ์ (2563) ที่ได้ศึกษา ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sirin Yoruk (2021) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน กับความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของครู นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบระดับทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลง จากผลการศึกษาพบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับสูงมาก การแสดงภาพบทความ มีการกำหนดความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากวิจัย

1.1 จากการศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีวิสัยทัศน์ ความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์ สามารถนำพาและพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 การศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ด้านความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีอิสระ ได้ลงมือปฏิบัติ เน้นกระบวนการคิด การแก้ปัญหา และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

1.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เมื่อพิจารณาตัวแปรทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในแต่ละด้านกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านทักษะการสื่อสาร กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร รู้จักพัฒนาตนเองให้มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีวิธีการที่หลากหลายในการสื่อสาร มีความชัดเจนน่าเชื่อถือ สามารถมอบหมายงานผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสู่โลกอนาคต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

2.3 ควรศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21, *การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21*, กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ณธกร ภาโนมัย และ เพ็ญแข ภูผายาง. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(2), 212-225.
- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).

- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116. ตอนที่ 74 ก. หน้า 2-7.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตลาดา พับลิเคชั่น.
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 7(1), 1 - 7.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- อิสรา หาญรักษ์. (2563). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: HarperCollins.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale", *Reading in Attitude Theory and Measurement*. P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Mott, P.E. (1972). *The Characteristic of Effective Organization*. New York: Harper and Row.
- Pearson, K. (1920). Notes on the history of correlation. *Biometrika*, 13(1), 25-45.
- Sirin Yoruk, (2021). *The Relationship between The School Principals' Level of 21ST Century Skills and Their Capability to Manage Change at School*. Turkey: Uşak University.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: HarperCollins.

รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ A Model of Increase the Service Quality of SMEs in Northeastern

ชูพงษ์ พันธุ์แดง¹ และ ธินิดา บัณฑวรรณ²

Chupong Pundang¹ and Theenida Buntornwon²

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

²หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹Master of Arts Program, Public Sector Management Program, Faculty of Social Sciences and Humanities,
Northeastern University

²Doctoral Program in Business Administration, Faculty of Business Administration, Northeastern University

อีเมล: chupong.pun@neu.ac.th

วันที่รับบทความ(Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
8 พฤศจิกายน 2565 1 ธันวาคม 2565 8 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 384 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและใช้โมเดลสมการโครงสร้างวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเพื่อหาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ระบบสารสนเทศ 2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 3) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ และ 4) คุณภาพการให้บริการ ซึ่งโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่า Chi-square=85.230, df=100, p=0.854, CMIN/DF=0.852, GFI=0.976, AGFI=0.964, CFI=1.000, RMR=0.024 และ RMSEA=0.000 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ประโยชน์ของงานวิจัยนี้ เพื่อการพัฒนาโมเดลรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนพัฒนาปัจจัยสำคัญในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs เพื่อนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในการแข่งขันทางธุรกิจ

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, ส่วนประสมทางการตลาดบริการ, การจัดการลูกค้าสัมพันธ์,
คุณภาพการให้บริการ

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop and to validate the consistency of a causal model of increasing the service quality of SMEs in the Northeast part and to study the causal factors influencing increasing the service quality of SMEs in the Northeast part. The sample group consisted of 384 SMEs business entrepreneurs in the Northeast part. The research instrument was questionnaire using multi-stage sampling method and structural equation model to analyze causal relationships to find the path of causal influences. The research results were found that the developed causal relationship model consisted of 4 components including 1) Information System 2) Marketing Mix 3) Customer Relationship Management and 4) Service Quality. The results of the research showed that the causal relationship model was developed in accordance with empirical data and considered by Chi-square=85.230, df=100, p=0.854, CMIN/DF=0.852, GFI=0.976, AGFI=0.964, CFI=1.000, RMR=0.024 and RMSEA=0.000. The results of hypothesis testing showed that the confirmatory factors of the information system, marketing mix and customer relationship management had positive influences on the service quality of SMEs. This research benefits were to develop the model of increasing the service quality of SMEs and were able to use the research results as the basis for planning, developing the key elements in increasing the service quality of SMEs to lead to a competitive advantage.

Keywords: Information System, Marketing Mix, Customer Relationship Management, Service Quality

บทนำ

เศรษฐกิจในปัจจุบันของประเทศไทยมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยลดปัญหาการแออัดจากการเติบโตของสังคมเมืองและเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคและเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และมีบทบาทต่อธุรกิจของประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจากการสำรวจสำมะโนธุรกิจการค้าของอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2564 จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ณ ปี พ.ศ. 2564 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2564 มีธุรกิจ SMEs จำนวน 790,851 ราย เทียบกับปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 783,625 ราย เพิ่มขึ้น 7,226 ราย หรือเพิ่มคิดร้อยละ 0.92 อีกทั้งจำนวนการจ้างงานของธุรกิจ SMEs ปี พ.ศ. 2564 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี พ.ศ. 2564 มีการจ้างงานของธุรกิจ SMEs จำนวน 1,990,948 ราย เทียบกับปี

พ.ศ. 2563 มีจำนวน 1,963,322 ราย เพิ่มขึ้น 27,626 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 1.41 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมีความสำคัญในการเป็นพื้นฐานการพัฒนาและสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ข้อมูลที่ยืนยันถึงบทบาทของธุรกิจ SMEs ทางเศรษฐกิจไทยที่สำคัญดังกล่าว ได้แก่ 1) เป็นวิสาหกิจที่สร้างประโยชน์แก่เศรษฐกิจไทยในแง่การจ้างงาน 2) เป็นจุดกำเนิดของผู้ที่สนใจลงทุนเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ 3) เป็นแหล่งฝึกอาชีพแรงงานประเภทต่างๆ ที่สามารถฝึกฝนเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง 4) ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจ เช่น ธุรกิจการผลิตก็จะกลายเป็นแหล่งรับซื้อวัตถุดิบจากภาคการเกษตร 5) เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจเนื่องจากธุรกิจ SMEs ครอบคลุมแทบทุกวิสาหกิจทั้งภาคการผลิต การค้าส่ง-ค้าปลีก และภาคบริการ 6) เป็นวิสาหกิจที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น ภาคการผลิตที่ผลิตสินค้าขึ้นกลางป้อนโรงงาน 7) เป็นวิสาหกิจที่เพิ่มมูลค่าให้วัตถุดิบในประเทศเพราะใช้ทรัพยากรในประเทศเป็นหลัก 8) มีส่วนสร้างรายได้ให้ประเทศโดยเฉพาะจากภาคการผลิตเพื่อการส่งออก 9) ป้องกันการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจ ช่วยให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมของธุรกิจ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) และหลังจากภาคธุรกิจต้องประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 นับตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมา ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะดำเนินการทางธุรกิจต่อไปได้เป็นจำนวนมาก และภาครัฐได้ออกนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูธุรกิจในประเทศ ทำให้ธุรกิจที่มีผู้ประกอบการรายใหม่จำนวนมาก และส่วนใหญ่ไม่สามารถขอกู้เงินหมุนเวียนในธุรกิจได้ จึงต้องเลิกกิจการไปเพราะไม่สามารถรับภาระที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจได้ การเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจจึงมีความสำคัญที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันโดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่จะยกระดับการแข่งขันในธุรกิจระดับสากลได้ โดยต้องมีการลงทุนในทรัพยากรที่มุ่งเน้นในการสร้างความได้เปรียบด้านคุณภาพการให้บริการที่ดีหรือเหนือกว่าคู่แข่ง และปรับตัวเพื่อกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตลอดเวลา การเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ระบบสารสนเทศที่มีผลต่อการบริการลูกค้าและการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ รวมไปถึงการกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ด้านระบบสารสนเทศ (information System) ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐานของระบบสารสนเทศและความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศ โดยใช้แนวคิดของ Pena & Anias (2020) ด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงาน กระบวนการให้บริการและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ Setiawan et al., (2022) และด้านความสามารถการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) ใช้แนวคิดจากงานวิจัยของ Padilla & Ascarza (2021) ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการรักษา รูปแบบของธุรกิจและสารสนเทศลูกค้าในการสร้างความสัมพันธ์ และใช้แนวคิดของ Kumar, Sachdeva & Gupt (2018) ในการวัดคุณภาพการให้บริการประกอบด้วย สิ่งสัมผัส

ได้ ความเชื่อถือและไว้วางใจ ความรวดเร็ว การรับประกันและการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล ที่นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ (นิตยา ไหวติ, ชูพงษ์ พันธุ์แดง และ นภัสวรรณ ดาทุมมา, 2564)

จากความสำเร็จข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาด บริการและการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการ โดยการพัฒนาปัจจัยสำคัญในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs เพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการ (Service Quality)

คุณภาพการให้บริการเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการลูกค้า และมีความสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจ ซึ่งการบริการที่ดีตรงกับความต้องการของลูกค้าจะทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจและความจงรักภักดีในการใช้สินค้าหรือบริการ การวัดคุณภาพการให้บริการ (SERVQUAL) ของธุรกิจ SMEs ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางทฤษฎีประกอบด้วย ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ ความเชื่อถือและไว้วางใจ ความรวดเร็ว การรับประกัน และการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล โดยการเชื่อมโยงกลยุทธ์และทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กร เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและเกิดทัศนคติที่ดี ธุรกิจที่ให้บริการได้ตรงกับความต้องการของลูกค้าจะทำให้ส่วนแบ่งการตลาดและผลกำไรเพิ่มขึ้น และส่งสินค้าหรือใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (Kumar, Sachdeva & Gupta, 2018) และการจำลองสถานการณ์การวัดคุณภาพการให้บริการ (SERVQUAL) ในรูปแบบต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับการผลิต และการประเมินคุณภาพการให้บริการมีเป็นมาตรฐานที่เหมาะสมทุกภาคส่วน ทั้งการผลิตสินค้าหรือบริการของธุรกิจเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มที่สำคัญของธุรกิจ เป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งภายในองค์กร (Gandhi, Sachdeva & Gupta, 2018) และผลกระทบของการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการควรมุ่งเน้น 1) สิ่งสัมผัสได้ทางกายภาพ ซึ่งการบริการควรเป็นรูปธรรมจับต้องได้ มีลักษณะที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน เช่น วัสดุเครื่องมือ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ 2) ความเชื่อถือและไว้วางใจ ที่เป็นการมอบบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างถูกต้องและตรงกับวัตถุประสงค์ของ

ลูกค้า 3) ความสะดวกรวดเร็ว เป็นความตั้งใจในการให้บริการอย่างรวดเร็วกับลูกค้าเป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจในการให้บริการ 4) การรับประกัน คือการรับประกันว่าผู้ที่ให้บริการมีความรู้ความสามารถและจริยธรรมในการให้บริการ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในข้อมูลการทำธุรกรรมของลูกค้าตามมาตรฐาน 5) การเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล เป็นการดูแลและเอาใจใส่ลูกค้าอย่างจริงจัง พร้อมหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาการให้บริการที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของลูกค้าแต่ละราย (Yong, Woo & Sanq, 2018)

2. ระบบสารสนเทศ (Information System)

ระบบสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ ธุรกิจที่นำระบบสารสนเทศมาใช้ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลและองค์กร โดยผู้ประกอบการที่มีส่วนในการรับผิดชอบด้านการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมในสาขางานต่าง ๆ ซึ่งในการพัฒนาระบบสารสนเทศต้องมีการติดตั้งและถ่ายทอดความรู้การใช้งานระบบแก่ผู้ใช้ระบบและลูกค้า เป็นการเชื่อมโยงเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้ใช้เข้าด้วยกัน โดยการพัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้ใช้ระบบให้สามารถนำระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการทำงาน และมีการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้กลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้บริการมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศ โดยองค์กรธุรกิจต้องมีการจัดการความรู้และสร้างระบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย การเรียนรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และความชำนาญของผู้ประกอบการ (Abdul, Jayakrishnan & Mokhtar, 2022) พร้อมทั้งการบูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจ การจัดการระบบสารสนเทศแบ่งได้เป็น 1) โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศ (Information System Infrastructure) ซึ่งถ้าองค์กรมีระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพดี มีระบบที่สนับสนุนการจัดเก็บรวบรวมและจัดการข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อรวบรวมข้อมูลจำนวนมากมาวิเคราะห์เกี่ยวกับลูกค้า และระบบเครือข่าย (Network) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้สร้างเนื้อหาการอ้างอิงและเชื่อมโยงเอกสารในการจัดระบบข้อมูลที่จะเอื้อต่อการบูรณาการฐานข้อมูลลูกค้า 2) ความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศ (Ability to use Information Systems) การที่พนักงานมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียกใช้ข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลลูกค้า รวมทั้งการใช้ระบบการสื่อสารระหว่างพนักงานเพื่อการรับส่งข้อมูล การตอบสนองความต้องการของลูกค้าและความสามารถของลูกค้าในการใช้ระบบเพื่อสื่อสาร จะช่วยให้การให้บริการของลูกค้าสะดวกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ลูกค้าได้รวดเร็วขึ้น และการจัดการความความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศสามารถแบ่งได้เป็น 1) บริการโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นในการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลจนเป็นคลังข้อมูล และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการแบ่งปันความรู้และการใช้ความรู้ซ้ำ 2) บริการที่ประสานผู้ใช้กับแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ที่แสดงความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้แต่ละคนและความปลอดภัยในการเข้าใช้งาน และสามารถสร้างระบบตามความเหมาะสมและความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของลูกค้าแต่ละราย รวมทั้งสามารถวิเคราะห์กิจกรรมของผู้ใช้แต่ละคนได้โดยอัตโนมัติและเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรคนกับเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์ของลูกค้าในระยะยาว (Shein, 2019)

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ระบบสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการให้บริการ

3. ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix)

ส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ และเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานที่ธุรกิจสามารถควบคุมได้ การสร้างส่วนผสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจที่มีความแตกต่างในสินค้าและบริการ กลยุทธ์ด้านการตลาดที่นำมาใช้กับการบริการลูกค้าที่หลากหลายและความต้องการแตกต่างกัน ซึ่งการสร้างความพึงพอใจในการเข้ารับบริการและการแข่งขันทางการตลาดในยุคที่มีการระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาและความซับซ้อนในการบริหารจัดการการตลาด และส่วนประสมทางการตลาดบริการที่นำมาใช้จะมีค่าใช้จ่ายที่สูง บริษัทควรกำหนดเป้าหมายตามพฤติกรรมแบบเจาะจง ที่เน้นความสำคัญกับกิจกรรมที่ตรงกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7Ps จึงเป็นส่วนสำคัญของแผนการให้บริการลูกค้า ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้า (Setiawan et al., 2022) โดยส่วนใหญ่ธุรกิจนิยมใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยมุ่งเน้นพนักงาน กระบวนการให้บริการและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ดังนั้นส่วนประสมทางการตลาดบริการประกอบไปด้วย 1) ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ เป็นสิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้า 2) ราคาเป็นสิ่งที่กำหนดรายได้ของกิจการ การกำหนดราคาต้องเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ส่งให้ลูกค้า 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการศึกษาถึงกิจกรรมที่สร้างอรรถประโยชน์ทางด้านเวลา สถานที่ และความเป็นเจ้าของเพื่อสนองตอบความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย 4) การส่งเสริมการตลาด เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารหรือจูงใจ ให้ลูกค้าเกิดทัศนคติที่ดีกับสินค้าและบริการ 5) พนักงาน ประกอบไปด้วยบุคลากรทั้งหมดในองค์กรที่ให้บริการ ตั้งแต่ เจ้าของ ผู้บริหาร พนักงานทุกระดับ 6) กระบวนการให้บริการ เป็นขั้นตอนการให้บริการเพื่อส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าอย่างรวดเร็วและประทับใจ 7) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของการให้บริการและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการและส่งมอบบริการ (Kotler & Keller, 2012) และกลยุทธ์ทางการตลาดสามารถทำให้ธุรกิจอยู่รอดและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การตลาดของธุรกิจ SMEs ในปัจจุบันที่ ผู้ประกอบการที่นำส่วนประสมทางการตลาดบริการมาตอบสนองลูกค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์การตลาด (Mohamed, 2018)

สมมติฐาน 2 (H2) : ส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการคุณภาพการให้บริการ

4. การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management)

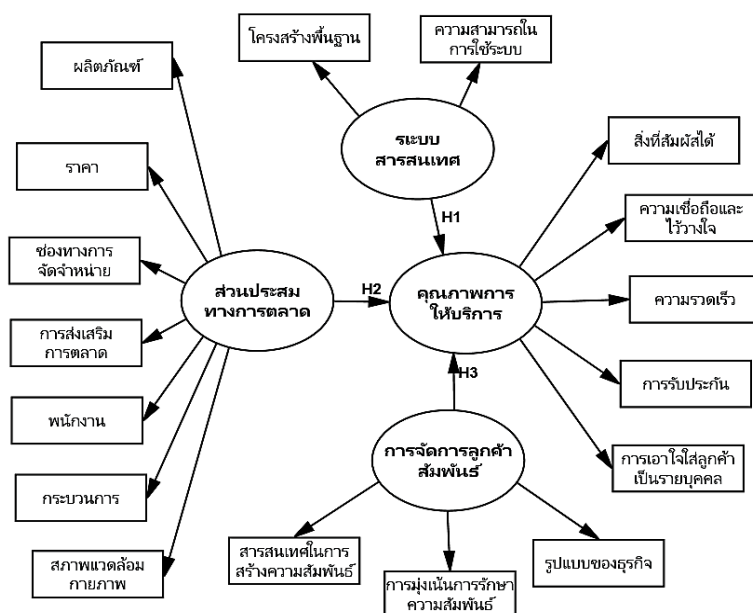
การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในปัจจุบันธุรกิจมีวิธีการในการดำเนินธุรกิจด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง โดยความเชื่อว่าการรักษาลูกค้าสามารถนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีของธุรกิจ การจัดการความสัมพันธ์ช่วยปรับปรุงการส่งมอบบริการ ความหมายเชิงปฏิบัติในแง่ของการให้บริการ คือ กระบวนการบริการ

การปรับปรุงคุณภาพ และการเพิ่มมูลค่า ซึ่งเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่สำคัญ ดังนั้นธุรกิจควรได้รับกระบวนการบริการที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์กับลูกค้าตลอดจนปรับปรุงคุณภาพการบริการ และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) โดยบริษัทต้องกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อสอดคล้องกับการให้บริการ กลยุทธ์หลักทางธุรกิจที่มีการบูรณาการระหว่างหน้าที่กับกระบวนการภายใน ตลอดจนเครือข่ายทางธุรกิจ ภายนอกธุรกิจด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์และส่งมอบคุณค่าที่มีความเฉพาะตัวของลูกค้า (Njuguna & Mirugi, 2017) และความสำเร็จของการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าขึ้นอยู่กับความสามารถของบริษัทในการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างของลูกค้า ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีบริษัทสามารถสังเกตพฤติกรรมของลูกค้าแต่ละคน เช่น การทำธุรกิจออนไลน์หรือออฟไลน์ การซื้อสินค้าใหม่หรือสินค้าขายดี ตลอดจนการทำธุรกรรมในการซื้อสินค้า จะสะท้อนให้เห็นถึงความชอบและทัศนคติของลูกค้าและแสดงออกทางพฤติกรรมในอนาคต ดังนั้นความสามารถในการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ประกอบด้วย 1) ด้านการมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship) 2) ด้านรูปแบบของธุรกิจ (Configuration) 3) ด้านสารสนเทศลูกค้าในการสร้างความสัมพันธ์ (Customer Information) และความสามารถในการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและนำไปสู่ผลการดำเนินงานของธุรกิจ Padilla & Ascarza (2021)

สมมติฐาน 3 (H3) : การจัดการลูกค้าสัมพันธ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการคุณภาพการให้บริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาด และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าของกิจการ กรรมการผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ผู้เชี่ยวชาญ และพนักงานปฏิบัติการ ของธุรกิจ SMEs ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 790,851 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 384 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie and Morgan, 1970) ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัด 20 จังหวัด ดังนี้ กาฬสินธุ์ 21 ราย ขอนแก่น 35 ราย ชัยภูมิ 16 ราย นครพนม 12 ราย นครราชสีมา 40 ราย บึงกาฬ 5 ราย บุรีรัมย์ 23 ราย มหาสารคาม 23 ราย มุกดาหาร 8 ราย ยโสธร 11 ราย ร้อยเอ็ด 27 ราย เลย 8 ราย สกลนคร 16 ราย สุรินทร์ 36 ราย ศรีสะเกษ 27 ราย หนองคาย 8 ราย หนองบัวลำภู 9 ราย อุดรธานี 23 ราย อุบลราชธานี 29 ราย และอำนาจเจริญ 7 ราย และการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและมีตัวแปรแฝง และขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเงื่อนไขในการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ประเภทพหุตัวแปร ควรกำหนดตัวอย่างประมาณ 15-20 เท่า ของตัวแปรที่ศึกษา (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2554) และการศึกษาในครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 17 ตัว ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเงื่อนไขในการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยขั้นที่ 1 เป็นการแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตามการจัดสรรแบบสัดส่วน (Proportional Allocation) ของแต่ละจังหวัด จำนวน 20 จังหวัด และขั้นที่ 2 เป็นการเลือกตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs และเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ในการเลือกตัวอย่างแต่ละหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ โดยมีการสุ่มตัวอย่างเป็นช่วง ๆ ช่วงละ 20 ตัวอย่าง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) จากผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) เพียงคำตอบเดียวตามข้อมูลความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพปัจจุบันในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) เพียงคำตอบเดียวตามข้อมูลความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถาม

เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales) ได้แก่ 1) ระบบสารสนเทศ จำนวน 8 ข้อ 2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ จำนวน 25 ข้อ 3) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ จำนวน 13 ข้อ 4) คุณภาพการให้บริการ จำนวน 19 ข้อ

คุณภาพของเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้สร้างและพัฒนาขึ้นมาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ในด้าน เนื้อหา ความหมาย ข้อความ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรวมทั้งฉบับเป็น 0.96 ซึ่งมีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ($IOC > 0.50$) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2555) แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในแบบสอบถามมีความสอดคล้องตรงตามเนื้อหาและมีความเหมาะสม

การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยทำการวัดความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Tryout) จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบอัลฟา (Alpha-reliability Coefficient) ของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับเป็น 0.952 และเมื่อจำแนกเป็นรายตัวแปรแฝง พบว่า ระบบสารสนเทศ 0.952 ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 0.956 การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ 0.933 และคุณภาพการให้บริการมีค่า 0.967 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นได้ค่ามากกว่า 0.80 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) และทุกตัวแปรอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าเครื่องมือแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากเจ้าของกิจการ กรรมการผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ผู้เชี่ยวชาญ และพนักงานปฏิบัติการ ของธุรกิจ SMEs ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 เดือน มีผู้ตอบแบบสอบถาม 384 คน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยจากกรอบแนวคิด ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) โดยการทดสอบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด (Measurement

model) ในแต่ละองค์ประกอบและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 384 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 92.71 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.56 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 74.22 มีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 53.13 และส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 68.49 โดยส่วนใหญ่มีการประกอบธุรกิจประเภทการค้า จำนวน 232 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.42 จำนวนเงินทุนจดทะเบียนอยู่ระหว่าง 10,000,001–50,000,000 บาท จำนวน 181 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.14 จำนวนพนักงานอยู่ระหว่าง 26-50 คน จำนวน 176 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.83 จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการอยู่ระหว่าง 2,001–5,000 ราย จำนวน 203 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 52.84 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาการดำเนินธุรกิจนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งอยู่ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 152 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 39.58

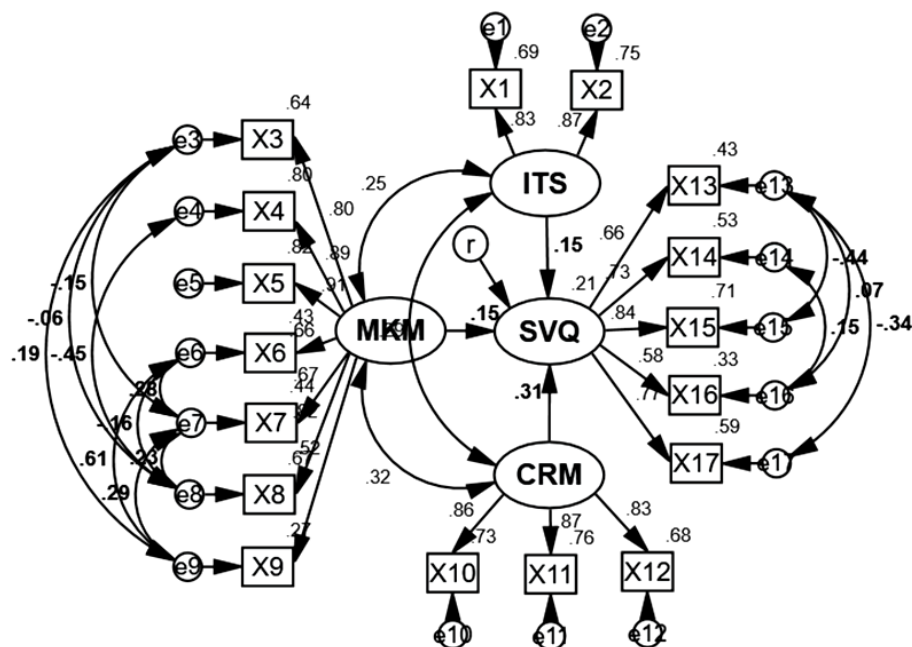
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยพิจารณาค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยการนำ Correlation matrix เพื่อตรวจสอบปัญหาที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูง (Multicollinearity) ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เกิน 0.80 ($r < 0.80$) หรือไม่ ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ (Correlation) (กลยา วานิชย์บัญชา, 2555) พบว่า มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่เกิน 0.80 จึงสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ (Assessment of model fit) ผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาพรวมค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ส่วนใหญ่มีค่าไม่เกิน 0.80 ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีระดับความสัมพันธ์ไม่สูงมากนักไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดอยู่บนองค์ประกอบร่วมกัน ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบโมเดลการวิจัยและทดสอบสมมติฐานได้

3. ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis) โดยการทดสอบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศ (X1) และความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศ (X2) ผลลัพธ์ (X3) ราคา (X4) ช่องทางการจัดจำหน่าย (X5) การส่งเสริมการตลาด (X6) พนักงาน (X7) กระบวนการให้บริการ (X8)

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (X9) การมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า (X10) รูปแบบของธุรกิจ (X11) และสารสนเทศลูกค้าในการสร้างความสัมพันธ์ (12) สิ่งที่สามารถทำได้ (X13) ความเชื่อถือและไว้วางใจได้ (X14) ความรวดเร็ว (X15) การรับประกัน (X16) และการเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล (X17) ดังภาพที่ 2

Chi-square=85.230,df=100,p=.854
CMIN/DF=.852,GFI=.976,AGFI=.964,CFI=1.000,RMSEA=.000,RMR=.024

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
Chi-square	$P \geq 0.05$	0.854	ผ่านเกณฑ์
CMIN/DF	เข้าใกล้ 1	0.852	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.90	0.976	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.964	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.90	1.000	ผ่านเกณฑ์
RMR	< 0.05	0.024	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.000	ผ่านเกณฑ์

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 1 พบว่า โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis) ของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวม พบว่า การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=85.230$; ≥ 0.05) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อพิจารณาดัชนีกลุ่มที่กำหนดไว้ที่ระดับมากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 พบว่า ดัชนีทุกตัวได้แก่ GFI=0.976, AGFI=0.964, CFI=1.000 ผ่านเกณฑ์ ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี RMR=0.024 และ RMSEA=0.000 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ดัชนี CMIN/DF มีค่าเท่ากับ 0.852 ซึ่งเข้าใกล้ 1 ด้วย จึงสรุปได้ว่า โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis: SEM) ของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้น มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ของโมเดลการวัด องค์ประกอบด้านระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ และคุณภาพ การให้บริการ ซึ่งสามารถอธิบายแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

(1) ระบบสารสนเทศ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวชี้วัดทั้ง 2 มีค่าเป็นบวก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวชี้วัดความสามารถในการใช้ระบบสารสนเทศ และโครงสร้าง พื้นฐานด้านระบบสารสนเทศ และมีค่า Factor loading เท่ากับ 0.865 และ 0.831 ตามลำดับ

(2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวชี้วัด ทั้ง 7 มีค่าเป็นบวก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ โดยตัวชี้วัดช่องทางการจัดจำหน่าย ราคา ภาระบวกรให้บริการ ผลិតภัณฑ์ พนักงาน การส่งเสริมการตลาด และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และมีค่า Factor loading เท่ากับ 0.908, 0.893, 0.820, 0.800, 0.665, 0.657 และ 0.516 ตามลำดับ

(3) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวชี้วัดทั้ง 3 มีค่าเป็นบวก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวชี้วัดการมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า สารสนเทศลูกค้าในการสร้างความสัมพันธ์ และรูปแบบของธุรกิจ และมีค่า Factor loading เท่ากับ 0.885, 0.856 และ 0.843 ตามลำดับ

(4) คุณภาพการให้บริการ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวชี้วัดทั้ง 4 มีค่า เป็นบวก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ตัวชี้วัดความรวดเร็ว การเอาใจใส่ลูกค้าเป็นรายบุคคล ความเชื่อถือและไว้วางใจ สิ่งสัมผัสได้ และการรับประกัน และมีค่า Factor loading เท่ากับ 0.841, 0.770, 0.727, 0.658 และ 0.577ตามลำดับ

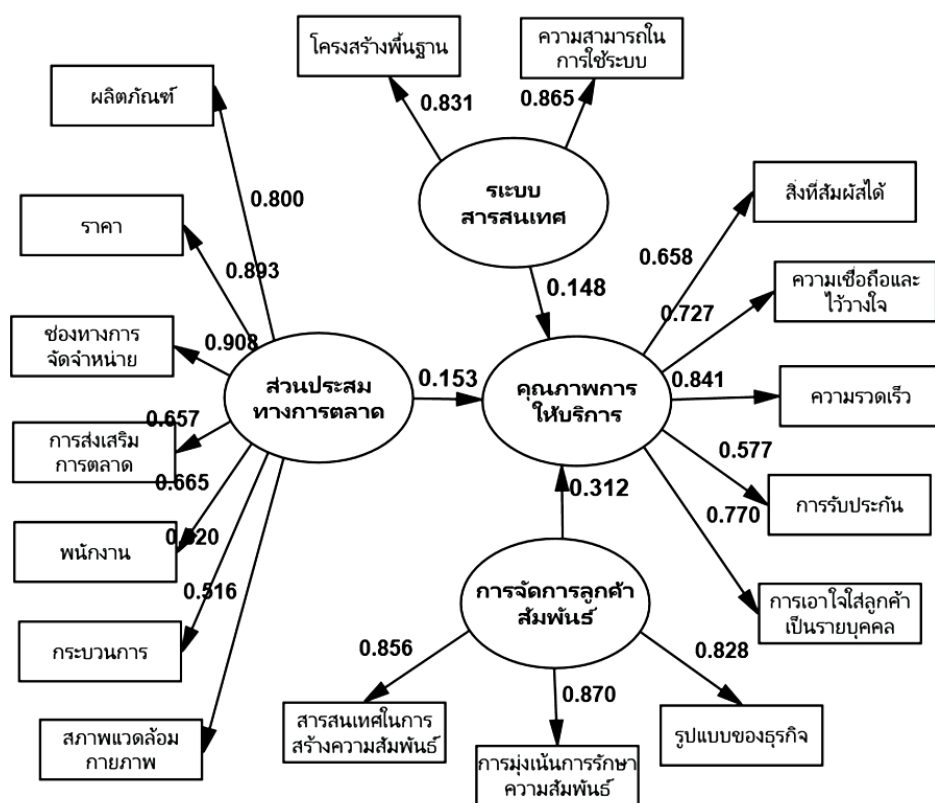
4. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และ การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ($P < 0.05$) ซึ่งต่างมีความสัมพันธ์ทางบวกให้ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) (TE) = 0.148, 0.153 และ 0.312 ตามลำดับ นั่นคือระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาดบริการและการจัดการลูกค้าสัมพันธ์มีมากขึ้น มีแนวโน้มที่การเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมากขึ้นด้วย โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ 0.211 โดยโมเดลที่พัฒนาขึ้นนี้มีความสามารถในการทำนายอิทธิพลของรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 21.1 และสามารถเขียนในรูปสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis: SEM) ได้ดังนี้

$$SVQ = 0.148*ITS + 0.153*MKM + 0.312*OTE ; R^2 = 0.211$$

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างระบบสารสนเทศ (Information System) ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Marketing Mix) และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) กับรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังภาพที่ 3 และตารางที่ 3

Chi-square=85.230, df=100, p=.854
CMIN/DF=.852, GFI=.976, AGFI=.964, CFI=1.000, RMSEA=.000, RMR=.024

ภาพที่ 3 โมเดลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากกรอบแนวคิดงานวิจัยที่พัฒนาขึ้น

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบความสอดคล้องกับสมมติฐานที่มีผลต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐาน	อิทธิพล	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1: ระบบสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการให้บริการ	DE = 0.148*	สอดคล้องกับสมมติฐาน
H2: ส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการให้บริการ	DE = 0.153*	สอดคล้องกับสมมติฐาน
H3: การจัดการลูกค้าสัมพันธ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพการให้บริการ	DE = 0.312*	สอดคล้องกับสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ ดังนี้ ด้านระบบสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจ SMEs ที่นำระบบสารสนเทศมาใช้จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อธุรกิจ โดยผู้ประกอบการที่นำข้อมูลที่ได้จากสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุมในสาขางานต่างๆ ต้องจัดการให้เกิดความสมดุลสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdul, Jayakrishnan & Mokhtar (2022) ที่พบว่า การมุ่งเน้นประสิทธิภาพของข้อมูล การประเมินและความท้าทายในการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจในการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ของธุรกิจ การจัดการประสิทธิภาพความสามารถพื้นฐานของธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถของคนในองค์กรทุกระดับในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องใช้ความรู้ในการจัดการระบบสารสนเทศ ทั้งในด้านมาตรฐานของซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ และสามารถประมวลผลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ รวมถึงการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศให้กับกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ และโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศ ผู้ประกอบการต้องมีเทคโนโลยีที่ดี มีระบบในการจัดเก็บ รวบรวมและจัดการข้อมูลลูกค้าจากทุกช่องทางติดต่อกับลูกค้าและมีระบบในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าที่ทันสมัย รวมถึงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงระหว่างฐานข้อมูลและการจัดการข้อมูลลูกค้า พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pena & Anias (2020) ที่พบว่า การจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการพัฒนาและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับแต่ละฝ่ายของธุรกิจ เพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เทคโนโลยีที่นำมาใช้อาจเกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบสารสนเทศและการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินธุรกิจและการจัดการลูกค้า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพนักงานต้องมีความสามารถในการใช้ระบบและโปรแกรมเพื่อเรียกใช้ข้อมูลลูกค้า ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลลูกค้าที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shein (2019) ที่พบว่า ระบบการจัดการความรู้ด้านระบบสารสนเทศประกอบไปด้วย โครงสร้างพื้นฐานที่ประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อ

การสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล คลังข้อมูล เครือข่ายข้อมูล และเทคโนโลยีในการสื่อสาร เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงคลังข้อมูลของลูกค้าและการประสานการทำงานระหว่างผู้ใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมของผู้ใช้แต่ละรายโดยอัตโนมัติและเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการลูกค้าของธุรกิจ

ด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการมีการดำเนินงานการตลาดบริการซึ่งธุรกิจสามารถควบคุมได้ โดยสร้างส่วนผสมการตลาดบริการที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจที่มีความแตกต่างกันในด้านสินค้าและบริการ กลยุทธ์ด้านการตลาดที่นำมาใช้กับการบริการลูกค้าที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันต้องมีการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าที่เข้ารับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamed (2018) ที่พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดสามารถทำให้ธุรกิจอยู่รอดและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การตลาดของธุรกิจ SMEs ในปัจจุบันที่ผู้ประกอบการที่นำส่วนประสมทางการตลาดบริการมาตอบสนองลูกค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกระบวนการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์การตลาด ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา การส่งเสริมการขาย ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า คนและกระบวนการในการให้บริการลูกค้าให้สอดคล้องกันผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ของสินค้าหรือบริการของธุรกิจต้องสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีคุณค่าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ซึ่งสินค้าหรือบริการของธุรกิจต้องมีจุดเด่นและความแตกต่างเหนือกว่าคู่แข่ง และธุรกิจต้องมีการพัฒนาสินค้าและบริการให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ราคาของสินค้าหรือบริการของธุรกิจต้องมีความคุ้มค่ากับคุณภาพเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ส่วนช่องทางการจัดจำหน่ายควรมีอย่างทั่วถึงครบทุกช่องทางที่จะเข้าถึงลูกค้าได้และตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาและเพิ่มช่องทางการขายสินค้าหรือบริการอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการตลาดเป็นการแจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการแก่ลูกค้า เป็นการสื่อสารกับลูกค้ารายใหม่และลูกค้าเก่า พร้อมทั้งการจัดโปรโมชั่นเพื่อส่งเสริมยอดขายอย่างสม่ำเสมอ พนักงานของธุรกิจต้องมีความพร้อมในการให้บริการด้วยความกระตือรือร้น แต่งกายเรียบร้อยและเหมาะสม มีกิริยามารยาทที่ดีในการให้บริการและให้บริการลูกค้าอย่างมีคุณธรรมและจรรยาบรรณ กระบวนการให้บริการที่เน้นการจัดการในแต่ละแผนกต้องมีความสอดคล้องกัน มุ่งเน้นทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างชัดเจนเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของลูกค้า ส่งมอบสินค้าหรือบริการให้ลูกค้าได้รวดเร็ว และสภาพแวดล้อมโดยรวมมีความเหมาะสม สะอาดสวยงาม มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่พร้อมให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Setiawan et al., (2022) ที่พบว่า การแข่งขันทางการตลาดในยุคที่มีการระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาและความซับซ้อนในการบริหารจัดการการตลาดของธุรกิจ ซึ่งส่วนประสมทางการตลาดบริการที่นำมาใช้จะเน้นความสำคัญกับกิจกรรมที่ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยการใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P จึงเป็นส่วนสำคัญของแผนการบริการของธุรกิจ

ด้านการจัดการลูกค้าสัมพันธ์อิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการเพิ่มคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เห็นว่าความสามารถในการรักษาลูกค้าเก่าไว้ได้และสามารถลดการสูญเสียลูกค้า และทำให้มีจำนวนลูกค้ารายใหม่ในอนาคตเพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกิจมีผลกำไรเพิ่มขึ้น การมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะราย ทำให้พนักงานมีค่านิยม ความเชื่อและแบบแผนของพฤติกรรมที่ตระหนักถึงการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Njuguna & Mirugi (2017) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและรักษาลูกค้าไว้ ธุรกิจควรจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) โดยการพัฒนา รักษา และเพิ่มประสิทธิภาพในระยะยาว โดยกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อสอดคล้องกับการให้บริการ ธุรกิจที่มีการบูรณาการระหว่างหน้าที่ กระบวนการ ภายใน เครือข่ายทางธุรกิจ ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์และส่งมอบคุณค่าแก่ลูกค้า องค์ประกอบ คือ การมุ่งการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า รูปแบบของธุรกิจ และสารสนเทศลูกค้าสัมพันธ์ การลงทุนในทรัพยากรต่างๆ ที่พร้อมสนับสนุนกิจกรรมและกระบวนการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า รวมถึงทีมงานแต่ละแผนกให้ดำเนินงานร่วมกัน และการสร้างความสัมพันธ์ของฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศของลูกค้าที่มีคุณภาพจะมีประโยชน์ในเชิงลึกเกี่ยวกับลูกค้า ความสำเร็จของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับวิธีในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าและการแปลงข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าให้กลายเป็นความรู้เพื่อสามารถนำไปใช้ในการเปลี่ยนวิธีการในการปฏิบัติกับ และทำให้ธุรกิจสามารถปิดการขายได้อย่างรวดเร็ว พร้อมปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการลูกค้าสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Padilla & Ascarza (2021) ที่พบว่า ความสำเร็จของการจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าขึ้นอยู่กับความสามารถของธุรกิจในการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างของลูกค้าและความยืดหยุ่นของพฤติกรรมลูกค้าจะส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ สะท้อนให้เห็นถึงความชอบและทัศนคติของลูกค้าที่แสดงออกทางพฤติกรรมในอนาคต ประกอบด้วยด้านการมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า รูปแบบของธุรกิจและข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าในการสร้างความสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ ที่จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อธุรกิจ โดยผู้ประกอบการที่นำข้อมูลที่ได้จากสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน การจัดการ การสั่งการและการควบคุมในสาขางานต่างๆ ต้องจัดการให้เกิดความสมดุล และจัดการองค์การธุรกิจในการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร ทั้งในด้านมาตรฐานของซอฟต์แวร์และคอมพิวเตอร์ และสามารถประมวลผลเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจขององค์กร และพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบสารสนเทศให้กับกลุ่มลูกค้าหรือผู้ให้บริการ

2. ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด บริการ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงาน กระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจที่มีความแตกต่างกันในด้านสินค้าและบริการที่นำเสนอแก่ลูกค้าหรือตลาดการบริโภค โดยการกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีคุณค่าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดความจงรักภักดีของลูกค้า และทำให้รักษาลูกค้าเก่าไว้ได้ นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีของธุรกิจ หากธุรกิจรักษาลูกค้าเก่าไว้ได้หรือลดการสูญเสียลูกค้า และทำให้มีจำนวนลูกค้ารายใหม่ในอนาคตเพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกิจมีผลกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งการมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นการสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่า องค์กรประกอบในด้านระบบสารสนเทศ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของธุรกิจ SMEs ดังนั้นงานวิจัยครั้งต่อไปควรจะมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกให้ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะมีการศึกษาขององค์กรประกอบอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของธุรกิจเพิ่มเติม

2. จากการศึกษาแบบของโมเดลที่ช่วยเพิ่มคุณภาพการให้บริการ อาจจะมีการนำตัวแปรองค์กรประกอบที่ได้ไปทำการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับประชากรที่ใหญ่มากขึ้น หรือพัฒนาเป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง*. กรุงเทพมหานคร: หุ่นส่วนจำกัดสามลดา.
- นิตยา ไหวดี, ชูพงษ์ พันธุ์แดง และ นภัสวรรณ ดาตุมา. (2564) องค์กรประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(2), 98-112.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2555). *สถิติประยุกต์สำหรับนักวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565a) . *บทบาทการส่งเสริมธุรกิจ SMEs สู่ยุค 4.0*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20200108090926.PDF

- วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- Setiawan, P., Hossain, B., Rahmawati, W., Susilo, B. W., and Lorant, D. D. (2022). Webinar among Indonesian academics during Covid-19, embracing the audiences. *PLOS One; San Francisco*, 17(3), (Mar 2022): e0265257.
- Shein, E. (2019). Hyper Convergence Hits Highbred: How this infrastructure simplifies IT, improves performance and saves resources. *University Business*, 22(2), 27-32.
- Yong, K.C., Woo, H.H., and Sang. B.K. (2018). A Study on the Effects of Consulting Service Quality and Participation on the Effect of Consulting Expertise on Business Performance. *Journal of Digital Convergence*, 16(4), 117-126.

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับ
ครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

The Effect of Learning Management with the Knowledge Construction
Package in the Course of Social Studies Learning Management for Elementary
Teachers According to Constructivist Theory

พรพิมล ชูสอน¹, สมหวัง นิลพันธ์², นวภา วงษ์อินตา³, พูลพล ชาญวิรัตน์⁴, และ อารีย์ พาวัฒนา⁵
Pornpimon Chusorn¹, Somwhang Nillapun², Nawapa Wonginta³, Poonpon Chanwirat⁴,
and Aree Pawattana⁵

^{1,2,3,4,5}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2,3,4,5}Faculty of Education Northeastern University

อีเมล: pornpimon.chu@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

8 มิถุนายน 2565

5 ธันวาคม 2565

21 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ของTQF คุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 และ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ แบบประเมินคุณลักษณะและทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียนที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาของนักศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 82.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.93 และ จำนวนนักศึกษาร้อยละ 95.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการประเมินมาตรฐานการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำดังนี้ ทักษะทางปัญญา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบและด้านความรู้ สำหรับผลการประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่

21 ในการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นนักศึกษาต่อชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำคือ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ ลักษณะรูปแบบชุดสร้างความรู้ และลักษณะของเนื้อหา

คำสำคัญ : ชุดการสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์, การเรียนรู้ของนักศึกษา, คุณลักษณะและทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่21

ABSTRACT

The purpose of this research was to determine the learning outcomes, aspects of the Teaching Quality Framework (TQF) learning standards of students, characteristics and skills of students in the twenty-first century, and the opinions of students toward learning with an e-book knowledge construction package for teachers in social studies learning management for elementary teachers. The target group comprised students in the field of primary education of the Faculty of Education, Northeastern University, Khon Kaen province, Thailand. The research tools consisted of a student achievement test, learning standard assessment form, twenty-first century student's characteristics and skills assessment form, and opinion questionnaire on the e-book knowledge construction package for teachers in learning management. The statistics analysis was percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the mean scores of the grades obtained with the e-book knowledge construction package of the students was 82.50 with 95% passing the specified criteria of 70% to meet the research objectives. The overall learning standard assessment result was at the highest level and classified by the aspects in order from the high to low mean as follows: intellectual skills, morality, ethics, numerical analysis skills, communication and information technology, learning management science skills, interpersonal skills, and responsibility and knowledge. The assessment of the skills characteristics and competencies in the twenty-first century in learning management with a knowledge construction package was based on the concept of the constructivist theory, and overall was at the highest level. The students' opinions on the e-book knowledge construction package were at the highest level and classified by the aspects in order from the high to low mean as follows: nature of learning activities, characteristics of the knowledge construction package, and finally the nature of the content.

Keywords: E-book Knowledge Construction Package, Constructivist Theory, Learning of Students, Characteristics and Skills of Students in the Twenty-First Century

บทนำ

ทศวรรษที่ 21 ของเด็กไทย ซึ่งในด้านองค์ประกอบทักษะการเรียนรู้และการคิด นอกจากเรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการแล้ว นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักวิธีเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรู้จักใช้สิ่งที่เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ทักษะการเรียนรู้และการคิด ประกอบด้วยการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสรรค์และการผลิตนวัตกรรม ทักษะการทำงานร่วมกัน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข.(2558) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้พัฒนาและกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นหลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) โดยมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา ,2561) สำหรับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) กำหนดไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เกิดทักษะและสมรรถนะที่พึงประสงค์, มุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนสร้างความร่วมมือไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เร่งพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่าความสามารถของนักศึกษาในการใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน ความสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการสื่อสารของนักศึกษาโดยเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และคุณลักษณะตามศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องเป็นแกนนำในการเชื่อมโยงงานวิจัยลงสู่พื้นที่จริงผ่านกระบวนการผลิตบัณฑิต การบริการวิชาการแก่ชุมชน เน้นการเปลี่ยนกรอบแนวคิดกระบวนการทัศน์ของบัณฑิต ให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาใน ด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) ความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากจากชีวิตจริง กระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริงหรือเรียกกันว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) (สุมาลี ชัยเจริญ, 2551) ในขณะเดียวกันมีนักจิตวิทยาที่โด่งดังทางการศึกษาคือ Piaget (1952) ได้นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ที่สร้างขึ้น ตัวอย่างเช่น เขาพบว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 3 เดือน จำไม่ได้ว่าวัตถุอยู่ที่ไหน เขาจะจับนาฬิกาไว้ข้างหน้าเด็ก แล้วค่อยๆ ลากนาฬิกาออกจากภาพ เมื่อลูกของเขายังเล็ก พวกเขาไม่มี “ความคงทนถาวร” ดังนั้นเมื่อนาฬิกากลับมา พวกเขาประหลาดใจ

แต่เมื่ออายุมากขึ้น เขาพบว่าสามารถติดตามวัตถุได้ เขาสรุปว่ามนุษย์ “แยกแยะระหว่างการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเหล่านี้และการเปลี่ยนแปลงของสภาพจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่เป็นอยู่ทุกขณะปรากฏแก่สายตาของเรา อีกประการหนึ่ง ความแตกต่างสองประการนี้นำไปสู่ลักษณะความคงทนของกรอบแนวคิดหลัก (Permanence Characteristic of the Object Concept) บังอร ดวงอัน (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาจากภายในของนักเรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อนโดยมีการนำความเข้าใจจากเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure or Schema) ในขณะเดียวกันเมื่อครูสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยชุดสร้างความรู้ มีผลสะท้อนให้การเรียนรู้จากชุดการสร้างความรู้ที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งส่งผลสำเร็จต่อนักเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะคิดที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (อารีย์ พาวัฒนา พรพิมล ชูสอน และสมหวัง นิลพันธ์, 2564) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนที่สนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่สามารถช่วยส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ จัดโอกาสจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการ ให้เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของนักเรียน โดยมีนักเรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อน โดยพยายามทำความเข้าใจกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนเองพบมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) หรือที่เรียกว่าสกีมาและคอนสตรัคติวิสต์ยังเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับรู้และเป้าหมายของการสอน จะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ หลักการคอนสตรัคติวิสต์จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล สุมาลี ชัยเจริญ (2551) สภาพปัญหาผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาเอกชนรวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ยังต้องมีการเร่งพัฒนาร่วมกันทุกภาคส่วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจนำหลักการของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) มาเป็นแนวคิดในการออกแบบชุดสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา (Social Studies of Learning Management for Elementary Education Teachers) ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี และด้านวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสมรรถนะและเจตคติเกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดการสร้างความรู้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครู ในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ TQF 6 ด้านของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและทักษะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 คน ปีการศึกษา 2564 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้รายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories)
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ 2) มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา 3) คุณลักษณะทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และ 4) ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

แบบแผนการทดลอง

ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental designs) โดยใช้กลุ่มเป้าหมายในการทดลองเพียงกลุ่มเดียว วัดผลเฉพาะหลังการทดลองครั้งเดียว

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาชุดสร้างความรู้ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) เป็นคู่มือครูในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาจำนวน 7 แผนการเรียนรู้

1.1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู ประถมศึกษาจากหลักการและ แนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ตามแผนการเรียนรู้ 7 แผน ประกอบด้วยชุดความรู้ จำนวน 7 ชุด ดังนี้ องค์ประกอบของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู ประถมศึกษา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู ประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการสอนสังคมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและการออกแบบ แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของ กิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู ประถมศึกษาจากหลักการและแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย ชุดสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู ประถมศึกษา แบบทดสอบมี 2 ตอนคือเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และเป็นแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ รวม 40 คะแนน ใช้ Content Validity จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาค่า ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) มีค่าระหว่าง 0.80-1.00

3. แบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และแบบปลายเปิด (Open – Ended Form)

4. แบบประเมินคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้าง ความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย ประเด็นการประเมินด้านคุณลักษณะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 จำนวน 10 ข้อ ด้านทักษะ ของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 จำนวน 10 ข้อ และด้านสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ด้าน ซึ่ง เป็นการประเมินคุณภาพแบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ แบบปลายเปิด (Open – Ended Form)

5. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา แบบมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และแบบปลายเปิด (Open – Ended Form) ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านคุณลักษณะของ ชุดการสร้างความรู้ และ ด้านลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงและแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1.2 จัดแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน ซึ่งผู้เรียนต่อกลุ่มได้มาจากการศึกษาพื้นฐานผลการเรียนรู้ในการเรียนของภาคเรียนที่ 2 โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะมีผลการเรียนคละกัน

1.3 ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้จากชุดสร้างความรู้จำนวน 7 ชุด ตามแผนการเรียนรู้ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (มคอ.3) ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย

ชุดความรู้ที่ 1 องค์ประกอบของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ชุดความรู้ที่ 2 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชุดความรู้ที่ 3 หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชุดความรู้ที่ 4 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรมและการออกแบบ

ชุดความรู้ที่ 5 แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ชุดความรู้ที่ 6 การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

ชุดความรู้ที่ 7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา ศึกษาสถานการณ์ปัญหา (Problem Base)

2) ขั้นส่งเสริมและช่วยเหลือในการสร้างความรู้ ค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาแก้ไขสถานการณ์ปัญหาจากคลังความรู้ (Resource) และจากฐานความช่วยเหลือ (Scaffolding) ในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ปัญหาและภารกิจได้

3) ขั้นแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย การเรียนแบบร่วมมือ (Collaboration) ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม บันทึกผลการปฏิบัติการกิจกรรมเรียนรู้ลงในแบบบันทึกภาระกิจการเรียนรู้และนำเสนอผลงานการปฏิบัติการกิจกรรมเรียนรู้หน้าชั้นเรียนแล้วร่วมกันเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละภารกิจ

4) ขั้นร่วมสรุปแนวคิด ผู้เรียนสรุปความเข้าใจออกมาโดยการตอบคำถามสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นำมา สร้างเป็นความรู้ด้วยตนเอง

2. หลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียนในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.2 ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

2.3 ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

2.4 ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) และจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการเรียนของผู้เรียน มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้แบบประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ นำค่าคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

2. แบบประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ในรายวิชา การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาหลังจากการเรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ นำความถี่ของข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าเฉลี่ย ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและนำข้อมูลจากคำถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ตีความและสรุปเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. แบบประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theories) หลังเรียนนำความถี่ของข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เชิงปริมาณและนำข้อมูลจากคำถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ตีความและสรุปเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อชุดสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ หลังเรียนนำความถี่ของข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เชิงปริมาณและนำข้อมูลจากคำถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ตีความและสรุปเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียน เท่ากับ 82.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.93 และ จำนวนนักศึกษาร้อยละ 95.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ที่มีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ระดับมากที่สุด ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา

จำนวน นักศึกษา	คะแนนสอบผล			ค่าเฉลี่ย	ร้อยละของ ค่าเฉลี่ย	การผ่านเกณฑ์ของ นักศึกษา (ร้อยละ 70)	
	สัมฤทธิ์ทางการเรียน					จำนวน	ร้อยละ
	คะแนนเต็ม	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด				
20	100	93	67	82.50	82.50	19	95.00

ผลการประเมินมาตรฐานการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.25) และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำดังนี้ ด้านทักษะทางปัญญา นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และนำองค์ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษามีความกล้าหาญและแสดงออกทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถวินิจฉัยจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยความถูกต้องเหมาะสมกับสังคม มีจิตสำนึกในการธำรงความโปร่งใสของสังคมและประเทศชาติ ต่อต้านความไม่ถูกต้อง ไม่ใช่ข้อมูลบิดเบือน หรือการลอกเลียนผลงาน ด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบและด้านความรู้ตามลำดับ

ผลการประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.26) เมื่อจำแนกรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานและสิ่งของเครื่องใช้ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการสื่อสาร นักศึกษา

สามารถใช้คำพูดเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์
ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และคุณลักษณะตาม
ศตวรรษที่ 21 ตามลำดับ นอกจากนี้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปได้ดังนี้

1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างชีวิตมีความสุขยั่งยืน
ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นตัวอย่างให้คนรอบข้างและสังคมได้
2. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ พอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รู้จัก
สืบค้นข้อมูลมีทักษะในการสื่อสารและการใช้คอมพิวเตอร์ วางตัวอย่างเหมาะสม แก้ปัญหาได้ดีและมีความคิด
สร้างสรรค์
3. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ
เช่น ลดการใช้กระดาษ
4. มีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และนำความรู้ไปสร้าง
ชิ้นงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ
5. สามารถนำความรู้จากการใช้เทคโนโลยีไปใช้กับการผลิตสื่อในการสอนได้
6. การใช้นวัตกรรมที่ทันสมัยในการสร้างความรู้ในยุคปัจจุบันให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง
ผลการประเมินชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครู
ประถมศึกษา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.36) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่าอยู่
ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำดังนี้ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้
รองลงมาคือลักษณะรูปแบบชุดสร้างความรู้ และลักษณะของเนื้อหาตามลำดับ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆสรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ได้นำเสนอในชุดการสร้างความรู้ มีความเหมาะสมดังนี้
 - 1.1 เนื้อหาที่ได้มีการนำเสนอความรู้ มีการศึกษาค้นคว้ามาเป็นอย่างดีแล้ว
 - 1.2 เนื้อหาความรู้ที่ได้ศึกษา เป็นความรู้ที่ต้องเรียนตามหลักสูตรแกนกลางที่กำหนด
 - 1.3 ดึงดูดผู้เรียนได้ดีมาก ชุดหนังสือมีเนื้อหา ความรู้อย่างครบถ้วนสามารถนำไปสอนได้
 - 1.4 เนื้อหาครบครันเข้าใจง่าย จำง่ายนำไปใช้ได้จริง อย่างสร้างสรรค์
2. ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ในการสร้างความรู้ มีความเหมาะสมดังนี้
 - 2.1 สื่อที่ใช้ในการสร้างความรู้ เป็นเทคโนโลยีรุ่นใหม่ที่อำนวยความสะดวกต่อการศึกษาศึกษา สามารถ
ทำให้เราสืบค้นข้อมูลได้อย่างกว้างขวางรวดเร็วและแม่นยำ
 - 2.2 การสร้างสื่อสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ สามารถต่อยอดความรู้และนำไปสอนใน
รายวิชาได้
 - 2.3 สื่อจะช่วยสนับสนุนเพิ่มความรู้ ความเข้าใจและทำให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนมากขึ้น
 - 2.4 ทันสมัยใช้งานง่าย สะดวกสบายและน่าสนใจ
3. แหล่งข้อมูลที่น่าสนใจสนับสนุนการเรียนรู้พอเพียงที่จะสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหา มีดังนี้

3.1 แหล่งความรู้เราสามารถศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหาได้มีข้อมูลที่มากพอ น่าเชื่อถือโดยเฉพาะหลักสูตรแกนกลาง

3.2 เทคโนโลยีรุ่นใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็วในการสืบค้น

3.3 เนื้อหาการฝึกให้เผชิญสถานการณ์ ปัญหาและมีแนวทาง วิธีในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนได้

3.4 แหล่งข้อมูลสามารถหาได้จากสื่ออินเทอร์เน็ตหรืออื่นๆได้ สามารถนำมาแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้ ทำให้ค้นคว้าหาข้อมูลได้ง่ายขึ้น เพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน

4. ผู้เรียนได้อะไร จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามรูปแบบการเรียนรู้ มีดังนี้

4.1 จากการลงมือปฏิบัติและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามรูปแบบการเรียนรู้เกิดความเข้าใจ มีกระบวนการ มีระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน

4.2 ได้รับเนื้อหาที่เป็นความรู้และน่าสนใจ กระตุ้นให้มีความสนใจศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้ชีวิตและมีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีการทำงานเป็นทีม ได้รู้จักการวางแผนและแก้ปัญหาร่วมกัน

4.3 ได้รู้วิธีทำสื่อการสอนแบบใหม่ การทำห้องสอนในรูปแบบ 360 องศา ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม

4.4 ผู้เรียนได้รู้หลักการสังเกต มีความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และมีสมรรถนะตามยุคปัจจุบัน

4.5 ได้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น รู้จักวิเคราะห์และสืบค้นข้อมูล การแก้ปัญหาร่วมกันกับสมาชิกในทีมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4.6 ได้เนื้อหาที่ตรงตามหลักสูตรแกนกลาง ได้ร่วมทำงานเป็นทีมตลอดการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วน

4.7 ได้ฝึกการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาหาความรู้มาจัดทำข้อมูลและฝึกการใช้ระบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความทันสมัยต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.8 ฝึกการทำงานเป็นทีม มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือกันในทีม มีทักษะการแก้ปัญหาสามารถเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

4.9 ได้เนื้อหาที่มีความเหมาะสมเข้าใจง่าย ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ลดเวลาในการเรียนได้มากขึ้น

4.10 ได้ความรู้และเกิดทักษะเพื่อพัฒนาตนเองในกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book)

อภิปรายผล

ผลการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สำหรับครูประถมศึกษาของนักศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 95.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ดีมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนและนักศึกษา ทั้งก่อนเรียนและระหว่างเรียนมีการกำหนดกติกาและการทำงานร่วมกันตลอดทั้งกำกับติดตามงานตามใบงานและใบความรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ รุ่งลาวัลย์ จันทรวงทอง (2548) ที่พบว่า การเรียนจากชุดการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ จะมีพัฒนาการเรียนรู้ จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 73.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 70 และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ จารุณี ซามาตย์ (2552) ที่ว่าการนำเอาทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) มาใช้ออกแบบชุดการสร้างความรู้ที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ จะช่วยในการสร้างความรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง

ผลการประเมินมาตรฐานการเรียนรู้จากการเรียนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะด้านที่อยู่ในลำดับแรกคือ ด้านทักษะทางปัญญา นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผลและนำองค์ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือด้านคุณธรรม จริยธรรม นักศึกษามีความกล้าหาญและแสดงออกทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถวินิจฉัย จัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยความถูกต้องเหมาะสมกับสังคม มีจิตสำนึกในการธำรงความโปร่งใสของสังคมและประเทศชาติ ต่อด้านความไม่ถูกต้อง ไม่ใช่ข้อมูลบิดเบือนหรือการลอกเลียนผลงานตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการจัดการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาสาขาวิชาการประถมศึกษามีแผนงานโครงการที่ส่งเสริมสนับสนุนทักษะต่างๆตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล ชูสอน และ ศิรารวรรณ ภูงามดี (2563) พบว่าแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล

ผลการประเมินคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ในการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะคุณลักษณะและสมรรถนะในลำดับแรกคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียน นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงานและสิ่งของเครื่องใช้ สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการสื่อสาร นักศึกษาสามารถใช้คำพูดเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และคุณลักษณะตามศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ตาม

มาตรฐานหลักสูตรได้กำหนดเป้าหมายด้านนี้เป็นสำคัญตลอดทั้งมีการออกแบบการจัดกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มให้นักศึกษาได้สืบค้นและนำเสนอผลงานอย่างหลากหลายโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายได้สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขยั่งยืน ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นตัวอย่างให้คนรอบข้างและสังคมได้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ พอเพียงมุ่งมั่นในการทำงาน รู้จักสืบค้นข้อมูลมีทักษะในการสื่อสารและการใช้คอมพิวเตอร์ วางตัวอย่างเหมาะสม แก้ปัญหาได้ดีและมีความคิดสร้างสรรค์ ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ลดการใช้กระดาษ มีความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และนำความรู้ไปสร้างชิ้นงานให้ทันสมัยอยู่เสมอและนำความรู้จากการใช้เทคโนโลยีไปใช้กับการผลิตสื่อในการสอนได้ สอนตลอดทั้งมีการใช้นวัตกรรมที่ทันสมัยในการสร้างความรู้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจารุณี ชามาศย์ (2552) พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูและแหล่งเรียนรู้ กล่าวแสดงออก มีการอภิปรายซักถาม สามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น และเป็นไปตาม พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ 27 กรกฎาคม 2524 อ้างถึงใน จารุณี ชามาศย์ (2552) ที่ว่า การส่งเสริมบุคคลให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ บุคลากรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริงและคุณธรรมอันจะเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ก่อเกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองในที่สุด

ผลการประเมินชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำดังนี้คือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบชุดสร้างความรู้ และเนื้อหาตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาขาวิชาการประถมศึกษารวมทั้งอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชาการมีแผนและเป้าหมายชัดเจนเพื่อมุ่งพัฒนาชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูเป็นนวัตกรรมสำคัญสำหรับนักศึกษาให้สามารถนำสู่การปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียนและมีข้อสรุปความคิดเห็นของนักศึกษาต่อชุดการสร้างความรู้ว่ามีการนำเสนอความรู้ที่มีการศึกษาค้นคว้ามาเป็นอย่างดีแล้ว ความรู้ที่ได้ศึกษาเป็นความรู้ที่ต้องเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง ดึงดูดผู้เรียนได้ดีมาก ชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีเนื้อหาความรู้ครบถ้วน เนื้อหาเข้าใจง่าย นำไปใช้ได้จริง นำติดตาม ตลอดจนนำไปใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนได้ แหล่งข้อมูลสามารถสืบค้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้ ทำให้ค้นคว้าหาข้อมูลได้ง่ายขึ้น เพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็นตลอดทั้งได้ความรู้และเกิดทักษะเพื่อพัฒนาตนเองในกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัทร จินปฐ (2546) ที่ว่า ผู้เรียนได้ร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการอภิปรายเสนอความคิดเห็น ให้เหตุผลซึ่งกันและกัน และแบ่งปันความคิดกับคนอื่น ๆ มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน มีความกระตือรือร้น ทำหายในการแก้ปัญหาที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นจริง และ

ครูคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมาลี ชัยเจริญ (2545) ที่ว่า ครูทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสถานการณ์ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและเปิดโอกาสให้แสวงหาการเรียนรู้ตามใจชอบ มีความเป็นอิสระในการทำภารกิจตามสถานการณ์ปัญหาของแต่ละเรื่อง หากนักเรียนตอบไม่ตรงประเด็นหรือไม่เข้าใจ ครูก็จะเข้ามาให้คำแนะนำจนสามารถตอบคำถามจากภารกิจได้ถูกต้องตรงประเด็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำผลการวิจัยชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อขยายผลการวิจัยไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

1.2 การนำชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับครูในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาไปขยายผลควรคำนึงถึงบริบทความสอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการสร้างหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ชุดสร้างความรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลักสูตรแกนกลางสำหรับครูตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตร์บัณฑิตโดยหลักการมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำครู

เอกสารอ้างอิง

จารุณี ชามาตย์ (2552). การพัฒนาโมเดลสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บังอร ดวงอัน (2555). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ เรื่อง ชีวิตพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(4), 50-60.

พรพิมล ชูสอน และ ศิรารรรณ งามมดี. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 6(2), 61-72.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3). ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา. (2565). *มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>

- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- รุ่งลาวัลย์ จันทรวงทอง. (2548). ผลของชุดการสร้างความรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่ององค์ประกอบศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). Literacy ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.onec.go.th/index.php/page/view/Newseducation/3081>
- สุภัทร จีนบุ. (2546). ผลของการเรียนรู้จากสื่อบนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ในวิชาสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2545). ทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. ขอนแก่น: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). เทคโนโลยีการศึกษา:หลักการทฤษฎี สู่ปฏิบัติ. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- สุมาลี ชัยเจริญ อิศรา ก้านจักร และสุชาติ วัฒนชัย. (2550). การคิดเชิงเหตุผลของผู้เรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพด้านการคิดของทรัพยากรมนุษย์. วารสารเทคโนโลยีทางปัญญา, 2(1), 37-48.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2550). ทักษะการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : ซี.ซี.นอลลิติจลิคส์.
- อารีย์ พาวัฒนา พรพิมล ชูสอน และสมหวัง นิลพันธ์.(2564). การศึกษาการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง จำนวนที่มากกว่า 1000 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด และวิธีการศึกษาชั้นเรียน. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(3), 301–316.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. United States: International Universities Press, Inc.

ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถ
ในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Impact of Sustainability Management Disclosures on the Profitability of
Agro and Food Industry Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand

สัมฤทธิ์ ศรีคะเนรัตน์

Samrith Sirikanerat

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Faculty of Business Administration North Eastern University

อีเมล: samrith.sir@neu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received)

26 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

14 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

21 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีขอบเขตการศึกษาจำกัดเฉพาะปี พ.ศ. 2564 กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำนวน 67 บริษัท รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี ฐานข้อมูล SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report) รายงานประจำปี รายงานความยั่งยืนของบริษัท คู่มือการแสดงผลข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน (ESG Metrics) สำหรับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า 1) การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) 2) การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) และ 3) การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : การเปิดเผยข้อมูล, การจัดการความยั่งยืน, ตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน, ความสามารถในการทำกำไร

ABSTRACT

The purpose of this research was to study impacts of sustainability management disclosures on profitability of agricultural industry and food industry companies listed on the Stock Exchange of Thailand. The scope of the study was limited to the year 2021. The sample size consisted of 67 agro and food industry companies. Data were collected from the annual report of the SETSMART database of the Stock Exchange of Thailand, annual information disclosure form (Form 56-1 One Report), annual report, company sustainability report, sustainability management disclosure guide and sustainability indicators (ESG Metrics) for agricultural industry and food industry companies by the Stock Exchange of Thailand. The statistics used for analyzing were descriptive statistical analysis, correlation coefficient analysis and multiple regression analysis. At the statistical significance level of 0.05, the first research finding showed that the disclosure of environmental sustainability management information and the type of audit firm had a positive impact on profitability in terms of return on equity (ROE). Secondly, the disclosure of environmental sustainability management information and the type of audit firm had a positive impact on profitability in terms of return on total assets (ROA). Thirdly, the sustainability management disclosures were not related to profitability in terms of gross profit margin (GPM). Lastly, the disclosure of environmental sustainability management information type of audit firm and the proportion of shareholding of major shareholders had a positive effect on profitability in terms of net profit margin (NPM).

Keywords: Disclosures, Sustainability Management, ESG Metrics, Profitability

บทนำ

นับแต่ปี พ.ศ. 2542 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้นำร่องประชาสัมพันธ์ให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดีของกิจการในรายงานประจำปีของตนเอง ซึ่งในรายงานดังกล่าวได้รวมเอาการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การรายงานเป็นเพียงการรายงานตามความสนใจ (สถาบันไทยพัฒนา, 2565) จนกระทั่งปี พ.ศ.2549 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเปลี่ยนหลักการในการเปิดเผยใหม่โดยให้ผู้บริหารแต่ละกิจการควรมีนโยบายเกี่ยวกับหัวข้อสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านการรายงานข้อมูลด้านความยั่งยืน (Sustainability Information) และส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565) เพื่อให้สะท้อนการดำเนินการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจเพื่อความยั่งยืน

โดยแสดงถึงนโยบาย ผลกระทบ และผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ลงทุนและผู้ใช้อ้างอิงได้เห็นถึงมุมมองการดำเนินธุรกิจในมิติที่กว้างกว่าข้อมูลทางการเงิน โดยเพิ่มมุมมองทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือ ESG (Environmental, Social and Governance) การเปิดเผยข้อมูล ESG ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความไม่สมดุลของข้อมูล และเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน (Ellili, Nejla Ould Daoud, n.d. 2022) โดยที่ผู้บริหารแต่ละกิจการสามารถแสดงรายงานเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนมากกว่ารายงานตามข้อกำหนด (ปิยะดา เนตรสุวรรณ, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต และ ภูริทัต อินยา, 2565) ของตลาดหลักทรัพย์ได้

อุตสาหกรรมเกษตรและ อุตสาหกรรมด้านอาหารของประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมมีศักยภาพสูงในการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรที่มั่นคง ทำให้มีผลผลิตที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปได้อย่างหลากหลาย อุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมเกษตรเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างมาก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565) และเป็นอุตสาหกรรมที่นักลงทุนต้องการทราบข้อมูลผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของธุรกิจ ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของธุรกิจจำเป็นต้องแสดงข้อมูลความเสี่ยงและประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ครอบคลุมประเด็นด้าน ESG ของกลุ่มอุตสาหกรรมด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565)

จากความต้องการของผู้ลงทุนที่มีต่อข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงข้อมูลทางการเงิน การลงทุนเพื่อสร้างการเติบโตของธุรกิจ (จิรัญญา ตาวงษ์ และจิรพงษ์ จันทรงาม, 2565) เท่านั้น ผู้ลงทุนได้ให้ความสำคัญของข้อมูลที่มีใช้ตัวเลขทางการเงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะข้อมูลดังกล่าวสามารถบ่งชี้ถึงโอกาสและความเสี่ยง รวมทั้งขีดความสามารถขององค์กรที่มีต่อผลประโยชน์ในอนาคตของบริษัท (สถาบันไทยพัฒนา, 2565) การเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพและโปร่งใสเป็นกลไกที่หลายประเทศให้ความสนใจ เพราะการเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพและโปร่งใสอาจนำมาใช้ปกป้องและคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิตารีย์ สินจรรุณศักดิ์, 2554) ทั้งนี้ลักษณะของ การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม (ปิยะดา เนตรสุวรรณ, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต และ ภูริทัต อินยา, 2565) การเปิดเผยข้อมูลประสิทธิภาพ ESG ขององค์กร ขึ้นอยู่กับลักษณะทางอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน (Gholami et al., 2022) ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจในศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลที่มีใช้ตัวเลขทางการเงินผ่านการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม (E) มิติสังคม (S) และมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ (G) ที่มีต่อผลการดำเนินงานโดยวัดจากอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) (โฆษิตา เปสตันยี และ ขวัญกมล ดอนขวา, 2561) โดยมีตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (PSMS) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) ซึ่งข้อมูลในงานวิจัยนี้มีประโยชน์โดยสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินการจัดการความยั่งยืน เพื่อแสดงถึง ความโปร่งใสและสร้าง

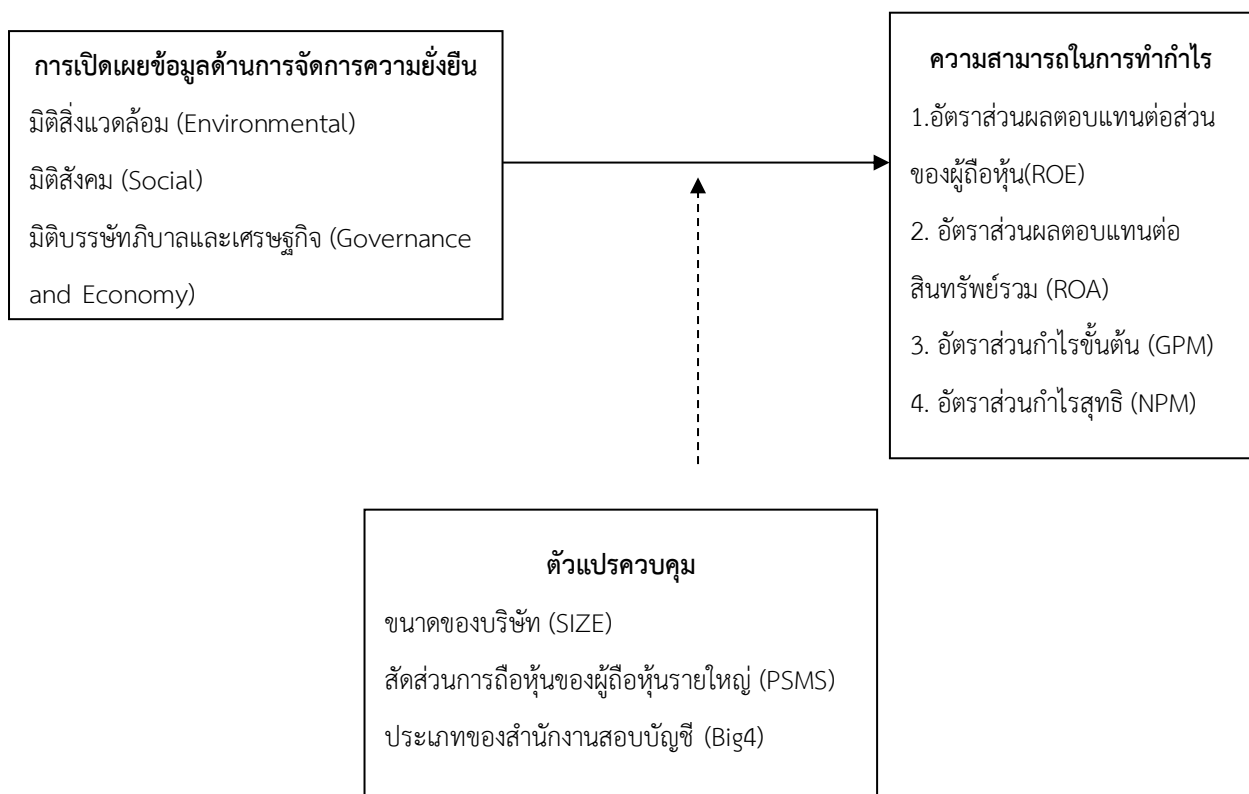
ความน่าเชื่อถือให้นักลงทุน อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้นักลงทุนและผู้สนใจสามารถนำความรู้และความเข้าใจที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ประกอบเป็นแนวทางในการตัดสินใจในการเลือกลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจนนำมาซึ่งตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งในส่วนของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ประชากร คือ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Agro and Food Industry) ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564 จำนวน 71 บริษัท โดยเก็บรวบรวมจาก SET-SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเนื่องจากข้อจำกัดทางข้อมูล ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ ได้แก่ บริษัทในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่มีข้อมูลครบถ้วนในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 67 บริษัท

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม (Environmental) มิติสังคม (Social) และมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ (Governance and Economy)
2. ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) และอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM)
3. ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (PSMS) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้กระดาดำทำการที่ออกแบบไว้สำหรับเก็บข้อมูลของบริษัทเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและข้อมูลของบริษัทตามตัวแปรอิสระที่ได้กำหนดไว้จากรายงานประจำปีในปี 2564 และในฐานข้อมูล SET Smart ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ส่วนที่ 2 สำหรับวัดปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยจัดทำกระดาดำทำการ checklist ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็น 2 ส่วน กระดาดำทำการส่วนแรกเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน โดยอ้างอิงจากเอกสารแนะนำตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน (ESG Metrics) เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แบบ 56-1 One Report (สำหรับรอบปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2564 เป็นต้นไป) และคู่มือการแสดงผลข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน เพื่อให้ครอบคลุมตัวชี้วัดหลัก ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ รวมทั้งสิ้น 53 คำถาม โดยให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลในแต่ละหัวข้อเท่ากับ 1 คะแนน หากบริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามที่กำหนด และได้รับคะแนนเท่ากับ 0 คะแนน หากบริษัทไม่มี

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนตามที่กำหนด กระจาดฯ ทำการส่วนที่สอง เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนกำไรขั้นต้น และอัตราส่วนกำไรสุทธิ โดยรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินจาก SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตรวจสอบความถูกต้องของกระจาดฯ ทำการเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงภายนอกที่ไม่ใช่นักวิจัย สรุปผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออภิปรายผลจากการวิจัยให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลจากการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูล 56-1 One Report สำหรับปี 2564 เพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปร โดยแสดงผลในรูปความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าสูงสุดค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม (Environmental) มิติสังคม (Social) มิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ (Governance and Economy) และความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return On Asset) อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Gross Profit Margin) และอัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit Margin) โดยมีตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย ขนาดของบริษัท (Size) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (Proportion of Shareholding of Major Shareholders) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4)

2. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเพื่อตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) โดยผู้วิจัยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทดสอบไม่มากกว่า 0.80 (อนุดิ คุณแก้ว, 2560)

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์และผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยแสดงเป็นรูปแบบสมการ Regression

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	ส่วนเบี่ยงเบน			
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ขนาดของกิจการ (SIZE)	670.04	842,680.62	29,648.20	112,665.21
สัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (PSMS)	23.05	98.09	59.77	17.44
มิติสิ่งแวดล้อม (Env.)	8.00	92.00	61.94	21.03
มิติสังคม (Soc.)	33.00	90.00	59.84	13.90
มิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ (Gov.)	11.00	78.00	44.44	12.98

จากตารางที่ 1 ขนาดของกิจการโดยวัดจากมูลค่าของสินทรัพย์รวม พบว่า มูลค่าสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ยเท่ากับ 29,648.20 ล้านบาท ขนาดของกิจการที่มีมูลค่าสินทรัพย์รวมต่ำสุดเท่ากับ 670.04 ล้านบาท และขนาดของกิจการที่มีมูลค่าของสินทรัพย์รวมสูงที่สุดกับ 842,680.62 ล้านบาท

สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่า สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 59.77 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 23.05 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด และสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ มีสัดส่วนมากที่สุดเท่ากับร้อยละ 98.09 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.94 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมต่ำสุด คิดเป็น ร้อยละ 8 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย และ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 92 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย

การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสังคมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสังคมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 59.84 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสังคมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสังคมต่ำสุด คิดเป็น ร้อยละ 33.00 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสังคมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย และ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสังคมสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 90.00 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติสังคมทั้งหมดที่ควรเปิดเผย

การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.44 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจทั้งหมดที่ควรเปิดเผย การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 11 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจทั้งหมดที่ควรเปิดเผย และ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 78.00 ของข้อมูลการจัดการด้านความยั่งยืนในมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจทั้งหมดที่ควรเปิดเผย

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของประเภทสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (BIG4)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
ตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชี BIG4	12	17.90
ตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น	55	82.10
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ประเภทสำนักงานสอบบัญชี พบว่า บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 82.10 มีการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีที่อยู่ในกลุ่ม BIG4 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 17.90 มีการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	ส่วนเบี่ยงเบน			
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	-34.10	42.78	7.59	15.13
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)	-20.40	36.92	7.40	10.40
อัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM)	-64.86	30.07	3.03	14.77
อัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM)	4.29	64.10	25.60	16.17

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.59 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ -34.10 และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) สูงสุดเท่ากับร้อยละ 42.78 ด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.40 ค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -20.40 และมีค่าสูงสุด

อยู่ที่ร้อยละ 36.92 ด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.03 มี โดยมีอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) ต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -64.86 และมีอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) สูงสุดเท่ากับร้อยละ 30.07 และด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 25.60 โดยมีอัตราส่วนกำไรสุทธิต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 4.29 ค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 64.10

2. การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน เพื่อตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) โดยการใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งค่าสหสัมพันธ์ไม่ควรเกิน 0.80 (อนติ คุณแก้ว, 2560)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

	SIZE	PSMS	BIG4	AGES	E	S	G
SIZE	1.000						
PSMS	-0.131	1.000					
BIG4	0.105	0.173	1.000				
E	0.144	0.104	0.081	-0.234	1.000		
S	0.068	0.010	0.212	-0.148	0.404**	1.000	
G	0.162	0.060	-0.034	-0.164	0.499**	0.480**	1.000

** ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.01 (2-tailed)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ในปี 2564 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดตามตารางที่ 4 ไม่มีตัวแปรอิสระใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.80 เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการทดสอบ อยู่ในช่วงต่ำสุด เท่ากับ -0.234 และสูงสุดเท่ากับ 0.499 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ จึงไม่เกิดปัญหา Multicollinearity สามารถนำตัวแปรอิสระทั้งหมดเข้าสู่ตัวแบบสมการถดถอยพหุคูณ

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3.1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไร ด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-16.716	9.949		-1.680	0.098		
E	25.080	9.706	0.349	2.584	0.012**	0.703	1.422
S	-11.729	14.918	-0.108	-0.786	0.435	0.681	1.467
G	3.800	16.675	0.033	0.228	0.821	0.626	1.597
SIZE	-0.330	0.312	-0.125	-1.059	0.294	0.925	1.081
PSM	0.080	0.102	0.092	0.781	0.438	0.925	1.082
BIG4	11.976	4.730	0.306	2.532	0.014**	0.877	1.140
R = 0.481 R ² = 0.232 Adj R ² = 0.155 Durbin-Watson = 1.296 Sig. F = 0.012							

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน ประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม (E) มิติสังคม (S) มิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ (G) และความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ค่า P-Value การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี อยู่ที่ 0.012 และ 0.014 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีสามารถพยากรณ์ตัวแปรความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ได้ร้อยละ 23.20 ($R^2 = 0.232$) จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งซึ่งเป็นคะแนนมาตรฐาน (β) ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี มีค่าเท่ากับ 0.349 และ 0.306 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$ROE = 0.349E + 0.306BIG4$$

3.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	Unstandardized		Standardized		Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients	t		Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-7.312	6.760		-1.082	0.284		
E	18.495	6.594	0.374	2.805	0.007**	0.703	1.422
S	-11.423	10.135	-0.153	-1.127	0.264	0.681	1.467
G	0.516	11.329	0.006	0.046	0.964	0.626	1.597
SIZE	-0.222	0.212	-0.122	-1.047	0.299	0.925	1.081
PSM	0.046	0.069	0.077	0.664	0.509	0.925	1.082
BIG4	9.064	3.214	0.337	2.820	0.006**	0.877	1.140
R = 0.499 R ² = 0.249 Adj R ² = 0.174 Durbin-Watson = 1.370 Sig. F = 0.007							

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน และความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ค่า P-Value การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน มิติสิ่งแวดล้อม (E) ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี อยู่ที่ 0.007 และ 0.006 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีสามารถพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ได้ร้อยละ 24.90 ($R^2 = 0.249$) จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งซึ่งเป็นคะแนนมาตรฐาน (β) ของ การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน มิติสิ่งแวดล้อม (E) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) มีค่าเท่ากับ 0.374 และ 0.337 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$ROA = 0.374E + 0.337BIG4$$

3.3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไร ด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM)

ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	Unstandardized		Standardized		Collinearity		
	Coefficients		Coefficients		t	Sig.	Statistics
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	14.775	11.759			1.256	0.214	
E	-14.285	11.471	-0.186		-1.245	0.218	0.703
S	6.327	17.631	0.054		0.359	0.721	0.681
G	23.344	19.708	0.187		1.184	0.241	0.626
SIZE	-0.260	0.368	-0.092		-0.706	0.483	0.925
PSM	0.026	0.121	0.028		0.218	0.828	0.925
BIG4	5.283	5.591	0.126		0.945	0.348	0.877
R = 0.245 R ² = 0.060 Adj R ² = 0.034 Durbin-Watson = 1.656 Sig. F = 0.700							

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสถิติทดสอบ F เป็นการทดสอบว่าตัวแปรตามจะขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ แบบจำลองโดยรวมมีค่า p-value 0.700 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ($p > 0.05$) สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย มิติสิ่งแวดล้อม (E) มิติสังคม (S) และมิติบรรษัทภิบาลและเศรษฐกิจ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่ส่งผลต่อความสามารถทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP)

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกับความสามารถในการทำกำไรด้านด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	Unstandardized		Standardized		Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients	t		Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-31.159	8.345		-3.734	0.000		
E	33.952	8.142	0.484	4.170	0.000***	0.703	1.422
S	-4.187	12.513	-0.039	-0.335	0.739	0.681	1.467
G	-14.274	13.987	-0.125	-1.021	0.312	0.626	1.597
SIZE	-0.252	0.261	-0.097	-0.964	0.339	0.925	1.081
PSMS	0.179	0.086	0.211	2.088	0.041**	0.925	1.082
BIG4	14.250	3.968	0.373	3.591	0.001***	0.877	1.140
R = 0.658 R ² = 0.433 Adj R ² = 0.376 Durbin-Watson = 1.931 Sig. F = 0.000							

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

***ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน และความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ค่า P-Value การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน มิติสิ่งแวดล้อม (E) ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) ส่วนสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการทำกำไรด้านด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้ ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (PSMS) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) สามารถพยากรณ์ตัวแปรความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP) ได้ร้อยละ 43.30 ($R^2 = 0.433$) จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยซึ่งซึ่งเป็นคะแนนมาตรฐาน (β) ของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม (E) สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ (PSMS) และประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) มีค่าเท่ากับ 0.484 0.211 และ 0.373 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$NMP = 0.484E + 0.211PSMS + 0.373BIG4$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ามีหลายมิติที่มีผลกระทบเชิงบวกและไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน (ESG) ต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมิติสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่า ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ได้แก่ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี กล่าวคือ หากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมิติสิ่งแวดล้อมเพิ่ม 1 หน่วย และการเลือกประเภทของสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น 0.655 หน่วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์ โปษกรณัฐ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การเปิดเผยข้อมูลรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ ด้านมุมมองภายใน(อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และงานวิจัยของ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Alareeni, & Hamdan (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของ ESG ต่อผลประกอบการของบริษัทจดทะเบียนใน S&P 500 ของสหรัฐฯ ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มขึ้นของระดับการเปิดเผย ESG, EVN จะทำให้ ROA และ ROE สูงขึ้น

2. จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน (ESG) ต่อความสามารถในการทำกำไรด้านผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมิติสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่า ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ได้แก่ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี กล่าวคือ หากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมิติสิ่งแวดล้อมเพิ่ม 1 หน่วย และการเลือกประเภทของสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 0.711 หน่วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar, & Firoz, (2022) ได้ศึกษาเรื่อง ผลประกอบการทางการเงินมีคุณค่าต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG) หรือไม่? มุมมองการเปิดเผยด้านความยั่งยืนขององค์กร พบว่ามีความเชื่อมโยงเชิงบวกที่สำคัญระหว่างการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมกับ ROA และ ROCE ที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.10 นอกจากนี้ งานวิจัยของ Alareeni, & Hamdan (2020) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของ ESG ต่อผลประกอบการของบริษัทจดทะเบียนใน S&P 500 ของสหรัฐอเมริกาผลการวิจัยพบว่าการเพิ่มขึ้นของระดับการเปิดเผย ESG, EVN จะทำให้ ROA และ ROE สูงขึ้น

3. จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน (ESG) ต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกเล็กน้อย ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM) ของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของทริยา พงษ์พันธุ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมและบรรษัทภิบาลขององค์กรกับผลประกอบการทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจพลังงานที่อยู่ในดัชนี SET 50 พบว่า การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลขององค์กรกับผลประกอบการทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรขั้นต้น (GPM)

4. จากการวิเคราะห์ผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน (ESG) ต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NMP) พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกเล็กน้อย ส่งผลบวกเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิของกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่า ตัวแปรควบคุมที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการทำกำไรด้านอัตราส่วนกำไรสุทธิ ได้แก่ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี และสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ กล่าวคือ หากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนมีผลเชิงบวกเล็กน้อยเพิ่ม 1 หน่วย การเลือกประเภทของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) เพิ่ม 1 หน่วย และสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพิ่ม 1 หน่วย ส่งผลให้อัตราส่วนกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น 1.068 หน่วย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ปิ่นแก้ว และ จิรพงษ์ จันทรงาม (2565) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและลักษณะเฉพาะของกิจการส่งผลต่อความสามารถในการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรสุทธิ (NPM) ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของวิภาดา ภาโนมัย และณรงค์นิตย์ จันทรจรัส (2559) เรื่องโครงสร้างคณะกรรมการบริหารกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนจำนวนหุ้นที่ถือโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของบริษัท

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาผลกระทบของการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท โดยเฉพาะข้อมูลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น นอกจากข้อมูลทางด้านการเงินแล้ว การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ (Environmental, Social and Governance หรือ ESG) นับเป็นกระบวนการสำคัญที่สร้างความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือขององค์กรต่อผู้ลงทุน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพของการเปิดเผยและรายงานข้อมูลด้านความยั่งยืนที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการใช้ข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสีย สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่งเสริมการรายงานข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืนทุกมิติให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยเป็นการใช้ข้อมูลในอดีตมาวิเคราะห์ ดังนั้น นักลงทุนควรติดตามงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในทุกไตรมาสเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ปัจจุบันและลดความเสี่ยงในการลงทุน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้สนใจจะศึกษาผลกระทบบริษัทในกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถศึกษาเพิ่มเติมโดยวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระดับหรือคุณภาพของการแสดงรายการเปิดเผยข้อมูลด้านการจัดการความยั่งยืน โดยเปรียบเทียบกับปี 2565 เป็นต้นไป รวมถึงศึกษาในกลุ่มธุรกิจที่แตกต่างกันว่ามีผลของการวิจัยแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จิรัฐญา ตาวงษ์, และจิรพงษ์ จันทรงาม. (2565). ผลกระทบของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(1), 159-171.
- โฆษิตา เปสตันยี และ ขวัญมณ ดอนขวา. (2561). ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(2), 43-55.
- ฐิตารีย์ สันจรรุญศักดิ์. (2554). การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์)*, 1 (2), 38-47.
- ทริยา พงษ์พันธุ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมสังคมและบรรษัทภิบาลขององค์กรกับผลประกอบการทางการเงินของบริษัทหมวดธุรกิจพลังงานที่อยู่ในดัชนี SET 50. (สารนิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). *การส่งเสริม ESG สำหรับ บริษัทจดทะเบียน*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, <https://www.setsustainability.com/page/thai-thailand-sustainability-investment>.

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). *คู่มือการรายงานความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียน_กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร*. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2565, <https://www.setsustainability.com/libraries/1123/item/-esg-metrics>
- ปิยะดา เนตรสุวรรณ, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต, และภุริทัต อินยา. (2565). การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 39(1), 1-26.
- วิภาดา ภาโนมัย, และ นงคินิตย์ จันทร์จรัส. (2559). โครงสร้างคณะกรรมการบริหารกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนกลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 5 (2), 44-55.
- วิยะดา ปิ่นแก้ว, และ จิรพงษ์ จันทรงาม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและลักษณะเฉพาะของกิจการส่งผลต่อความสามารถในการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100). *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2). 155-170
- สถาบันไทยพัฒน์. (2565). *แนวทางการเปิดเผยข้อมูล ESG ตามแบบ 56-1 (ใหม่)*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565, <https://www.thaicsr.com/2020/09/esg-56-1.html>
- สุรีย์ โขษภรณ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*, 9 (2), 109-125.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2560). *สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alareeni, B. A., and Hamdan, A. (2020). ESG impact on performance of US S&P 500-listed firms. *Corporate Governance. The International Journal of Effective Board Performance*, 20(7), 1409–1428. <https://doi.org/10.1108/CG-06-2020-0258>
- Ellili, N. O. D. (2022). Impact of ESG disclosure and financial reporting quality on investment efficiency. *Corporate Governance. The International Journal of Effective Board Performance*, 22(5), 1094–1111. <https://doi.org/10.1108/CG-06-2021-0209>
- Gholami, A., Sands, J., and Shams, S. (2022). The Impact of Corporate ESG Performance Disclosure across Australian Industries. *Australasian Business, Accounting and Finance Journal*, 16(4), 180–200. <https://doi.org/10.14453/aabfj.v16i4.10>
- Kumar, P., and Firoz, M. (2022). Does Accounting-based Financial Performance Value Environmental, Social and Governance (ESG) Disclosures? A detailed note on a corporate sustainability perspective. *Australasian Accounting Business & Finance Journal*, 16(1), 41–72. <https://doi.org/10.14453/aabfj.v16i1.4>

อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในมิติประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว The Chiang Mai Local Food In History and Tourism

ทรงสุข บุญทาวงค์¹, นรพรรณ โพธิพิฤกษ์², รุ่งรติศ เมืองลือ³, อิศรีย์ ตียะพิพัฒน์⁴, และ
สลลธิพิย ตียาภรณ์⁵

Songsuk Boonthawong¹, Naraphan Potipruek², rungradith muanglue³,
Itsaree Tiyapiphat⁴, and Slinthip Tiyaporn⁵

^{1,2,3,4,5} อาจารย์ประจำหลักสูตรธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยฟาอีสเทิร์น

^{1, 2, 3,4,5} Lecturer in Tourism Business and Services, The Far Eastern University

อีเมล: songsuk.boontawong@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) วันที่แก้ไขบทความ (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

20 เมษายน 2565

17 พฤศจิกายน 2565

23 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

วัฒนธรรมอาหาร คือ การประดิษฐ์จากความตั้งใจของมนุษย์เพื่อเป็นเครื่องแสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่เน้นย้ำความแตกต่างจากสังคมอื่น ทั้งรูปลักษณ์อาหาร รูปแบบการรับประทาน ค่านิยมในรสชาติ หรืออื่นใดที่มีรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งวัฒนธรรมอาหารยังมีความสัมพันธ์ต่อระบบสังคมที่สะท้อนผ่านการกำหนดรูปแบบอาหาร การจัดสำรับอาหาร และวิสัยการรับประทาน ตลอดจนการถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ทางสังคมมาทุกยุคสมัย ดังเห็นได้ว่าอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่ยังคงดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวเชียงใหม่และลื่นไหลไปตามพลวัตหรือกระแสนิยมทางสังคมมาอย่างต่อเนื่อง และปัจจุบันวัฒนธรรมอาหารยังถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่จึงมีบทบาทต่อสังคมในมิติประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว

บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอการศึกษาวเคราะห์บทบาทอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในการตอบสนองต่อระบบสังคมทั้งในประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการทางสังคมศาสตร์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) พื้นฐานวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ 2) บทบาทอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ 3) อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในยุคการท่องเที่ยว และ 4) อาหารพื้นเมืองกับประสบการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์เป็นการตอกย้ำถึงการปรับเปลี่ยนบทบาทของอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะวัฒนธรรมอาหารในรูปแบบขันโตกที่ได้สะท้อนถึงอำนาจทางสุนทรียศาสตร์มีอิทธิพลต่อการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว ขณะที่วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือยังไม่เป็นที่

รับรู้มากนัก จึงควรนำมาส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพื่อสร้างประสบการณ์อาหารอาหารพื้นเมืองที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: อาหารพื้นเมือง, ขันโตก, อาหารพื้นเมืองในคุ้มเจ้านายฝ่ายเหนือ, การท่องเที่ยว, เชียงใหม่

ABSTRACT

Food culture is the product of human will which is invented for a living or to represent a cultural identity that emphasizes its distinction from other societies. In addition, food culture is related to food formulation, food preparation and eating habits as well as being used as a tool to respond to social situations for all periods. It can be seen that Chiang Mai local food is the part of the history that still exists in daily life of Chiang Mai people and it has been flowing with social dynamics or trends which is used to create tourism activities. Chiang Mai local food, therefore plays a role in society in the historical and tourism dimensions.

This article aims to present an analytical study of the Chiang Mai local food role for responding to social systems in both history and tourism of Chiang Mai Province. The content analysis method in terms of social science process, consists of 4 main areas; 1) Fundamental of Chiang Mai food culture, 2) Roles of Chiang Mai food, 3) Chiang Mai's food in tourism period, and 4) Local food and tourism experience in Chiang Mai. The results emphasize on the role of the local food as the food culture in terms of Khantok which reflects to the aesthetic power of creating the tourism experience. Since the local food culture has not been prosperous, this culture should be promoted for Chiang Mai tourism in order to create various kinds of local food.

Keywords: Local Food, Khantok, Chiang Mai Royal Cuisine, Tourism, Chiang Mai

บทนำ

“อาหารและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร” ได้ถูกบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์การเดินทาง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 น้ำพริกลงเรือที่ถูกคิดค้นขึ้นในลักษณะการเป็นรูปแบบหนึ่งของการถนอมอาหาร เพื่อให้การเดินทางไกลยังคงไว้ซึ่งประสบการณ์ที่มีคุณภาพ

บันทึกตอนหนึ่งของนายฮัลเลตต์ (Holt Samuel Hallett อ้างใน กรมศิลปากร, 2561) ที่มาเยือนเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2422 ได้บรรยายถึงสภาพร้านค้าและเพิงขายของสองข้างทางถนนจากกำแพงเมืองไปยังคุ้มหลวงกลางเวียงของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ไว้ว่า

“พืชผักนานาชนิดที่นำมาวางขายในตลาดส่วนใหญ่เป็นผักพื้นบ้านจำพวก มันเทศ มันแกว หัวหอม เห็ด แดงกวา พักทอง พักเขียว ถั่วลิสงเตา กระเทียม ข้าวโพด หน่อไม้ พริก และใบพลูสำหรับเคี้ยวกับยาเส้น หมากและปูน แม่ค้าบางคนนำเปิด โถ ยาสูบชนิดต่างๆ หมาก ลูกอมพื้นเมือง น้ำตาลโตนด ข้าว ขี้ผึ้ง และดอกไม้ รวมทั้งส้ม มะนาวส้มโอ มะม่วง มะขาม กัลยัม มะพร้าว แดงโม และผลไม้ชนิดอื่นๆ ตามฤดูกาลมาวางจำหน่ายที่ตลาดขายเนื้อคนขายส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย สินค้าที่นำมาวางจำหน่ายมีทั้งหมู ปลา กบ และบางครั้งมีกวาง รวมถึงเนื้อวัวบ้าง...ส่วนร้านค้าที่ตั้งติดกับตลาดเจ้าของร้านมีทั้งชาวจีนและชาวพม่า ภายในร้านมีสินค้าจำพวก ปลาแสดมอนและปลาซาติลกระป๋อง นม เนย แยม ดาบ มีด ตะปู ฆ้อง จอบ กระทะเหล็กใบใหญ่ทรงตื้น ที่ตั้งเหล็กสามขาสำหรับตั้งบนเตาไฟ กำมะถัน บลูสโตน สารหนู ยารักษาโรคทั้งยาแผนปัจจุบันและยาพื้นบ้าน ครกและตะบันสำหรับผู้สูงอายุไว้ใช้ตำหมาก ชามอ่างแก้ว คนโทน้ำ แจกันแบบมีขา โอ่งดินเผาที่คัดสรรมาโดยเฉพาะ หม้อ กระทะ จริง ๆ แล้วสินค้าทั้งหมดที่จำหน่ายก็ล้วนแต่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อชาวพื้นเมืองทั้งสิ้น”

จากข้อมูลบันทึกชุดนี้ นอกจากเป็นการอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจถึงอาหารและวัตถุดิบในการประกอบอาหาร วัฒนธรรมการปรุงอาหาร จนถึงอุปกรณ์เครื่องครัวที่เป็นตัวแปรสำคัญในการรังสรรค์รายการอาหารต่าง ๆ ของชาวเชียงใหม่ในยุคสมัยนั้นแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของอาหารและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการเดินทาง

เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการท่องเที่ยว (Chatkaewnapanon Yuthasak, 2012) อาหาร ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ที่เราเดินทางท่องเที่ยวและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในพื้นที่จุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์ที่มีคุณภาพในการเดินทางท่องเที่ยวหรือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเปิดประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้อย่างลึกซึ้งขึ้น (World Tourism Organization, 2012)

การเกิดขึ้นของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Hall, C. M., Sharples, L., Mitchell, R., Macdonis, N., & Cambourne, B. (Eds.). 2003) เป็นการสะท้อนการท่องเที่ยวในลักษณะของการเดินทางไปในพื้นที่แห่งหนึ่ง นอกจากมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการพักผ่อนแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์รองอื่น ๆ อาทิ การไปชมและชิมอาหาร, เข้าร่วมงานเทศกาลอาหารหรืองานแสดงสินค้าด้านอาหาร, การเข้าร่วมกิจกรรมสาธิตการทำอาหาร ตลอดจนการชิมผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถือเป็นตัวช่วยสะท้อนข้อเท็จจริงที่น่าสนใจเกี่ยวกับบริบทของ “อาหารและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร” กับ “การท่องเที่ยว” ในพื้นที่นั้นด้วย

เมื่อเข้าสู่ยุคการท่องเที่ยวที่มีความเฟื่องฟูอย่างมากรุนั้น นักท่องเที่ยวเริ่มหันมาสนใจ “เรื่องราวของอาหาร” มากขึ้น กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างหลากหลายและกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนมีความเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ในระบบอาหาร (Food System) อาทิ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ของการรับประทานอาหารท้องถิ่น ร่วมกับการประกอบกิจกรรมในพื้นที่แหล่งเพาะปลูกวัตถุดิบ หรือ การท่องเที่ยวแบบเดินชิมในตลาดสดที่มีอยู่ในประเทศไทย หรือเดินชิมบนถนนคนเดินที่เป็นสถานที่นิยมอย่างแพร่หลาย (Food Tourism) รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ในการประกอบอาหารพื้นเมือง (Culinary Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษโดยมีอาหารเป็นปัจจัยหลักในการเสริมสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับบริบทวัฒนธรรมอาหารดังข้างต้นมีกระแสเป็นที่นิยมอย่างมากในช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ทรงสุข บุญทาวงค์ และ นครศ อุดชะยา, 2565)

ผู้เขียนได้ตั้งประเด็นคำถามถึง บทบาทของอาหารท้องถิ่นต่อการสร้างประสบการณ์ในยุคการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร ซึ่งบทความนี้คณะผู้เขียนได้ทำการนำเสนอประเด็นหลักด้านอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่กับการให้ประสบการณ์ในยุคการท่องเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. พื้นฐานวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่

วัฒนธรรมอาหารของเชียงใหม่ในปัจจุบัน เริ่มต้นขึ้นจากวัฒนธรรมของหลายกลุ่มชนที่มาจากที่ต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ช่วงยุคฟื้นฟูเชียงใหม่หรือราวพุทธศตวรรษที่ 24 – 25 (สร้อยดี อ่องสกุล, 2554) และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ จนหลอมรวมเป็นภาพของอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ที่อยู่ในการรับรู้ของผู้มาเยือน ขณะเดียวกันก็มีพัฒนาการด้านรูปแบบเพื่อใช้ในการต้อนรับผู้มาเยือน โดยสามารถจัดแบ่งอาหารพื้นเมืองรูปแบบ “สำรับ” (Set Menu) ได้เป็นสองรูปแบบหลัก คือ อาหารพื้นเมืองแบบขันโตก (khantok Traditional Food) และอาหารพื้นเมืองในคุ่มเจ้านายฝ่ายเหนือ (Chiangmai Royal Cuisine)

1.1. อาหารพื้นเมืองแบบขันโตก (khantok Traditional Food)

ขันโตก เป็นวัฒนธรรมอาหารที่รับรู้กันดีในกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน แม้ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าขันโตกเป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมใด แต่ก็มีนักวิชาการท้องถิ่นที่ตั้งข้อสังเกตว่าอาจเป็นอิทธิพลจากเตียบ (ลักษณะคล้ายพานสำหรับใส่สำหรับอาหารถวายพระ) ของวัฒนธรรมสยามที่อาจรับเข้ามาในยุคฟื้นฟูตั้งแต่รัชสมัยพระเจ้ากาวิละ (พ.ศ.2339) แต่ขณะเดียวกันก็มีข้อสังเกตว่าคล้ายกับขันโตกในวัฒนธรรมพม่าที่ใช้สำหรับใส่เครื่องถ้วยอาหารเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามหลักฐานการใช้ขันโตกเพื่อการต้อนรับแขกได้ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังของวิหารวัดป่าแดด อ.แม่แจ่ม ที่วาดขึ้นโดยสกุลช่างไทใหญ่ในช่วงที่มีการสร้างวิหาร (ดังภาพที่ 1) ตามประวัติของวัดได้กล่าวถึงวิหารหลังนี้โดย

สมโภชในปี พ.ศ.2428 (มหาวิทยาลัยฟาอีสเทิร์น, 2564) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาหารพื้นเมืองแบบขันโตกเพื่อการต้อนรับมีมาอย่างน้อยตั้งแต่ปี พ.ศ.2428 มาแล้ว

วัฒนธรรมขันโตก ถูกจัดขึ้นในลักษณะการเลี้ยงรับรองอย่างเป็นทางการในเหตุการณ์สำคัญ โดยมีการเผยแพร่ภาพงานดังกล่าวผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งในและต่างประเทศจนวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองแบบขันโตกเป็นที่รับรู้ทั่วไป ก่อนนำมาสู่ธุรกิจร้านอาหารขันโตกในเวลาต่อมา (มูลนิธินรราชดำริอนุรักษฝ่ายเหนือ, 2550 และ นันทิยา ตันตราสืบ, 2561) อาทิ

พ.ศ. 2489 งานเลี้ยงต้อนรับนายแพทย์เอ็ดวิน นายแพทย์ใหญ่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค และการจัดเลี้ยงในสมาคมชาวเหนือ

พ.ศ.2496 งานเลี้ยงส่งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ อดีตข้าหลวงยุติธรรมภาคสี่ที่ย้ายไปประจำการเป็นปลัดกระทรวงยุติธรรม

พ.ศ.2507 งานถวายการต้อนรับพระเจ้าโบดวง ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศ

พ.ศ.2508 งานถวายการต้อนรับพระเจ้าโอลาฟที่ 5 ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศ

พ.ศ.2513 เปิดศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ ถ.วัวลาย เป็นธุรกิจร้านอาหารขันโตกแห่งแรกของเชียงใหม่

ภาพที่ 1 ขันโตกในภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดป่าแดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
(ที่มา: ผู้เขียน)

1.2.อาหารพื้นเมืองในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ (Chiangmai Royal Cuisine)

วัฒนธรรมอาหารในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารในคัมหลวง โดยทายาทเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย (เจ้าแก้วนรรัฐ) จากข้อมูลเอกสารชิ้นต้นฉบับบันทึกของชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาในเชียงใหม่และข้อมูลสัมภาษณ์ทายาทเจ้าแก้วนรรัฐ สามารถสันนิษฐานได้ว่า วัฒนธรรม

อาหารในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ มีพื้นฐานจากวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองดั้งเดิมที่ปรับเป็นแบบราชสำนัก (Royal Cuisine) คือ อนุรักษ์สรรค์ให้มีความประณีต และมีวิสัยของการรับประทานอย่างมีระเบียบแบบแผนด้วยการเลือกรับวัฒนธรรมบางประการจากวัฒนธรรมอื่น แล้วสั่งสมต่อเนื่องกันมาอย่างเป็นพลวัต (ทรงสุข บุญทาวงค์, 2563) ดังนี้

ช่วงประมาณ พ.ศ. 2379 – 2387 วัฒนธรรมการต้อนรับและอาหารเป็นแบบเรียบง่าย ด้วยบรรยากาศห้องถิ่นผสมอิทธิพลเครื่องใช้อย่างจีน (David Richardson อ้างใน กรมศิลปากร, 2561)

ช่วงประมาณ พ.ศ. 2422 – 2424 วัฒนธรรมอาหารมีการผสมความเป็นท้องถิ่นที่เน้นเครื่องใช้เป็นโลหะมีค่า (เครื่องเงินและทองคำ) กับอุปกรณ์แบบสากลนิยม (เครื่องถ้วย เครื่องแก้ว ช้อน ส้อม มีด ดังภาพที่ 3) (Holt Samuel Hallett อ้างใน กรมศิลปากร, 2561)

ช่วงประมาณ พ.ศ. 2457 – 2476 มีการพัฒนานาฏศิลป์ประกอบการรับประทานอาหาร ในลักษณะการต้อนรับอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยอาหารพื้นเมืองที่รับอิทธิพลจากจีน ยุโรป และราชสำนักสยามในรูปแบบสำหรับ (Set Menu) ซึ่งนิยมใช้รับรองอาคันตุกะในระดับชนชั้นปกครองและการทูต ดังมีบันทึกกล่าวถึงพระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงดำริให้พัฒนาแบบแผนวัฒนธรรมดังกล่าวขึ้น เพื่อจัดเลี้ยงรับรองอาคันตุกะระดับพระราชวงศ์ทุกพระองค์ที่เสด็จเยือนเชียงใหม่ (แก้วนวรรฐ, 2476) วัฒนธรรมอาหารในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือจึงมีบทบาทในการตอบสนองต่อความสุนทรีย์ะ ทั้งภาพลักษณ์, รสชาติ และความหมายแฝง ที่สะท้อนถึงความมั่งคั่ง ความสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นตัวแทนแห่งวัฒนธรรมท้องถิ่น

เมื่อมีการยกเลิกการปกครองระบอบมณฑลเทศาภิบาลที่มีเจ้าผู้ครองนคร (เจ้าหลวง) เป็นผู้ปกครอง ไปสู่การเป็นจังหวัด และการจัดเลี้ยงรับรองอาคันตุกะระดับพระราชวงศ์ทุกพระองค์ที่เสด็จเยือนเชียงใหม่ได้ถูกยกเลิกไปด้วยแล้ว แต่ทายาทเจ้าแก้วนวรรฐ ยังคงสืบทอดระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมราชสำนักผสมผสานกับความนิยมส่วนตัว และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามยุคสมัย โดยมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาหารที่ปรากฏในปัจจุบัน เช่น รายการอาหารที่สามารถพบได้เฉพาะในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ ได้แก่ หูหมูน้ำพริกดำ บุหลั่นลอยเลื่อน แคบหมูน้ำพริกเผา จิ้นส้มกับเครื่องเคียง น้ำหนังยำเต้าเจี้ยว และน้ำหนังยำน้ำเมียง หรือ รายการอาหารที่มีลักษณะผสมผสานความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการจัดแบ่งสำหรับเป็นประเภทเครื่องคาว เครื่องหวานและเครื่องว่าง เป็นต้น

ภาพที่ 2 “น้ำหนังยำเต้าเจี้ยว” รายการอาหารในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ
(ที่มา: ผู้เขียน)

ภาพที่ 3 ชุดเครื่องช้อนเงินประทับตรา พ อ (เจ้าพงษ์อินทร์) สร้างจากประเทศอังกฤษ
(ที่มา: ผู้เขียน)

1.3.แบบแผนอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่

อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ แม้จะเป็นวัฒนธรรมการบริโภคอาหารที่สันนิษฐานว่าคงมีความคู่กับประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ แต่กลับไม่ได้รับการจารึกไว้เท่าที่ควร หลักฐานบันทึกเกี่ยวกับอาหารพื้นเมืองและวัตถุดิบการประกอบอาหาร กลับพบมากในเอกสารบันทึกของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาจังหวัดเชียงใหม่ในราวพุทธศตวรรษที่ 25 และมีบริบทส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ แต่กระนั้นวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ ในประวัติศาสตร์ยังคงเร้นร้อย

อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ ทั้งในรูปแบบวัฒนธรรมขันโตกและรูปแบบวัฒนธรรมอาหารในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ ล้วนเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ทางสังคมที่ไม่ได้มีการพูดหรือเขียนกำกับไว้ในลักษณะแสดงถึงการกำเนิดต้นตำรับ หากแต่เป็นระเบียบแบบแผนที่คนในวัฒนธรรม (เชียงใหม่) หรือคนท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดหรือจัดระเบียบแบบแผนด้านอาหารของตนเอง บนพื้นฐานของ

ทักษะค่านิยมและทักษะการอนุรักษ์หรือสืบทอดวัฒนธรรมอาหารในครอบครัว เกิดเป็นวัฒนธรรมในแบบ “ของกินเมือง” (อาหารพื้นเมืองของคนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่) อันเป็นอาหารที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพบริบทสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดำรงอยู่ทั้งมิติสังคมการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2559)

ทั้งนี้วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในรูปแบบขันโตกและรูปแบบวัฒนธรรมอาหารในคุ้มเจ้านาย ฝ้ายเหนือ ต่างแสดงถึงการจัดการรายการอาหารที่หลากหลายโดยประกอบขึ้นเป็นรูปแบบสำหรับ (Set Menu) อย่างไม่มีกฎเกณฑ์แน่ชัดหรือตายตัว แต่ในทัศนะของผู้เขียนตั้งข้อสังเกตคือ รายการอาหารที่ประกอบขึ้นเป็นสำหรับ (Set Menu) ส่วนใหญ่เป็นแบบแผนรายการอาหารที่ถูกคัดเลือกจากรสชาติเป็นหลัก กล่าวคือ หนึ่งสำหรับประกอบด้วยอาหารที่ให้รสเผ็ดจากพริกโดยเฉพาะน้ำพริกพร้อมผักตามฤดูกาลเป็นเครื่องเคียง และรายการอาหารที่ให้รสไม่เผ็ดโดยเฉพาะแคบหมู ซึ่งคนท้องถิ่นได้จัดแบบแผนการรับประทานคู่กันนี้ในทัศนะของรสชาติที่เข้ากัน

แบบแผนอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ เมื่อนำมาสู่การจัดการในเชิงสร้างสรรค์ทุกกระบวนการของระบบอาหารในท้องถิ่น ส่งผลให้วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ มีบทบาทของการเป็น “ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital)” โดยเฉพาะการเป็นทุนวัฒนธรรมสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภาพที่ 4 ตัวอย่าง “ของกินเมือง” ที่จำหน่ายในตลาดประตูเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
(ที่มา: ผู้เขียน)

2. บทบาทของอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่

พัฒนาการทางวัฒนธรรมของอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวตามสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ย่อมส่งผลต่อวัฒนธรรมอันเป็นตัวกำหนดรูปแบบอาหารและวิถีการรับประทานอาหาร ก่อให้นำไปสู่การปรับตัววัฒนธรรมอาหารทั้งระบบ

แนวคิดของ Talcott Parson อธิบายถึงสังคมมีความเป็นระบบตามโครงสร้างที่สามารถเปรียบได้กับอวัยวะร่างกายของมนุษย์ และทุกกลุ่มคนในสังคมเปรียบเสมือนอวัยวะต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อระบบสังคมที่ตนดำรงอยู่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทของกลุ่มคนใดๆ เพื่อตอบสนองต่อระบบสังคม ย่อมส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อระบบวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ ด้วย และนั่นย่อมหมายถึงการส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือตอบสนองหน้าที่ของกลุ่มคนในระบบสังคม กล่าวคือ

การปรับตัว (Adaptation) เป็นการดำเนินกิจกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งเชิงนามธรรมและรูปธรรม โดยการปรับตัววัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ จากอาหารพื้นเมืองเพื่อการดำรงชีพสู่การเป็นอาหารเพื่อเลี้ยงรับรองอาคันตุกะ ซึ่งเป็นการปรับตัววัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในเชิงนามธรรม ให้เข้ากับบริบทสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลานั้น รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับความเชื่อของท้องถิ่น แต่อยู่ในรูปลักษณะที่ทันสมัยขึ้น ซึ่งการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพจึงเป็นการสร้างบรรยากาศการรับประทานอาหาร ที่สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ตัวตนของตนเอง ที่ทำให้ผู้มาเยือนสัมผัสได้ถึงประสบการณ์ทางวัฒนธรรมแบบท้องถิ่นเชียงใหม่

การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) เป็นการใช่วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในการสร้างบรรยากาศของความเป็นมิตร และสร้างกระบวนการทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับในการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ท่ามกลางสถานการณ์การถูกกลืนไปกับกระแสวัฒนธรรมหลัก (วัฒนธรรมไทย) ที่ถูกเชิดชูให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยการเลี้ยงรับรองผู้มาเยือนด้วยวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองจึงเป็นการส่งออกวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านบรรยากาศการจัดเลี้ยงอันเป็นสถานการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างจงใจ อันมีนัยยะบางประการที่แฝงไว้

การบูรณาการ (Integration) ตามประวัติศาสตร์อาหารพื้นเมืองในคุ้มเจ้านายฝ่ายเหนือ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวแทนท้องถิ่นกับความเป็นรัฐไทยสมัยใหม่ โดยบูรณาการด้านบทบาทตามโครงสร้างทางสังคมเดิม (เจ้าหลวงกับชาวเมือง) กับบทบาทใหม่ในโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่ (การเป็นตัวแทนท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง) ท่ามกลางการจัดระเบียบโครงสร้างทางสังคมแบบรัฐสมัยใหม่ กระทั่งเข้าสู่ยุคแห่งการท่องเที่ยววัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองยังคงถูกใช้รับรองผู้มาเยือนในฐานะนักท่องเที่ยว อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่จึงเป็นตัวแทนของการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนท้องถิ่นกับคนต่างถิ่นที่มาเยือน

การดำรงรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) เป็นการรักษาดำรงทางวัฒนธรรมดั้งเดิมเพื่อแสดงถึงการมีรากเหง้าและรักษาความมีตัวตนในโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่ โดยถึงแม้จะมีการปรับตัววัฒนธรรมอื่นแต่ขณะเดียวกันก็เป็นลักษณะการเลือกรับเพียงบางประการมาสู่การปรับรูปแบบวัฒนธรรมอาหารที่เน้นความสุนทรีย์ตามสมัยนิยม

แม้บริบทสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่แล้ว วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีบทบาทการเป็นตัวแทนท้องถิ่นที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์วิถีชีวิตที่ยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันตามวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และเป็นทุนวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายในพื้นที่วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารพื้นเมือง

3.อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ในยุคการท่องเที่ยว

อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เริ่มต้นจากชนชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดเลี้ยงต้อนรับอาคันตุกะที่มาเยือน โดยมีการปรับเปลี่ยนแผนจากวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่แบบดั้งเดิมมาสู่ความเป็นวัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองร่วมสมัยแห่งยุค กระทั่งภายหลังเมื่อเข้าถึงแนวคิดหลักโภชนาการอาหารแบบสากลช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ราว พ.ศ.2486 – 2500) วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองของกลุ่มชนชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำมาสู่การประกอบสร้างรูปแบบอาหารเป็นแบบสำหรับ (Set Menu) ที่เน้นหลักโภชนาการและสุขอนามัย (ทรงสุข บุญทาวงค์, 2563) อันนำมาสู่อาหารพื้นเมืองเพื่อสุขภาพและอาหารพื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยว

อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ผ่านบทเพลง “ของกินคนเมือง” โดย จรัส มโนเพชร ประพันธ์ขึ้นครั้งแรก ปี พ.ศ. 2519 ในบทเพลงมีการระบุชื่อรายการอาหารซึ่งจากบทเพลงนี้ทำให้คนไทยทั่วประเทศได้รู้จักรายการอาหารพื้นเมืองต่าง ๆ จำนวน 33 ชนิด ต่อมาปีพ.ศ. 2544 มีการผลิตซ้ำ โดยทำการเปลี่ยนรายการอาหารในเนื้อเพลง จำนวน 32 ชนิด คงมีเพียงรายการอาหารพื้นเมือง 1 ชนิดที่ซ้ำกับครั้งแรก นั่นคือแกงโฮะ จากบทเพลง “ของกินคนเมือง” ทำให้รายการอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 64 ชนิด เป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้นในกลุ่มคนไทยภาคอื่น ๆ (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2559)

เมื่อสังคมเข้าสู่ยุคแห่งการท่องเที่ยว (Chatkaewnapanon Yuthasak, 2012) อาหารถูกยกขึ้นมานำเสนออีกครั้ง ผ่านวาทกรรมที่ว่า “แอ่วกำแพงดิน กินข้าวซอย ขึ้นดอยสุเทพ” (อนุ เนินหาด, 2543) จากข้อสังเกตที่ว่าอาหารเริ่มมีบทบาทร่วมกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ สะท้อนข้อเท็จจริงจากการศึกษาของ สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สทท.) เรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อประเทศไทยปี 2561 และผลการสำรวจพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีทัศนคติเชิงบวกต่ออาหารไทยด้วยรายการอาหาร “ข้าวซอย” ซึ่งเป็นตำรับจากจังหวัดเชียงใหม่ (สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ความสนใจในการชื้ออาหารพื้นเมืองเพื่อการท่องเที่ยว ของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อคาดหวังให้อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกหนึ่งตัวช่วยกระตุ้น

การท่องเที่ยวในพื้นที่ และยังสอดคล้องกับกระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่กำลังได้รับความนิยมก่อนหน้าการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดแคมเปญรณรงค์ กินเที่ยวกระตุ้นเศรษฐกิจ ผ่านการสำรวจร้านอาหารและการรับรองความอร่อยเผยแพร่ไปทั่วโลก ซึ่งสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Shalini & Duggle (2015) ที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นปรากฏการณ์ในระดับสากล ที่อยู่ในระดับการพัฒนาที่ชัดเจน และมีผลทางบวกต่อเศรษฐกิจในระดับประเทศ และส่งผลดีต่อมรดกทางวัฒนธรรม เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถที่จะสร้างประสบการณ์ทางด้านอาหาร ผ่านการสัมผัสโดยตรง ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าและบริการได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ยังอยู่ในรูปแบบของฝากที่สามารถพกพาไปกลับไปยังภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว ในฐานะตัวแทนที่ระลึกถึงท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้มาเยือน ซึ่งการนำอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่เป็นของฝากไม่ได้ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มมีมาสมัยใด แต่พบในบันทึกของเนื่อง นิรัตน์ (2539) ที่กล่าวถึงพระราชชายาเจ้าดารารัศมีได้ส่งแคบหมูไปถวายพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาถฯ ซึ่งเป็นแคบหมูที่ผ่านการทอดแล้วบรรจุไปพร้อมน้ำมันปิดฝาสนิท สามารถเก็บไว้ทานได้ตลอดปี เหตุที่ต้องบรรจุพร้อมน้ำมันเพื่อเป็นการถนอมอาหาร เนื่องจากการเดินทางที่ใช้เวลานาน แต่เมื่อการเดินทางที่รวดเร็วขึ้น แคบหมูในรูปแบบของฝากจึงเป็นแคบหมูสำเร็จรูปพร้อมรับประทาน รวมถึงรายการอาหารอื่น ๆ โดยเฉพาะประเภทน้ำพริกเป็นแบบสำเร็จรูปพร้อมรับประทานด้วยเช่นกัน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่อกระบวนการผลิตอาหาร โดยเฉพาะอาหารในบรรจุภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายแบบสำเร็จรูปในร้านสะดวกซื้อ เพื่อตอบสนองต่อนักเดินทางหรือผู้บริโภคที่ต้องการรับประทานแบบสำเร็จรูป เช่น อาหาร ประเภท น้ำพริกตาแดง น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู แม้รายการอาหารพื้นเมือง จะมีการกำกับมาตรฐานความปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกาย แต่ก็มีข้อจำกัดคือ อัตลักษณ์ทางรสชาติที่อาจถูกดัดแปลง ที่อาจส่งผลต่อการกำหนดบทบาทของอาหารพื้นเมือง ในเมื่อบทบาทของอาหารพื้นเมืองที่เป็นมากกว่าอาหารเพื่อความอร่อย แต่เป็นอาหารที่ตอบสนองต่อความสุนทรีย์ของการท่องเที่ยว และมีบทบาทที่สะท้อน “อัตลักษณ์ท้องถิ่น” ด้วย ฉะนั้นการที่อาหารในรูปแบบของฝากของที่ระลึก ไม่ได้สร้างประสบการณ์ตรงกับการบริโภคอาหารในพื้นที่ท่องเที่ยวแล้ว การไม่ตอบสนองต่อความจริงแท้ด้านรสชาติของอาหารแบบดั้งเดิม ก็มีความเสี่ยงต่อทั้ง “ภาพลักษณ์” และ “อัตลักษณ์” และอาจสร้างความเข้าใจผิดในกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่มีประสบการณ์การรับประทานอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่มาก่อน

การพัฒนาต่อยอดทุนวัฒนธรรมอาหารที่มีการคำนึงถึง “ภาพลักษณ์” และ “อัตลักษณ์” ของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นการต่อยอดการรับรู้ถึงตัวตนที่เด่นชัดของอาหารพื้นเมืองในจังหวัด

เชียงใหม่ เพราะภาพลักษณ์มีความสำคัญต่อการสร้างความจดจำหรือการรับรู้ของลูกค้า (ผู้รับประสบการณ์) ที่มีต่อสินค้าและพื้นที่ของสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ (มนจิรดา ทองเกิด, 2564)

4.อาหารพื้นเมืองกับประสบการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่เข้าสู่ยุคแห่งการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมและนำเสนอประสบการณ์ทั้งการรับประทานอาหารรูปแบบ “สำหรับ” (Set Menu) และรสชาติความเป็นอาหารพื้นเมืองจากการเปิดธุรกิจร้านอาหารชั้นโตกแห่งแรก ของศูนย์วัฒนธรรมเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งเป็นการนำเสนอประสบการณ์ของงานเลี้ยงต้อนรับอาคันตุกะที่มาเยือนของชนชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อนปี พ.ศ. 2500 ให้แก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน เป็นการตอกย้ำถึงบทบาทอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ และวัฒนธรรมการรับประทานอาหารพื้นเมืองในรูปแบบสำหรับ ที่เรียกว่าชั้นโตก ในฐานะการเป็น “ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital)” ที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเกิดกระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการเพิ่มบทบาทของอาหารพื้นเมือง ในฐานะการเป็นสินค้าประเภทหนึ่งทางการท่องเที่ยวทั้งที่จับต้องได้ คือ การรับประทานอาหารชั้นโตกถูกบรรจุอยู่ในรายการนำเที่ยว หรือการได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการขณะท่องเที่ยว และที่จับต้องไม่ได้ คือการได้รับรู้ถึงประสบการณ์ด้านอาหารในรูปแบบสำหรับ และการจัดเลี้ยงรับรองอาคันตุกะ ซึ่งการบูรณาการอาหารร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ช่วยในการขับเคลื่อนงานพัฒนาทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนการเป็นอาหารที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่มาเยือนที่จังหวัดเชียงใหม่

ที่ผ่านมาการนำเสนออาหารพื้นเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ ถูกจำกัดอยู่แค่การนำเสนอวัฒนธรรมการรับประทานแบบชั้นโตก ซึ่งอาหารพื้นเมืองในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือ ที่มีประวัติ เรื่องราว และรูปแบบการนำเสนอที่ประณีต รวมถึงรายการอาหารที่มีความเฉพาะตัว ยังไม่ได้ถูกพัฒนาไปสู่การเป็นทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารอีกประเภทหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ อันมีความน่าสนใจที่สามารถพัฒนาและนำเสนอให้เหมาะสมเพื่อสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวได้อีกรูปแบบหนึ่ง

สรุปการวิจัย

อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ถูกขับให้เด่นขึ้นในหลายบทบาทจากหลายกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้วัฒนธรรมอาหารที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่ของกลุ่มคนในโครงสร้างทางสังคม บทบาทของอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ จึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคมและกลุ่มคน เป็นผู้กำหนดตามวิสัยการบริโภคที่เกิดจากการรับรู้อย่างเข้าใจ ก่อนนำมาสู่การกำหนดรูปแบบทางวัฒนธรรมอาหาร อันประกอบด้วย การปรับใช้ (Adaptation) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) การบูรณาการ

(Integration) และการดำรงรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) อันเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ตัวตน

การดำเนินบทบาทของอาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่สู่ยุคแห่งการท่องเที่ยว เป็นการดำเนินบทบาทที่สะท้อนถึงสภาพท้องถิ่นหรือความเป็นพื้นเมืองผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังประกอบด้วยบทบาทการตอบสนองต่อความสุนทรีย์ที่แฝงความหมาย บทบาทการเป็นตัวแทนของความเป็นพื้นเมือง บทบาทของการเป็นตัวแทนแห่งประจักษ์พยานของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม บทบาทการเป็นทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital), บทบาทการสะท้อนอัตลักษณ์วิถีชีวิตท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ปัจจุบัน และบทบาทการเป็นสินค้าประเภทหนึ่งทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

บทบาทข้างต้นส่งผลให้อาหารพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่โดยเฉพาะรูปแบบการจัดขันโตกยังคงมีอิทธิพลต่อการให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นเครื่องมือตอบสนองรับใช้สังคมเชียงใหม่ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยังขาดแต่การนำเสนออาหารพื้นเมืองในคัมเจ้านายฝ่ายเหนือที่ยังไม่ถูกนำเสนอเพื่อสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวให้กับผู้มาเยือนจังหวัดเชียงใหม่ และทั้งหมดนี้เป็นการแสดงถึงเส้นทางการเดินทางของอาหารพื้นเมืองสู่ยุคแห่งการท่องเที่ยว อันเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ยังสามารถพบได้ในวิถีชีวิตประจำวันของคนท้องถิ่นทุกระดับชั้นในสังคมเชียงใหม่ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2561). *ฝรั่งในล้านนา*. แปลโดย ศุภรัตน์ ธาราศักดิ์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- แก้วนวรรฐ, เจ้าหลวง. (2476). *พระราชชายาเจ้าดารารัศมี*. เชียงใหม่: ม.ป.ท.
- ทรงสุข บุญทาวงค์. (2563). *การปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมสำหรับอาหารคัมเจ้านายเชียงใหม่สู่มิติการท่องเที่ยวเชิงอาหาร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- ทรงสุข บุญทาวงค์ และ นครศ อุดชะยา. (2565). *โภชนาการนิยามอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีปฏิบัติใหม่*. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 32(1), 120 -133.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2559). *สี่ทศวรรษประวัติศาสตร์ล้านนา, วารสารศิลปะและวัฒนธรรมฉบับเชิดชูเกียรติศาสตราจารย์อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว*. *มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 1(1), 255-275.
- นันทิยา ตันตราสืบ. (2561). *รูปแบบการท่องเที่ยวอาหารพื้นถิ่นเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- เนื่อง นิลรัตน์, หม่อมหลวง. (2539). *ชีวิตในวัง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- มนชิตา ทองเกิด. (2564). *นวัตกรรมบริการ: กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างของธุรกิจบริการ*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(1), 114 -129.

มหาวิทยาลัยฟาอิสเทิร์น.(2564). วัดป่าแดด. ระบบฐานข้อมูลวัด. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2564, จาก

<http://www.templethailand.org>

มูลนิธินรนาถพิมานรัชต์.(2550). บายศรีทูลพระขวัญ. เชียงใหม่: เวียงบัวการพิมพ์.

สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยว.

กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2554). ประวัติศาสตร์ล้านนา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สุภาวค์ จันทวานิช. (2554). ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

อนุ เนินหาด. (2543). เชียงใหม่สะปะเรื่องตะวา. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.

Chatkaewnapanon Yuthasak. (2012). *A Tourism History of Koh Samui, Thailand: Change and Adaptation in the Tourism Period*. LAP LAMBERT Academic Publishing.

Hall, C. M., Sharples, L., Mitchell, R., Macionis, N., and Cambourne, B. (Eds.). (2003).

Food tourism around the world: Development, management and markets

Book. Oxford: Butterworth- Heinemann.

Shalini, D. and Duggal, S. (2015). A review on food tourism quality and its associated forms around the world. *African Journal of Hospitality, Tourism and leisure*, 4 (2) Special edition - (2015).

World Tourism Organization. (2012). *Affiliate members global report, volume 4 - global report on food tourism*. Madrid, Spain: UNWTO.

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในเถรวาท

The Living Pattern of Bhikkhu in Thevarada Buddhism

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม

Phramaha Pajit Uttamadhammo

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkornrajavidyalaya Campus

อีเมล: pajitsakong@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received)

1 เมษายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised)

10 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)

21 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในเถรวาท ตั้งแต่อดีตในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน พบว่า การดำเนินชีวิตของพระภิกษุได้มีการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เรียกว่า "ธรรมวินัย" หรือ "พุทธพจน์" ซึ่งต่อมาเรียกว่า "พระไตรปิฎก" พระธรรมวินัยนี้ คือตัวแทนพระศาสดา โดยวิธีการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ มีลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา เช่น การแต่งกายที่มีไตรครอง ได้แก่ อัฐบริขาร คือ เครื่องใช้สอยของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา มี 8 อย่าง คือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มีดโกนหรือมีดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ พร้อมทั้งปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตของพระสงฆ์ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคที่ต้องอาศัยศรัทธาจากชาวบ้าน ซึ่งพระสงฆ์จะต้องประพฤติตนให้เหมาะสมตามหลักพระธรรมวินัย โดยปัจจุบันการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ไทยในเถรวาท มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นบนพื้นฐานบริบทของวิถีวัฒนธรรมสังคมนั้น ๆ

คำสำคัญ: การดำรงชีวิต, พระภิกษุ, เถรวาท

ABSTRACT

This academic article aimed to study about the living pattern of Bhikkhu in Thevarada Buddhism from the Buddha era to the current era. The study revealed that the monks had some living patterns following 'Buddhist Disciplines' or 'the Buddhist words' which was called 'Tipitaka'. 'The Buddhist Disciplines' referred as the representatives of the Lord Buddha for all of his followers. The ways of living revealed the Buddhist monkhood namely; wearing Buddhist

monk robes which were the eight necessities of a Buddhist monk which were personal belongings for monks. They consisted of 8 stuffs namely, inner garment, robes, outer robes, monk's alms-bowl, razors or nail cutters, needles, girdle-cloth, and water filter bottles including monk's necessities for a living, namely; food, clothes, shelter, and medicine offered by people with their faith. Hence, monks needed to behave suitably following the Buddhist disciplines. Nowadays the living pattern of Bhikkhu in Theravada Buddhism reveals a relation with people in the society based on the fundamental of the culture in the particular society.

Keywords: The Living; Bhikkhu; Theravada

บทนำ

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในชมพูทวีปซึ่งในปัจจุบันเป็นดินแดนของประเทศอินเดียประเทศเนปาล ประเทศอัฟกานิสถาน ประเทศปากีสถาน และประเทศบังคลาเทศ แต่หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศอินเดีย เช่น สังเขวนียสถาน และพุทธสถานต่าง ๆ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551) ซึ่งวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลเป็นรูปแบบอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงจัดตั้งขึ้นเป็นสังคมตัวอย่าง คือสังคมสงฆ์ โดยทรงใช้วิธีการให้บุคคลหลากหลายสาขาอาชีพ เพศเดียวกันหมด-เพศชาย และต่างผิวพรรณ มาอยู่ร่วมกัน เป็นชุมชน และมีระเบียบแบบแผนในการเป็นอยู่ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับประโยชน์จากการสอนของพระองค์อย่างเต็มที่ในระยะแรกที่พระองค์ทรงประกาศหลักคำสอนนั้น มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสเข้ามาศึกษา พระองค์ก็ทรงรับและสั่งสอนเองพร้อมกับส่งออกไปประกาศพระศาสนายังเมืองน้อยใหญ่อื่น ๆ เมื่อกิจการเจริญเติบโตตามลำดับ มีภิกษุจำนวนมากเกินกว่าที่จะทรงดูแลได้ทั่วถึงจึงมอบอำนาจให้พระสงฆ์ดูแลและปกครองกันเอง โดยเคารพนับถือตามลำดับอาวุโส พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งในฐานะธรรมราชา ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูกหรืออาจารย์ปกครองศิษย์ถือความสุจริตใจเป็นพื้นฐาน และทรงมอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ใช้ระบอบสามัคคีธรรมซึ่งอาจเรียกว่า “สังฆาธิปไตย” (สุรพล สุยะพรหม, 2549)

มูลเหตุการณเกิดนิกายเถรวาทหรือหินยาน-มหายาน ซึ่งศาสนาพุทธมีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกาย อันเกิดจากการสังคายนาครั้งที่ 2 เป็นเหตุให้มีการถือพระวินัยแตกต่างกัน คือ 1) นิกายเถรวาท หรือหินยาน ได้แก่ นิกายที่ทางคณะสงฆ์อันมีพระยศกาลันบุตรถือตามแนวพระพุทธบัญญัติ ดังที่พระเถระมีพระมหากัสสปะเป็นประธานได้ทำสังคายนาไว้ นิกายเถรวาทนี้ตั้งมั่นอยู่ในประเทศ ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว และกัมพูชา 2) นิกายมหายาน ได้แก่ นิกายที่พระภิกษุชาววัชชีบุตรถือตามท้ออาจารย์ของตนได้แก้ไขขึ้น ในภายหลัง พระสงฆ์คณะนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มหาสังฆกะ” หรือ “นิกายอาจารย์วาท” และในเวลาต่อมาเรียกตัวเองว่า “มหายาน” ซึ่งแปลว่า

ยานใหญ่โตสามารถบรรทุกสัตว์โลกไปสู่ความพ้นทุกข์ได้มาก เพราะการแก้ไขวัตรปฏิบัติให้อำนวยความสะดวกสบายยิ่งขึ้น จะช่วยสามารถนำสัตว์ความพ้นทุกข์ได้จำนวนมาก นิยามมหานี้แพร่หลายในประเทศทิเบต จีน มองโกเลีย เกาหลี เวียดนาม ลิกซิม และภูฏาน ซึ่งมูลเหตุของการแตกแยกนิยามมี 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เพราะการปฏิบัติพระวินัยไม่สม่ำเสมอเหมือนกัน เรียกว่า ความวิบัติแห่งศีลสามัญญตา 2) เพราะทัศนะในหลักธรรมอธิบายไม่ตรงกัน เรียกว่า ความวิบัติแห่งทฤษฎีสามัญญตา มูลเหตุหลัก 2 ประการนี้ มีความสำคัญในการทำให้เกิดความคิดความเข้าใจ การตีความหลักธรรมแตกต่างกันไป จนกลายเป็นนิกายต่าง ๆ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2516)

วิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระสงฆ์เถรวาทมีความเป็นอยู่ด้วยปัจจัย 4 การบริโภคน้ำปัจจัย 4 ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทได้สืบทอดกันมาจากอดีตตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ยังคงเป็นไปตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พุทธบริษัททั้งหลาย ให้รู้จักสันโดษในการบริโภคน้ำปัจจัย 4 ตามมีตามได้ ดังความว่า “เป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารตามแต่จะได้ แม้การที่ภิกษุเป็นผู้สันโดษด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารตามแต่จะได้ นี่ก็เป็นนาถกรรมธรรม” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ดังปรากฏเป็นหลักฐานที่แสดงไว้ให้ทราบ คือพระพุทธองค์พร้อมทั้งเหล่าพระสาวกนั้นใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มตามที่จะหามาได้ หรือเก็บเอาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ บ้างมีความเขาเอามาถวายบ้าง หรือบางทีก็เป็นผ้าที่เขาทิ้งตามป่าช้า (ผ้าห่อศพ) ซึ่งเรียกว่า ผ้าบังสุกุลหรือผ้าคลุกฝุ่นนั่นเอง (พระครูอาทรวงกิจ (อนาลโย ฉันทสิริกุล), 2557) โดยพระภิกษุในเถรวาทต้องถือวินัยอย่างเคร่งครัด ในการบริโภคน้ำปัจจัย 4 อาหาร บิณฑบาต การบริโภคน้ำปัจจัย 4 และการบริโภคน้ำรักษาโรค ตามหลักของพระธรรมวินัยดังกล่าว

ซึ่งวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับผู้คนในแต่ละสังคมบนพื้นฐานวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น วิถีชีวิตของพระสงฆ์จึงมีความสัมพันธ์กับผู้คนตั้งแต่การเริ่มบวชไปจนถึงลาสิกขา โดยมีรูปแบบชีวิตที่แตกต่างจากเดิมและมีรูปแบบเฉพาะวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างจากชาวบ้านทั่วไปและมีลักษณะเฉพาะประกอบกับการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสิ่งต่างๆ เพราะพระจะมองสิ่งต่าง ๆ เหมือนที่ชาวบ้านมองนั้นไม่ได้ จะต้องมองให้ลึกซึ้งถึงสภาวะที่แท้จริงของสรรพสิ่งเพื่อที่จะเป็นการฝึกจิตใจตนเองให้สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของพระได้ ประการที่สองคือปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตของพระสงฆ์ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคนั้นจะต้องอาศัยจากชาวบ้าน พระจึงต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้น่าเคารพและน่าเลื่อมใสศรัทธา เพราะหากชาวบ้านไม่เลื่อมใสก็ยากที่จะนำปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตมาถวายพระได้ นอกจากนี้พระต้องใช้สอยปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตทั้งหมดนั้นด้วยการพิจารณาไม่ใช่ว่าการบริโภคน้ำปัจจัย 4 ของความอยาก ประการที่สามคือการงดเว้นสิ่งที่ห้าม หากพระรูปใดกระทำความผิดดังกล่าวก็ขาดจากความเป็นพระทันที ประการสุดท้ายคือการฝึกฝนตนเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพฤติกรรมทางกาย วาจาที่เรียกว่า ศีล การฝึกฝนทางใจ ที่เรียกว่าสมาธิ และการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ที่เรียกว่า ปัญญา (พระธรรมดิลก (สมาน สุขเมธ), 2552)

การดำรงชีวิตของพระภิกษุในปัจจุบันเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก เป็นการดำเนินกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นการแก้ไขปัญหาเยาวชนในทางจริยธรรม วัดบางวัด เช่นวัดถ้ำกระบอกได้มีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในด้านบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภัทร ภักดีสรวิชัย, ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์ และวรรณวรงค์ ศุทธชัย (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการบริการสาธารณะด้านบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างองค์กรภาครัฐกับภาคประชาชนในด้านการบูรณาการจัดทำบริการสาธารณะด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยถือเป็นเรื่องสำคัญและมีภารกิจหน้าที่ขององค์กรภาครัฐและภาคประชาชนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมและให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินงาน และยังเป็นการป้องกันปัญหาทางด้านยาเสพติดจากชายแดน จึงมีแนวคิดในการสร้างโครงการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อให้เกิดแนวทางในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด โดยผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐกับภาคประชาชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในชุมชน

สรุปได้ว่า วิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ภิกษุเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย ในปัจจุบันพระภิกษุภิกษุภิกษุในสังคมไทย มีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับผู้คนเริ่มตั้งแต่การบวชไปจนถึงลาสิกขา มีรูปแบบเฉพาะ ซึ่งเป็นวิถีที่แตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัย คือ ศีล 227 ข้อ พร้อมทั้งปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตของพระสงฆ์ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค นั้น ก็ต้องอาศัยศรัทธาจากชาวบ้าน เนื่องจากพระจึงต้องประพฤติปฏิบัติตัวตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ให้น่าเคารพและน่าเลื่อมใสศรัทธา ซึ่งเป็นสิ่งที่พบจากการศึกษาในครั้งนี้ ในบทความนี้จะได้ลำดับความสำคัญของรูปแบบการดำรงชีวิตดังกล่าว มีลำดับขั้นตอนดังนี้

แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการดำรงชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่นิยมใช้กันมาก คือ การวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยใช้วิธีวัดแบบ AIOs ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychographics Analysis) ผ่านการใช้เวลาในการทำกิจกรรม (Activities) ต่าง ๆ ของบุคคล การให้ความสนใจ (Interests) กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคล และความคิดเห็น (Opinions) ที่มีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบข้างของบุคคล ซึ่ง Plummer (1974) ได้แบ่งมิติของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามลักษณะของ AIOs โดยมีรายละเอียดดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 มิติของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวคิด AIOs

กิจกรรม (Activities)	ความสนใจ (Interests)	ความคิดเห็น (Opinions)
งาน หรือ การทำงาน	ครอบครัว	เกี่ยวกับตนเอง
งานอดิเรก	บ้าน	ประเด็นทางสังคม
เหตุการณ์หรือกิจกรรมทางสังคม	งาน หรือ อาชีพ	การเมือง
การพักผ่อน	ชุมชน	อาชีพ หรือ ธุรกิจ
ความบันเทิง	การพักผ่อน หรือ นันทนาการ	เศรษฐกิจ
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม	แฟชั่น หรือ การตามกระแสนิยม	การศึกษา
การเข้าร่วมกับชุมชน	อาหาร และ สุขภาพ	การบริโภค และ ผลิตภัณฑ์
การใช้จ่ายใช้สอย	สื่อ	อนาคต
การเล่นกีฬา	การประสบความสำเร็จ	วัฒนธรรม

ลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิตได้ถูกสร้างขึ้นเป็นผลของลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรม และทัศนคติต่าง ๆ ทั้งที่มีความขัดแย้งและไม่แน่นอนในชีวิตของแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะวัดลักษณะของกลุ่มคนจากการศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่ต่างกันของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เรียกว่าการศึกษาแบ่งกลุ่มตามลักษณะรูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการวัดองค์ประกอบสามประการที่สำคัญคือกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interests) และความคิดเห็น (Opinions) ในลักษณะกว้าง ๆ จนถึงลักษณะเฉพาะเจาะจงของสินค้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมของรูปแบบการดำเนินชีวิตนั่นเอง องค์ประกอบสามประการมีความหมายดังนี้ (Antonides & Raaij, 1998)

กิจกรรม (Activities) หมายถึงการแสดงออกอย่างเด่นชัด เป็นส่วนที่กำหนดว่าบุคคลใช้เวลาของเขาทำอะไรเขาทำงานอดิเรกอะไร มีสันทนาการอะไร และกีฬาชนิดไหนที่เขาฝึกฝน มีการซื้อสินค้ามากน้อยแค่ไหน และที่ใด มีการออกไปนอกบ้านมากน้อยแค่ไหน หรืออยู่บ้านมากน้อยเพียงใดเรื่องของสว นร การพบเพื่อนพบญาติ กิจกรรมมีวัตถุประสงค์อะไรและคุณค่าที่เป็นจริงคืออะไร

ความสนใจ (Interests) หมายถึงความต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพอใจและให้ความสำคัญในสิ่งนั้นเป็นระดับความตื่นเต้นที่เกิดขึ้น พร้อมกับความเอาใจใส่เป็นพิเศษหรือใส่ใจแบบต่อเนื่องกับสิ่งต่าง ๆ ความสนใจเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เขาชอบกระทำบุคคลจะสนใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เขาชอบ สื่อมักจะได้มีการแบ่งกลุ่มเพื่อให้ตรงกับลักษณะความสนใจของผู้บริโภค เช่นเรื่องการเมืองกีฬา งานอดิเรกการท่องเที่ยวดนตรี

ความคิดเห็น (Opinions) หมายถึงการแสดงออกทางความคิดบนพื้นฐานของค่านิยมที่มีต่อตนเองและสภาพแวดล้อมเป็นคำตอบของแต่ละบุคคล ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนเป็นคำถามในลักษณะ

การตีความ การคาดหวัง และการประเมินผลดีผลเสีย เช่นความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ สินค้าต่าง ๆ รัฐบาลนักรการเมืองประเทศหนังสือพิมพ์ซึ่งจะสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ กิจกรรม (Activities) คือการแสดงออกอย่างเด่นชัด เป็นส่วนที่กำหนดว่าบุคคลใช้เวลาของเขาทำอะไรเขาทำงานอดิเรกอะไร มีสันทนาการอะไร และกีฬาชนิดไหนที่เขาฝึกฝน ความสนใจ (Interests) คือ ความต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพอใจและให้ความสำคัญในสิ่งนั้นเป็นระดับความตื่นตัวที่เกิดขึ้น และความคิดเห็น (Opinions) หมายถึงการแสดงออกทางความคิดบนพื้นฐานของค่านิยมที่มีต่อตนเองและสภาพแวดล้อมเป็นคำตอบของแต่ละบุคคล

ความหมายของรูปแบบการดำเนินชีวิต

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2564) ได้กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต (หรือเรียกทับศัพท์ว่า ไลฟ์สไตล์) หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ จะเป็นตัวบ่งบอกถึง รูปแบบการดำเนินชีวิต แต่ละแบบโดยทั่วไป ถ้ากล่าวถึงรูปแบบของบุคคลทั่วไป หมายถึง พฤติกรรมในการเข้าสังคม ในการบริโภค ในการหาความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจใช้เวลาว่าง และการแต่งตัว ล้วนเป็นส่วนประกอบของรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการดำเนินชีวิตจะถูกดำเนินเป็น อุปนิสัย เป็นวิธีประจำที่กระทำสิ่งต่างๆ โดย Evans, Jamal and Foxall (2009) ได้อธิบายว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต คือ สิ่งสะท้อนมาจากรูปแบบของกิจกรรม (Activities) ความสนใจ (Interests) และความคิดเห็น (Opinions) โดยรูปแบบการดำเนินชีวิตมีความสำคัญในการสะท้อนความคิด และพฤติกรรมความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Hawkins and Mothersbaugh (2013) และ Schiffman and Wisenblit (2015) ที่ให้คำนิยามไว้อย่างใกล้เคียงกันว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต คือ การแสดงให้เห็นว่าบุคคลใช้ชีวิตอย่างไรโดยจะแสดงออกมาในรูปแบบของการใช้เวลาในการทำกิจกรรม ความสนใจ เช่นเดียวกับ Hoyer and MacInnin (2010) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต คือ การแสดงออกของพฤติกรรมที่เป็นจริงของบุคคล ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบของการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น และในความคิดเห็น ในส่วนของ Solomon (2015) ได้กล่าวอีกว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง รูปแบบที่สะท้อนได้จากการใช้เวลา และการใช้จ่ายของแต่ละบุคคล

สรุปได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ในหน้าที่ ตำแหน่ง ลักษณะงานที่ทำ ตามประเพณี วัฒนธรรม และในการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ตามแต่บริบทของสภาพแวดล้อมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นอาศัยอยู่

เป้าหมายของรูปแบบการดำรงชีวิต

การวางแผน เป็นการกำหนดสภาพหรือสถานภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่ง มลิวรรณ ธรรมมาตย์ (2561) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับ เป้าหมายของรูปแบบการดำรงชีวิต มีดังนี้

เป้าหมายในชีวิต (Life Goals) เป็นสิ่งที่ตนเองให้ความสำคัญ และปรารถนาจะให้เกิดขึ้นในอนาคต และเป็นแรงจูงใจให้ตนเองมีพลังมุ่งไปสู่อนาคต การมีเป้าหมายในชีวิตจะช่วยให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย มีความหวังและมีทิศทางที่จะมุ่งไปสู่อนาคต เพราะการมีเป้าหมายจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นต้องการอะไรบ้าง จะมียังชีวิตอยู่เพื่ออะไร เพื่อใคร และเพื่อที่จะทำอะไร โดยการวางแผนเป้าหมายชีวิต เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตของบุคคลที่ได้วางแผนไว้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำตนเองไปสู่เป้าหมายของชีวิตในอนาคต เป็นการวางแผนเป้าหมายไว้ว่าจะต้องตั้งตัวสร้างฐานะให้ได้ โดยเรียนให้จบและประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งการวางแผนเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปเพื่อให้การดำเนินชีวิตมีคุณภาพ ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยการวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจ เกษตรกรรม ขาวนา ชาวไร่ เป็นต้น การวางแผนเกี่ยวกับการใช้จ่ายในแต่ละเดือน การวางแผนที่จะปฏิบัติความดี การดำเนินชีวิตให้อยู่ในกรอบศีลธรรม การวางแผนเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวในอนาคต เป็นต้น

การวางแผนเป้าหมายชีวิต เป็นสิ่งที่จำเป็นที่บุคคลทุกคนต้องให้ความสำคัญในการรู้จักวางแผนชีวิตของตนเองอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการที่เหมาะสมกับสถานะของบุคคล และพยายามดำเนินการโดยปฏิบัติทุกวิถีทางที่จะนำพาชีวิตให้ประสบความสำเร็จ แต่เมื่อดำเนินชีวิตที่มีการวางแผนแล้วเกิดปัญหาและอุปสรรค บุคคลนั้นก็สามารถหาจุดบกพร่องที่เกิดขึ้น แล้วนำมาพิจารณาบทวนขั้นตอน เพื่อแก้ไข พัฒนา ปรับปรุงให้ชีวิตของบุคคลมีคุณภาพ และเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข หากทุกชีวิตมีการวางแผนเพื่อเป้าหมายของชีวิต ก็จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

เป้าหมายชีวิตของบุคคลแบ่งได้ 3 ระดับ คือ 1. การวางแผนเป้าหมายชีวิตขั้นต้น เป็นการวางแผนตั้งเป้าหมายของชีวิตโดยมุ่งมั่นฝึกฝนตนเอง ให้บรรลุเป้าหมายชีวิตที่จะต้องเรียนให้จบ มีอาชีพ มีฐานะที่ดีให้ได้ ด้วยองค์ประกอบต่างๆ เช่น การประพฤติตนเป็นคนดี และตั้งเป้าหมายว่าจะประกอบอาชีพอะไร เช่น ครู พยาบาล ตำรวจ ทหาร ขาวนา หรืออื่นๆ ก็ได้ ขอให้เป็นอาชีพที่สุจริต 2. การวางแผนเป้าหมายชีวิตชั้นกลาง เป็นการตั้งเป้าหมายของชีวิตว่าต้องพยายามตั้งตัวและสร้างฐานะของตนเอง มีชีวิตคู่ มีชีวิตครอบครัวที่ดี ไม่ย่อท้อ รู้จักการสร้างคุณค่าให้ชีวิตด้วยการขยันตั้งใจทำความดี เอื้ออาทร มีเมตตาต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นเป้าหมายชีวิตสูงสุด และ 3. การวางแผนเป้าหมายชีวิตขั้นสูงสุด เป็นการตั้งเป้าหมายของชีวิตที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อตนเอง และบุคคลอื่น คือการตั้งใจดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนหน้าที่การงาน ชีวิตครอบครัว และตั้งใจปฏิบัติธรรมโดยการตั้งใจทำความดี หมั่นให้ทาน รักษาศีล ฝึกสมาธิเพื่อให้จิตใจผ่องใส เกิดปัญญา เพื่อรักษาเป้าหมายของชีวิตให้มั่นคงทุกด้าน ถ้าทุกคนได้มีการวางแผนเป้าหมายชีวิตแล้ว ก็ยากที่จะทำให้ตนเองประสบ

ความสำเร็จได้เป้าหมายเป็นเครื่องมือชี้ทิศทางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีเป้าหมายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอาชีพ รายได้ ความรับผิดชอบในครอบครัวแต่ละบุคคล เป้าหมายของบุคคลมีดังนี้

3.1 เป้าหมายที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี สังคม การเมือง กฎหมาย ความรู้สึก เป็นต้น

3.2 เป้าหมายที่เป็นตัวเงิน เป็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับเงินโดยตรง ซึ่งทำให้แต่ละบุคคล นั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า เป้าหมายของรูปแบบการดำรงชีวิต หมายถึง การวางแผนเป้าหมายชีวิต เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตของบุคคลที่ได้วางแผนไว้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำตนเองไปสู่เป้าหมายของชีวิตในอนาคต เช่น ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะต้องตั้งตัวสร้างฐานะที่ดีให้ได้ โดยเรียนให้จบ และประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ โดยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในกายเถรวาท

รูปแบบการดำเนินชีวิตของพระภิกษุในภายหลัง โดยพุทธบัญญัติอธิบายจากพระไตรปิฎกเป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตและวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ ที่เรียกว่า พระวินัย ซึ่งเป็นพุทธบัญญัติแบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ 1) อาทิพรหมจริยกาสิกขา หมายถึง หลักการศึกษอบรมในฝ่ายบพญญติ หรือข้อปฏิบัติอันเป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ที่พระพุทเจ้าทรงบัญญัติไว้เป็นพุทธานา เพื่อป้องกันความประพฤติเสียหายและวางโทษแก่ภิกษุผู้ล่วงละเมิดโดยปรับอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง พระสงฆ์สวดทุกกึ่งเดือนเรียกว่า พระปาติโมกข์ 2) อภิสมจาริกาสิกขา หมายถึง หลักการศึกษอบรมในฝ่ายขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับมรรยาท และความเป็นอยู่ที่ดีงามสำหรับชักนำความประพฤติ ความเป็นอยู่ของสงฆ์ให้ดีขึ้น มีคุณค่า นำเลื่อมใสศรัทธายิ่งขึ้นไป ซึ่งพระวินัยนั้น พระพุทธรองคเไม่ได้ทรงบัญญัติล่วงหน้า ต่อเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จึงทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามประพฤติเช่นนั้นอีก ดังจะเห็นได้ว่าในตอนต้นพุททกาล คือตั้งแต่พรรษาที่ 1 ถึงพรรษาที่ 11 พระพุทเจ้ายังไม่ได้ทรงบัญญัติสิกขาบท (บทบัญญัติในพระวินัยที่พึงศึกษาปฏิบัติ) ไว้แน่นอน เพราะภิกษุสงฆ์ล้วนมีวัตรปฏิบัติดีงามตามแบบอย่าง ที่พระพุทเจ้าทรงประพฤติปฏิบัติมาต่อมา หลังจากออกพรรษาที่ 20 นี้แล้วพระพุทเจ้าได้ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ห้ามภิกษุเสพเมถุน โดยปรารภเหตุการณ์มัวหมองในหมู่สงฆ์ อันเนื่องมาจากการที่พระสุทินเสพเมถุนกับอดีตภรรยาที่ปามหาวันกรุงเวสาลี การที่พระพุทเจ้าทรงบัญญัติครั้งนี้นับเป็นครั้งแรก และทรงบัญญัติเรื่อยมาทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นในหมู่สงฆ์ ในการบัญญัติสิกขาบทแต่ละครั้งมีขั้นตอน ดังนี้คือ เมื่อเกิดเรื่องมัวหมองขึ้นภายในคณะสงฆ์ พระพุทเจ้าตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์ ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทูลรับแล้ว ทรงชี้โทษแห่งการประพฤติเช่นนั้น และตรัสอานสงส์แห่งความสำรวมระวัง แล้วจึงทรงตั้งพระบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุทำอย่างนั้นอีกต่อไป ทรงกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิด เรียกว่า ปรับอาบัติ (พระมหาบุญเลิศ ฐานทิโน และคณะ, 2552) โดยรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของพระภิกษุในภายหลัง ในการดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย บนพื้นฐานของปัจจัย 4 มีรายละเอียดดังนี้

1) การดำรงชีวิตของภิกษุในภิกษุทายาทตามหลักปัจจัย 4

พระครูวรดิตถ์ธรรมภรณ์ และคณะ (2563) ได้กล่าวว่า การบริโภคน้ำปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท การบริโภคอาหารโดยอาศัยหลักพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของคุณค่าของอาหารให้ถ่องแท้งก่อนที่จะบริโภค สำหรับพระภิกษุสงฆ์ก่อนจะฉันหรือบริโภคอาหารจะต้องรู้จักพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงของการบริโภคอาหาร ทำให้พระภิกษุสงฆ์สามารถดำรงชีพตามความสามารถอย่างเหมาะสม ไม่ประมาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ เป็นอยู่อย่างมีสติและสัมปชัญญะ โดยสามารถพิจารณาแยกแยะถึงคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมจากการบริโภคอาหาร

ที่อยู่อาศัยหรือเสนาสนะควรมีความยินดีในที่อยู่ของตนไม่ว่าจะเลวหรือประณีตที่มีขนาดเล็กไม่หรูหราไม่สวยงามเหมือนชาวบ้านมีความพอใจยินดีในเสนาสนะของตนตามฐานะและพรochaที่ท่านจัดให้เป็นไปตามธรรมชาติจะกล่าวว่าท่านที่อยู่ป่าจะมีความตึงเครียดมากเรื่องง่วงนอนคงจะไม่มีจะมีแต่การเจริญภาวนาเพิ่มความเพียร ทำให้พระภิกษุสงฆ์ไม่ต้องลำบากเหมือนแต่ก่อนและทำให้มีเวลามากขึ้นในศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดี

การใช้จีวรในทางพระพุทธศาสนาถือว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นที่สุด เพราะว่าปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิตพึงจะต้องศึกษาให้แจ่มแจ้งตามหลักพระพุทธบัญญัติในฐานะเป็นเครื่องบริหารอุปโภคบริโภคแต่ให้บริโภคเพียงเพื่อกันแดด กันลม กันหนาวและเหลือบุง มาสัมผัส สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะ อันให้เกิดความละอาย เพื่อจะบำบัดความหนาวอันเป็นเหตุให้เกิดอาพาธประการหนึ่ง

การบริโภคน้ำรักษาโรคหรือบริโภคน้ำจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบจนมั่นใจว่าเมื่อบริโภคแล้วทุกขเวทนาในตนจะถูกระงับอย่างแท้จริง อนึ่งในเรื่องของการบริโภคคิลานเภสัชนี้มีสิ่งที่จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งโดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้ยาที่เป็นโทษแก่ร่างกายกันอย่างกว้างขวางเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การใช้ยารักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเป็นการใช้ยาเพียงเพื่อบรรเทาเวทนาและความเจ็บปวด เป็นการบริโภคเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้มิใช่บริโภคตามกระแสสมัยใหม่เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดการบริโภคน้ำตามหลักพระพุทธศาสนาจึงเป็นการบริโภคโดยใช้ปัญญาให้รู้จักการบริโภคที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

2) เป้าหมายหลักเป้าหมายรองของการดำรงชีวิตของภิกษุในภิกษุทายาท

พระครูวรดิตถ์ธรรมภรณ์ และคณะ (2563) ได้กล่าวว่า แนวทางการปรับตัวของพระภิกษุสงฆ์ต่อการดำเนินชีวิตของภิกษุในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์กำหนดรูปแบบไว้อย่างเคร่งครัดและเป็นไปเพื่อขัดเกลาจิตใจ สิ่งหนึ่งที่ทรงให้ความสำคัญมาก และยิ่งถือว่ามีความสำคัญต่อพระภิกษุในปัจจุบัน พระธรรมวินัยคำสอนส่วนที่เป็นวิถีชีวิตหรือหลักการปฏิบัติในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมสงฆ์นั้น เรียกว่า อริยวินัย ข้อปฏิบัติที่เรียกว่า อริยวินัยนี้เป็นระบบแบบแผนสำหรับหมู่ สมาชิก ที่จะให้สมาชิกของพระสงฆ์ตั้งอยู่ได้ด้วยดี สามารถมีชีวิตอยู่ตามหลักการของตน และสามารถปฏิบัติกิจดำเนินการต่าง ๆ พระสงฆ์ก็เป็นพุทธบริษัทฝ่ายหนึ่งที่ยังต้องมีความผูกพันกับสังคม และปฏิบัติธรรมจนสามารถบรรลุภาวะอันสูงสุดตามพุทธประสงค์ ส่วนปัจจัยสำหรับ

ดำรงชีวิตพื้นฐานของพระสงฆ์ มีเครื่องนุ่งห่มอาหาร ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค พระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 4 เหมือนมนุษย์ทั้งหลายที่ต่างก็คือรูปแบบสังคมที่เข้มงวดกวดขัน พระพุทธเจ้าทรงมุ่งพัฒนาสมาชิกของพระสงฆ์ให้มีความมักน้อยสันโดษในการใช้สอยปัจจัย 4 (ปัจจัยสนโตสที่ปัก อริยวสปฏิบัติ) สงฆ์ คือ วงศ์ของอริยชนลำดับที่ 8 มีชื่อว่า อริยวงศ์ (อภฺฐโม อริยวิโส) จะเห็นว่า ภิกษุผู้ปฏิบัติชอบในอริยวินัยเรียกว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ใน อริยวงศ์ ปฏิบัติข้อปฏิบัติที่เป็นวงศ์ของพระอริยเจ้าเรียกว่า อริยวงศ์ปฏิบัติ

3) รูปแบบการดำรงชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย

วิถีชีวิตของพระสงฆ์จึงเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่การเริ่มบวชไปจนถึงลาสิกขา โดยมีรูปแบบชีวิตที่แตกต่างจากเดิม และมีรูปแบบเฉพาะ โดยบุคคลที่ได้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย มีรายละเอียด ดังนี้

วินัย คือ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติของคนในหมู่คณะให้มีความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน วินัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ (1) อนุาการวินัย วินัยของผู้ไม่ครองเรือน คือ บรรพชิต ได้แก่ การไม่ทำตนให้เศร้าหมองด้วยอาบัติ 7 และระวางรักษาปาริสุทธิศีล 4 และ (2) อาการวินัย วินัยของผู้ครองเรือน คือ คฤหัสถ์ ได้แก่ การเว้นจากอกุศลกรรมบถ 10 ประการ (ขุ.ส./25/317-318/288-289)

อนุาการวินัย หมายถึง วินัยของบรรพชิตคือนักบวชในพระพุทธศาสนา มี 2 ประเภท คือ สามเณร พระภิกษุ และภิกษุณี ในกรณีของภิกษุณี ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่มีในพระพุทธศาสนา ดังนั้น องค์ประกอบของอนุาการวินัยของบรรพชิตหรือนักบวชในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงประกอบด้วยวินัยของนักบวชหรือบรรพชิต ได้แก่ ศีล 10 ของสามเณร และศีล 227 ของพระภิกษุ ซึ่งเป็นวินัยของผู้ไม่ครองเรือน

การบัญญัติพระวินัยหรือการวางระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกครั้งพระพุทธเจ้าจะทรงบัญญัติขึ้นภายหลังจากผู้กระทำความผิดหรือกระทำการที่สังคมติเตียน เมื่อพิจารณาสอบสวนท่ามกลางสงฆ์แล้วและเห็นว่า การกระทำเช่นนั้นไม่เหมาะสม จึงบัญญัติพระวินัยขึ้นตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากกรณีต่าง ๆ เช่น ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งประพฤติดังกล่าวสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปแล้วเกิดความเสียหายแก่คณะสงฆ์ เมื่อมีผู้ร้องเรียนมาหรือพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องราวนั้น ก็จะทรงเรียกประชุมสงฆ์และทรงพิจารณาสอบสวนจากทุก ๆ ฝ่ายแล้ว เมื่อทรงเห็นว่า พฤติกรรมพระภิกษุนั้นไม่เหมาะสมกับสมณะศากยบุตรจริง ๆ เพื่อป้องกันมิให้พระภิกษุทั้งหลายประพฤติดังกล่าวเช่นนั้นอีก จึงทรงบัญญัติวินัยขึ้น โดยอาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ ดังนี้ (วิม.หา./1/39/28-29)

- 1) เพื่อความเรียบร้อยแห่งสงฆ์ 2) เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ 3) เพื่อข่มบุคคลผู้เกียติ 4) เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม 5) เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน 6) เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต 7) เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส 8) เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังเลื่อมใสแล้ว 9) เพื่อความตั้งมั่นแห่งศีลธรรม และ 10) เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย

สรุปได้ว่า รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 4 ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย

วาจา และใจ ของสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น พระสงฆ์จึงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ เพราะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ และเป็นที่คาดหวังเคารพของประชาชน

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในภิกษุภิกษุในภิกษุในปัจจุบัน

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในภิกษุในปัจจุบันมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งฝ่ายมหานิกาย และฝ่ายธรรมยุติ มีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ ซึ่งพระธรรมดิลก เจ้าคณะภาค 9 (ธรรมยุต) (พระธรรมดิลก (สมาน สุเมธ), 2552) ท่านได้กล่าวไว้ มีดังนี้

วิถีชีวิตของพระสงฆ์ เป็นวิถีชีวิตของพระสงฆ์จึงเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่การเริ่มบวชไปจนถึงลาสิกขา โดยมีรูปแบบชีวิตที่แตกต่างจากเดิมและมีรูปแบบเฉพาะ ผู้เขียนจะขอนำเสนอ วิถีชีวิตของพระสงฆ์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) การปรับเปลี่ยนมุมมอง

พระสงฆ์จะต้องมีมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากชาวบ้านทั่วไป แม้ว่าจะดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมเดียวกันแต่ต้องมีมุมมองต่างกัน จะเห็นได้จากในเบื้องต้นของการบวช พระอุปัชฌาย์จะบอกเกี่ยวกับการปฏิบัติของพระสงฆ์ซึ่งแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป กล่าวคือ การมีชีวิตใหม่เป็นพระสงฆ์นั้นเป็นการเปลี่ยนวิถีชีวิตทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการครองเรือน ระเบียบความเป็นอยู่ สังคมสิ่งแวดล้อม โดยที่เมื่อบวชเข้ามาใหม่ ๆ ยังไม่ได้เรียนรู้ฝึกหัดอะไรมาก่อน ก็อาจจะทำให้จิตใจวุ่นวาย พระพุทธองค์จึงมีบทเรียนเบื้องต้นเพื่อไม่ให้จิตใจวุ่นวาย เพราะจิตใจของคนนั้นอาจจะฟุ้งซ่านวุ่นวาย คิดถึงโน้น คิดถึงนี่ คิดถึงเงินทองทรัพย์สิน คิดถึงผู้คนที่เคยรู้จัก ทั้งที่ชอบใจและไม่ชอบใจ จึงต้องมีหลักยึดจิตใจ เพื่อให้จิตใจมีงานทำ ดังนั้น คนที่บวชใหม่ ๆ ซึ่งออกมาจากบ้านเรือนและสังคม เคยพบเคยอยู่กับคนอื่น ๆ มาก พอห่างออกมาอยู่เงียบๆ จึงอาจจะนึกถึงคิดถึงคนโน้นคนนี้วุ่นวาย พอนึกขึ้นมาแล้วก็เกิดปัญหาแก่จิตใจ ทำให้คิดฟุ้งซ่านและอาจจะปรุงแต่งไปต่างๆ ท่านจึงสอนว่า ให้เอาวิธีง่ายๆ ก่อน คือ การหางานให้ใจทำ เรียกว่ากรรมฐานเบื้องต้น หรือ “มูลกัมมฐาน” เป็นวิธีการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อสิ่งต่าง ๆ ของคนที่เริ่มมาใช้วิถีชีวิตแบบพระสงฆ์

มูลกัมมฐานถือว่าเป็นก้าวแรกของการเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชาวบ้านมาเป็นพระ เช่นในเวลาที่เรานึกถึงคนอื่นหรือมองเห็น เรามองเห็นอะไรคนที่เรามองเห็นว่าเป็นคนนั้นคนนี้ ก็เห็นกันแค่ ผม ขน เล็บ ฟันหนัง แต่เพราะไปติดอยู่กับความจำหมายว่าเป็นคนนั้นคนนี้ ชื่อนั้นชื่อนี้ พอนึกถึงใคร ก็ให้มองแค่ว่าเป็นผม ขน เล็บ ฟันหนัง แล้วก็จบแค่นั้น ใจก็สงบได้ นี่คือการกรรมฐานเบื้องต้น เป็นการหางานให้ใจทำ ก็เอาอันนี้เป็นกรรมฐานเป็นการหางานให้ใจทำเบื้องต้น ใจจะได้อยู่กับงาน ไม่ฟุ้งซ่านวุ่นวายหรือคิดปรุงแต่งไปไกลแม้จะไม่ได้นึกถึงใคร อย่างที่ขอบพูดกันว่าภาวนา ก็ทำให้ใจให้เป็นสมาธิได้

2) ปัจจัยเครื่องอาศัยเลี้ยงชีพของพระสงฆ์

สิ่งที่พระสงฆ์ต้องนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ก็คือ ปัจจัยเครื่องอาศัยเลี้ยงชีพของพระสงฆ์ เรียกว่า นิสสัย มี 4 ประการ คือ

1) อาหาร อาหารสำหรับพระภิกษุ เป็นอาหารที่ต้องอาศัยผู้อื่นเขามีศรัทธาแล้วถวายจึงจะฉันได้ จะไปหาหรือจะทำเองโดยการประกอบอาชีพหรือแม้แต่ไปเก็บผลไม้ตกหล่นกินเองก็ไม่ได้ การอยู่การฉันของพระต้องขึ้นอยู่กับชาวบ้าน พระจึงต้องประพจน์ตัวให้น้ำเลื่อมใสศรัทธา อาหารที่ชาวบ้านถวายนี้ เรียกว่า บิณฑบาต ที่ต้องใช้ลำแข้งของตัวเองเดินไปหา ถ้าชาวบ้านเขาศรัทธาก็จะใส่บาตรให้ ต่อมาเมื่อผู้ศรัทธานำมาถวายถึงวัด พระพุทธเจ้าก็อนุญาตเพราะชาวบ้านเขาถวายด้วยศรัทธา เรียกว่า เป็นอติเรกลาภ

2) เครื่องนุ่งห่ม แต่เดิมนั้นพระจะไปขอเครื่องนุ่งห่มจากใครไม่ได้ ไม่มีสิทธิ อาหารก็ขอไม่ได้ ต้องเดินไปโดยสงบ พูดบอกเขาไม่ได้ เขาศรัทธาก็ให้เอง ท่านบัญญัติไว้ว่า ภิกษุไปขออาหารกับชาวบ้านที่เขาไม่ได้เป็นญาติ ไม่ได้ปวารณา คือไม่ได้บอกแจ้งไว้ว่าให้ขอได้ ถ้าขอมาเพื่อตนเป็นความผิด เครื่องนุ่งห่มก็เช่นเดียวกัน ไปขอเขาไม่ได้ ถ้าชาวบ้านเขาไม่มีศรัทธาถวาย พระก็ต้องไปเก็บหาผ้าที่เขาทิ้งตามกองขยะ สมัยก่อนมักไปหาตามป่าช้าที่เขาห่อศพมาทิ้ง แล้วก็เอามาต้ม เอามาตัดเย็บ เอามาย้อมทาสีด้วยตัวเอง ท่านเรียกว่า ผ้าบังสุกุล แต่เมื่อมีชาวบ้านนาผ้าดี ๆ มาถวายด้วยใจศรัทธาเอง ถ้าไม่เป็นผ้าชนิดต้องห้าม พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาต เรียกว่า เป็นอติเรกลาภ

3) ที่อยู่อาศัย คือ ที่นั่งที่นอน เรียกว่า เสนาสนะ ในสมัยแรกๆนั้น พระเดินทางอยู่เรื่อยเรียกว่า การจาริก ก็ต้องไปนั่งนอนตามโคนไม้ เพราะฉะนั้น ที่อยู่พื้นฐานของพระก็คือโคนไม้ เรียกว่า รุกขมูล ต่อมาชาวบ้านศรัทธาสร้างที่อยู่ถวายโดยเลื่อมใสว่าพระทำดี ประพฤติดี สอนธรรมให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน จึงมีวัดอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ มีกุฏิ เวลานี้พระองค์ไหนต้องการจะประพจน์เคร่งครัด จะไปอยู่ตามโคนไม้ก็ได้ นี่เป็นที่ยู่พื้นฐานของพระ คือ รุกขมูล เสนาสนะส่วนที่อยู่ที่เขาสร้างถวาย เรียกว่า เป็นอติเรกลาภ

4) ยารักษาโรค ยาพื้นฐานของพระคือยาต้องด้วยน้ำมูตรเน่า เรียกว่า ปุติมุตตเภสัช ปกติพระโบราณจะใช้ผลสมอเอามาต้มน้ำมูตร ยาอื่น ๆ สำหรับใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บก็เป็น อติเรกลาภ

สรุปได้ว่า รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในภายภาคหน้าในปัจจุบันมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งฝ่ายมหานิกาย และฝ่ายธรรมยุติก มีแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ วิถีชีวิตของพระสงฆ์จึงเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่การเริ่มบวชไปจนถึงลาสิกขา ปัจจัยเครื่องอาศัยเลี้ยงชีพของพระสงฆ์ เรียกว่า นิสสัย มี 4 ประการ คือ 1) อาหาร อาหารสำหรับพระภิกษุ เป็นอาหารที่ต้องอาศัยผู้อื่นเขามีศรัทธาแล้วถวายจึงจะฉันได้ 2) เครื่องนุ่งห่ม แต่เดิมนั้นพระจะไปขอเครื่องนุ่งห่มจากใครไม่ได้ ไม่มีสิทธิ อาหารก็ขอไม่ได้ ต้องเดินไปโดยสงบ พูดบอกเขาไม่ได้ เขาศรัทธาก็ให้เอง 3) ที่อยู่อาศัย คือ ที่นั่งที่นอน เรียกว่า เสนาสนะ ในสมัยแรกๆนั้น พระเดินทางอยู่เรื่อยเรียกว่าการจาริก ก็ต้องไปนั่งนอนตามโคนไม้ และ 4) ยารักษาโรค ยาพื้นฐานของพระคือยาต้องด้วยน้ำมูตรเน่า เรียกว่า ปุติมุตตเภสัช ปกติพระโบราณจะใช้ผลสมอเอามาต้มน้ำมูตร ยาอื่น ๆ สำหรับใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บก็เป็น อติเรกลาภ

ทัศนะของผู้เขียนรูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะของพฤติกรรมต่างๆ ของพระภิกษุในการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นนักบวชในพระพุทธศาสนา เช่นการแต่งกายที่มีไตรครอง ได้แก่ อันตรวาสก อุตราสงค์ สังฆาฏิ กายพัชนี ผ้านั่งเส และผ้ารัดอก หรืออัฐบริขาร 8 ที่จำเป็นต่อพระภิกษุ โดยพระภิกษุมีศีล 227 ข้อ อันเนื่องมาจากมีผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความประสงค์ต้องการจะบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ส่วนกุลบุตรที่จะขออุปสมบทนั้น จะต้องมิใช่วัยต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ โดยนับในครุภีได้ 6 เดือน ไม่เป็นโจรผู้ร้าย ไม่มีหนี้สิน ไม่เป็นโรคติดต่อ และต้องได้รับการอนุญาตจากบิดามารดาของตนเสียก่อน มีอัฐบริขาร 8 สมบูรณ์ครบถ้วน จึงจะสามารถบวชเป็นพระภิกษุได้ ซึ่งพระภิกษุต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา และใจ ของสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอย่างเดียวกัน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น พระสงฆ์จึงถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ เพราะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ และเป็นที่คาดหวังเคารพของประชาชน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

สรุป

รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยที่ลักษณะของพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ในหน้าที่ ตำแหน่ง ลักษณะงานที่ทำ ตามประเพณี วัฒนธรรม และในการทำกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ตามแต่บริบทของสภาพแวดล้อมที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นอาศัยอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ กิจกรรม (Activities) คือ การแสดงออกอย่างเด่นชัด เป็นส่วนที่กำหนดว่าบุคคลใช้เวลาของเขาทำอะไรเขาทำงานอดิเรกอะไร มีสันทนาการอะไร และกีฬาชนิดไหนที่เขาฝึกฝน ความสนใจ (Interests) คือ ความต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพอใจและให้ความสำคัญในสิ่งนั้นเป็นระดับความตื่นตัวที่เกิดขึ้น และความคิดเห็น (Opinions) หมายถึงการแสดงออกทางความคิดบนพื้นฐานของค่านิยมที่มีต่อตนเองและสภาพแวดล้อมเป็นคำตอบของแต่ละบุคคล เป้าหมายของรูปแบบการดำรงชีวิต หมายถึง การวางแผนเป้าหมายชีวิต เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตของบุคคลที่ได้วางแผนไว้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำตนเองไปสู่เป้าหมายของชีวิตในอนาคต เช่น ตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะต้องตั้งตัวสร้างฐานะที่ดีให้ได้ โดยเรียนให้จบ และประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ที่สามารถเลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ โดยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข

วิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ภิกษุในเถรวาท เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักพระธรรมวินัย ในปัจจุบันพระภิกษุภิกษุณีในสงฆ์ไทย มีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับผู้คนเริ่มตั้งแต่การบวชไปจนถึงลาสิกขา มีรูปแบบเฉพาะ ซึ่งเป็นวิถีที่แตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัย คือ ศีล 227 ข้อ พร้อมทั้งปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตของพระสงฆ์ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคนั้น ก็ต้องอาศัย ศรัทธาจากชาวบ้าน เนื่องจากพระจึงต้องประพฤติปฏิบัติตัวตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ให้น่าเคารพและ น่าเลื่อมใสศรัทธา เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง

องค์ความรู้ที่ได้รับ

บทควาามวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุณีกายเถรวาท ตั้งแต่อดีตในสมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

พระสงฆ์ภิกษุเถรวาทเป็นกลุ่มอนุรักษนิยมที่ต้องยึดพระธรรมวินัยเป็นสำคัญแม้ว่าสภาพการณ์ของโลกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ต้องยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก มีวิธีการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ มีการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ที่เรียกว่า "พุทฺธพจนฺ" บ้าง ซึ่งในกาลต่อมาเรียกว่า "พระไตรปิฎก" โดยวิธีการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ พร้อมทั้ง อัฐบริขาร 8 และปัจจัยเครื่องอาศัยเลี้ยงชีพของพระสงฆ์ เรียกว่า นิสสัย มี 4 ประการ คือ 1) อาหาร 2) เครื่องนุ่งห่ม 3) ที่อยู่อาศัย และ 4) ยารักษาโรค ดังแสดงใน แผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำรงชีวิตของพระภิกษุ尼กายเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). *ประวัติศาสตร์การศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นภัทร ภักดีสรวิชัย, ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์ และ วรณวรารักษ์ ศุทธชัย. (2564). การมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐกับภาคประชาชนในการพัฒนาการบริการสาธารณะด้านบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 371-383.
- พระครูวรดิตถ์ธรรมภรณ์, พระโสภณพัฒนบัณฑิต, พระครูสุธีร์คัมภีร์ญาณ และ พระมหาสารทอง สณฺญโต. (2563). แนวทางการปรับตัวการบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์เขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสาร Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 199-213.
- พระครูอาทรพนิกิจ (อนาลโย ฉันทสิริกุล). (2557). *การศึกษพัฒนาการใช้สอยผ้าจีวรของพระสงฆ์*. (สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระธรรมดิลก (สมาน สุเมธ). (2552). *ความรู้เกี่ยวกับกฐินทาน*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- พระมหาบุญเลิศ ฐานทินโน, พระมหาคณาพิพัฒน์ ทีปาสโย, พระปลัดประสาร ฐิตธมโม, พระมหาวิโรจน์ วีระโส, พระศีกฤทธิ์ โสทธิโส, พระเอ็นนิง เกวลี และ พระมหาดนัย ปภัสโร. (2552). *อริยวินัย (รวบรวมจากพระไตรปิฎก)*. กรุงเทพฯ: บริษัทคิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- มลิวรรณ ธรรมมัตย์. (2561). *การวางแผนเป้าหมายชีวิต*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564 จาก <https://sites.google.com/site/karpenphuprakxbkar12/kar-wangphaen-pea-hmay-chiwit>.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). *รูปแบบการดำเนินชีวิต*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/รูปแบบการดำเนินชีวิต>.
- สุพล สุยะพรหม. (2549). “พระสงฆ์กับการศึกษาการเมืองการปกครอง”. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 2(1), 121-126.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (2516). *ชุมนุมพระสูตรมหายาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- Antonides, G., and Raaij, W. F. (1998). *Consumer behavior. A European perspective*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Evans, M., Jamal, A. and Foxall, G. (2009). *Customer behavior* (2nd ed). Chichester: JohnWinley & Sons.
- Hawkins, D. I. and Mothersbaugh, D. L. (2013). *Customer behavior: building marketing strategy* (12th ed). New York: McGraw-Hill Irwin.

- Hoyer, W. D. and MacInnin, D., J. (2010). *Customer behavior* (5th ed). Manson, Ohio: South-Western Cengage Learning.
- Plummer, J. T. (1974). The concept and application of lifestyle segmentation. *Journal of Marketing*, 38, 33-37.
- Schiffman, L. G. and Wisenblit, J. (2015). *Customer behavior: Motivation research (Marketing)*. New York: Pearson.
- Solomon, M. R. (2015). *Customer behavior: Market survey* (11th ed). Boston: Pearson.

คำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ (Editorial Policy)

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ออกปีละ 4 ฉบับ เริ่ม ฉบับที่ 1 ปีที่ 12 พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป(ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน และฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม) รับพิจารณาบทความครอบคลุมในด้านบริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และนิติศาสตร์

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะลงตีพิมพ์หรือไม่ บทความแต่ละเรื่องจะได้รับการประเมินคุณภาพทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน โดยกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่สามารถทราบข้อมูลของผู้ส่งบทความ (Double-Blind Process) และบทความที่จะลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ การละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง

ข้อตกลงของวารสาร

ผู้เขียนจะต้องชำระเงินค่าดำเนินการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์วารสาร บทความภาษาไทย และบทความภาษาอังกฤษ จำนวน 4,000 บาท

ประเภทของผลงานวิชาการที่รับลงตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้ส่งบทความควรตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น ตัวสะกด วรรคตอน และความเหมาะสม ความสละสลวยในการใช้ภาษา รวมทั้งควรกำหนดประเภทของบทความให้ชัดเจนว่าเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัย องค์ประกอบของบทความทั้ง 2 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทความวิจัย (Research article) ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี) แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง มีเนื้อหาความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A4 รวมบทคัดย่อ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิง ประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่อง (Title) ไม่ควรใช้ชื่อเรื่องที่ยาวเกินไป ควรมีความกระชับ ชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

2) ชื่อผู้เขียน (Author (s)) ระบุชื่อ และนามสกุลของผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) (ไม่ต้องใส่ชื่อตำแหน่งหน้าชื่อ) พร้อมระบุหน่วยงานที่สังกัด รวมทั้งอีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้เขียนที่สามารถติดต่อได้

3)บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดย บทคัดย่อควรจะระบุจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์โดยย่อของงานวิจัย ขอบเขตของงานวิจัยและผลวิจัยหลักและมีจำนวนคำไม่เกิน 300-350 คำ และไม่ควรมีการอ้างอิงถึงเอกสารการอ้างอิง

4) คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 3-5 คำ

5) เนื้อหา (Contents) ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

5.1 บทนำ เป็นส่วนที่นำเสนอความสำคัญของปัญหาที่ทำวิจัย เขียนให้กระชับและเข้าใจง่าย

5.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย เขียนเป็นความเรียงต่อเนื่องในย่อหน้าเดียว โดยแยกประเด็นการศึกษาให้ชัดเจนด้วยภาษาที่สั้นและกระชับ

5.3 สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

5.4 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาสำคัญ กระชับเข้าใจง่าย

5.5 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง (ระบุสูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง) วิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้และวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5.6 ผลการวิจัย นำเสนอผลเป็นลำดับจากข้อมูลทั่วไปจนถึงข้อมูลเฉพาะเรื่อง โดยมุ่งเน้นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก อธิบายให้กระชับอาจควบคู่กับการใช้ตาราง กราฟ หรือภาพประกอบ

5.7 อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย อภิปรายเพื่อให้คล้อยตามถึงความสัมพันธ์ หรือหลักการที่มาจากผล สนับสนุนหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีผู้เคยนำเสนอ เปรียบเทียบผลการวิจัยและตีความหมายของผู้อื่น เน้นถึงปัญหาหรือข้อโต้แย้งในสาระสำคัญของเรื่อง ให้เขียนแยกย่อหน้าตามประเด็นที่อภิปราย

5.8 ข้อเสนอแนะ เป็นการเสนอผลที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในภาพรวมหรือเฉพาะกลุ่ม หรือเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในอนาคต

5.9 เอกสารอ้างอิง

2. บทความวิชาการ (Article) เป็นการนำเสนอเรื่องทางวิชาการที่อยู่ในความสนใจของบุคคลทั่วไป ในปัจจุบัน หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนออย่างสมบูรณ์ และมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ โดยมีการสรุปประเด็นอาจเป็นการนำความรู้ กรอบแนวคิดและทฤษฎีจากแหล่งต่าง ๆ มาสังเคราะห์ โดยที่ผู้เขียนสามารถให้ทัศนะทางวิชาการผ่านมุมมองของตนเองได้อย่างเด่นชัด และเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน มีเนื้อหามีความยาวไม่เกิน 8-15 หน้ากระดาษ A4 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทนำ เนื้อความ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์

1. การพิมพ์ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word กระดาษขนาด A4 พิมพ์แบบแนวตั้ง (Portrait) คอลัมน์เดียว ใส่หมายเลขหน้าทุกหน้าที่ด้านขวาล่างของกระดาษ
2. เค้าโครงหน้ากระดาษ กำหนดขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 2.54 เซนติเมตร หัวกระดาษและท้ายกระดาษขนาด 1.25 เซนติเมตร
3. ตัวอักษร (Font) ให้ใช้ตัวอักษร Th Sarabun New ประกอบด้วย
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ขนาด 18 point แบบหนาและกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ ตัวแรกของทุกคำ ยกเว้นคำบุพบทใช้ตัวอักษรพิมพ์เล็ก
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา
 - ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา
 - อีเมล ขนาด 14 point, กำหนดตรงกลาง, ตัวธรรมดา
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ บทคัดย่อ และ ABSTRACT ขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 16 point, กำหนดชิดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 16 point, กำหนดชิดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300-350 คำ
 - ย่อหน้าแรกให้เว้นระยะ 1.5 เซนติเมตร
 - คำสำคัญ
 - ให้พิมพ์ “คำสำคัญ” ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ ขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา ส่วนข้อความของคำสำคัญ ขนาด 16 point, ตัวธรรมดา ระหว่างคำให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “ , ”
 - Keywords
 - ให้พิมพ์ “Keywords” ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ และ ABSTRACT ขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา ส่วนข้อความของคำสำคัญ ขนาด 16 point, ตัวธรรมดา อักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ ระหว่างคำให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “ , ”
 - รายละเอียดบทความ
 - หัวข้อใหญ่ (ไม่มีลำดับเลข) ขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อรอง ขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
 - เนื้อเรื่อง ขนาด 16 point, กำหนดชิดขอบซ้ายและขวา (Thai Distributed), ตัวธรรมดา ไม่พิมพ์แยกคำ การเว้นวรรคให้เว้นระยะ 1 ตัวอักษร

- ย่อหน้าแรกให้เว้นระยะ 1.5 เซนติเมตร หากมีย่อหน้าที่ย่อลงไปอีกให้เว้นระยะเพิ่มออกไปอีก 0.5 เซนติเมตรไปเรื่อยๆ และเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิมพ์ให้ดำเนินการจัดระบบการพิมพ์

4. การเขียนตาราง ให้วางตารางใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของตาราง (ตัวหนา) และชื่อตาราง (ตัวธรรมดา) ไว้เหนือตารางและชิดซ้าย เช่น ตารางที่ 1 และระบุแหล่งที่มา: ไว้ใต้ตาราง

5. ภาพประกอบ ให้วางภาพประกอบใกล้ตำแหน่งที่อ้างถึงในเนื้อหา โดยลำดับเลขของภาพ (ตัวหนา) และพิมพ์ชื่อภาพ (ตัวธรรมดา) เช่น ภาพที่ 1 ... ไว้ใต้ภาพและชิดซ้าย และระบุแหล่งที่มา ที่มา: ...

รูปแบบเอกสารอ้างอิง (References)

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารสู่มาตรฐานสากล โดยมีเป้าหมายให้วารสารคงอยู่ในฐานข้อมูล TCI เพื่อให้วารสารได้มีโอกาสเข้าถึงผู้อ่าน และยกระดับความเป็นสากลของวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นกองบรรณาธิการวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงกำหนดรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้ การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิง กรณี เอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาไทยให้ยึดตัวอักษรในการเรียงลำดับ และตามด้วยเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษ

1. ข้อกำหนดในการเขียนเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1.1 รูปแบบการอ้างอิงประยุกต์จากรูปแบบ APA Style, 7th ed.

1.2 จำนวนบทความที่นำมาอ้างอิงต้องไม่เกิน 20 บทความ แต่ละบทความไม่ควรมีอายุเกิน 7 ปี (แต่หากเป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีซึ่งมีอายุมากกว่า 10 ปี อนุโลมให้นำมาใช้อ้างอิงได้)

1.3 อ้างอิงบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างน้อย 1 เรื่อง

2. วิธีการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) ให้ใช้นาม-ปี โดยกำหนดดังนี้

2.1 กรณีผู้แต่ง 1-3 คน ให้กำหนด (ชื่อ1/สกุล1, ชื่อ2/สกุล2, & ชื่อ3/สกุล3, ปีที่พิมพ์) เช่น (Robbins & Coulter, 2009) หรือ Lambert, Stock, and Ellram (1998)

2.2 กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้กำหนดดังนี้ (ชื่อคนที่ 1 et al., ปีพิมพ์) เช่น (Hill et al., 2005) หรือ Jones et al. (2004)

2.3 การอ้างอิงจากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลระดับทุติยภูมิ

งานของผู้เขียน (1) ถูกอ้างอิงในงานของผู้เขียน (2) (ชื่อ1/สกุล1/(ปี,อ้างถึงใน/ชื่อ2/สกุล2,ปี).....) เช่น สุวัจน์ ธีรุต (2560, อ้างถึงใน ธนบวร สิริคุณากรกุล 2563) Thompson (2004, as cited in Siddiqui, 2013)

2.4 การอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์/สกุลผู้ถูกสัมภาษณ์/(การสื่อสารส่วนบุคคล,วัน/เดือน/ ปี) เช่น กัลยา วานิชบัญชา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ตุลาคม 2562)

2.5 การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษาท้ายข้อความในเนื้อหานั้น ให้ใช้ชื่อย่อกฎหมายและตามด้วยปี เช่น (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

รูปแบบการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ

1. หนังสือ

รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	จินตนา บุญบงการ. (2554). <i>จริยธรรมทางธุรกิจ</i> (พิมพ์ครั้งที่ 14). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้แต่ง 2 คน	นราศรี ไวนิชกุล และ ชุติศักดิ์ อุดมศรี. (2537). <i>ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ</i> (พิมพ์ครั้งที่ 5). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ผู้แต่ง 3 - 20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน	สุภมาส อังสุโชติ ¹ , สมถวิล วิจิตรวรรณ ² , รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์ ³ , มารวย วิชาญ ยุทธนากุล ⁴ , รัศมี อิสลาม ⁵ , ยุทธ ไกยวรรณ ⁶ , กัลยา วานิชปัญชา ⁷ , ธนบวรสิริ คุณากรกุล ⁸ , ญัฐศาสตร์ ปัญญานะ ⁹ , ผกามาศ เชื้อประดิษฐ์ ¹⁰ . (2562). <i>สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL</i> (พิมพ์ครั้งที่ 4). เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไป ใส่ชื่อคนที่ 1-19 และคนสุดท้าย	สุภมาส อังสุโชติ ¹ , สมถวิล วิจิตรวรรณ ² , รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์ ³ , มารวย วิชาญ ยุทธนากุล ⁴ , รัศมี อิสลาม ⁵ , ยุทธ ไกยวรรณ ⁶ , กัลยา วานิชปัญชา ⁷ , ธนบวรสิริ คุณากรกุล ⁸ , ญัฐศาสตร์ ปัญญานะ ⁹ , ผกามาศ เชื้อประดิษฐ์ ¹⁰ , ...ศิริรัตน์ พิกุล ^{คนสุดท้าย} . (2552). <i>ระบบสารสนเทศทางการจัดการ</i> . มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
ผู้แต่งเป็นสถาบัน	สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). <i>แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ.2550-2554</i> . วิ.เจ. พรินติ้ง.
หนังสือแปล	กรอฟ, ทอด และ โจนส์, โทมัส. (2554). <i>Introduction to Knowledge Management: KM in Business</i> [การจัดการความรู้เบื้องต้น]. โอกรูปเพรส.

2. บทความ

บทความในหนังสือ	
รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทหรือชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหนังสือ /////////(น./เลขหน้า)./สำนักพิมพ์. สุวรรณา จินตนาการ. (2554). ภาวะผู้นำยุค 4.0. ใน สุกสินธุ์ จันทร์พร (บรรณาธิการ), <i>หลักการจัดการ</i> . (น.104-105). ซีเอ็ดยูเคชั่น.
บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI	
รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปี พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า. วิมล อารยะรัตน์. (2546). ธุรกิจแฟรนไชส์. <i>วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่</i> , 7(2), 43-51.
บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI	
รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่), /////////เลขหน้า./https://doi.org/เลขdoi Plows, J. F., Stanley, J. L., Baker, P. N., Reynolds, C. M., & Vickers, M. H. (2018). The pathophysiology of gestational diabetes mellitus. <i>International journal of molecular sciences</i> , 19(11), 3342. https://doi.org/10.3390/ijms19113342

3. นิตยสาร

รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปี,เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสาร./ปีที่ (ฉบับที่), /////////เลขหน้าที่ปรากฏ. มาลีรัตน์ ทิพย์อารักษ์วงศ์. (มีนาคม 2542). กลยุทธ์การทำธุรกิจแฟรนไชส์ให้ ประสบความสำเร็จ. <i>ผู้ส่งออก</i> , 12(276), 24-31.
--------	--

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปี,เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./ปีที่ /////////(ฉบับที่),/เลขหน้าที่ปรากฏ. ทิพย์เกสร วงศ์วาน. (2552, 15 ตุลาคม). กลยุทธ์การส่งออกจีน. <i>เดลินิวส์</i> , น.14. นิติการุณย์ มิ่งรุจิราลัย. (2563, 2 กันยายน). โอกาสในวิกฤติที่อยู่อัน. <i>ไทยรัฐออนไลน์</i> . https://www.thairath.co.th/news/foreign/1921920
--------	--

5. วิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต	
รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./[วิทยานิพนธ์ปริญญา /////////มหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต],/ชื่อมหาวิทยาลัย. นวลจันทร์ วันเพ็ญ. (2559). กลยุทธ์การตลาดในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์	
รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต หรือ /////////วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]./ชื่อเว็บไซต์./URL กฤษฎา ทรัพย์สมบูรณ์. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาล ทางคลินิกของ พยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัด กระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/58250

6. เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ

รูปแบบ	ชื่อผู้แต่ง./(ปีพิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท/[การนำเสนอ]./ /////////ชื่อการประชุม, เมืองที่ประชุม.
	พงษ์ศักดิ์ ดรพินิจ. (2563, 30 พฤษภาคม). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการ เรียนการสอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวันผ่าน class start [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่7: เรื่อง นวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาชุมชน, ขอนแก่น, ประเทศไทย.

7. เว็บไซต์

รูปแบบ	ชื่อ/สกุล./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
	วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2562, 17 มกราคม). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ผู้จัดการ รายวัน. http://www.rspg.or.th/botanical_school/index.htm

การเรียงรายการบรรณานุกรม

1. การเรียงลำดับให้รายการภาษาไทยก่อนรายการภาษาอังกฤษ
2. การจัดเรียงลำดับสำหรับผู้แต่งชาวไทย ให้เรียงตามลำดับตัวอักษรของชื่อและสกุลของผู้แต่งคนแรก โดยยึดหลักพจนานุกรมภาษาไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน
3. การจัดเรียงลำดับสำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศหรือผู้แต่งชาวไทยที่แต่งเป็นภาษาอังกฤษ เรียงตามลำดับอักษรของนามสกุลของผู้แต่งคนแรก
4. เอกสารใดไม่มีผู้แต่ง ให้ใช้ชื่อเรื่อง หรือชื่อบทความ เรียงรายการตามลำดับตัวอักษร
5. เอกสารที่ผู้แต่งคนเดียวกัน ลงชื่อผู้แต่งทุกรายการ เรียงลำดับตามปีที่พิมพ์จากปีน้อยไปมาก
6. เอกสารที่ผู้แต่งหลายคน และผู้แต่งคนแรกเดียวกัน ให้เรียงรายการตามชื่อผู้แต่งคนที่สอง หากชื่อผู้แต่งคนที่สองซ้ำ ให้เรียงตามผู้แต่งคนที่สาม

Download รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ ได้ที่นี่

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/preparing_articles

การส่งบทความต้นฉบับ

1. กำหนดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาตีพิมพ์ ดังนี้
 - บทความที่พิมพ์ด้วย Microsoft Word จำนวน 1 ชุด
 - หลักฐานการชำระเงินค่าพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์วารสาร
 - บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 4,000 บาท
2. ส่งบทความผ่านทางเว็บไซต์วารสาร : <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/index> เท่านั้น

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ NORTHEASTERN UNIVERSITY

• E-mail: neuarj@neu.ac.th •

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/index>

199/19 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ (043)222959-61

โทรสาร (043)226823